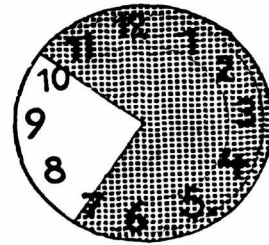

POLITSEILEHT

Nr. 21

Pühendage

OMA VABA AEG ENESE-
ARENDAMISELE, LUGEDES
KIRJANDUST

KOOLIRAAMATUID,
KOOLITARBEID,
KIRJUTUSMATERJALE,
JONISTAMIS- JA
MAALIMISTARBEID,
PABERIKAUPU,
KANTSELEITARBEID
JNE. JNE.

SOOVITAVAD SUURES VALIKUS

„PÄEVALEHE“ RAAMATUKAUPLUSED
TALLINN, S. KARJA 23, PIKK 2

„LASTE RÕÕM“ LOOB LASTELE RÕÕMSA MEELEOLU
ILMUB KORD KUUS

Politseileht

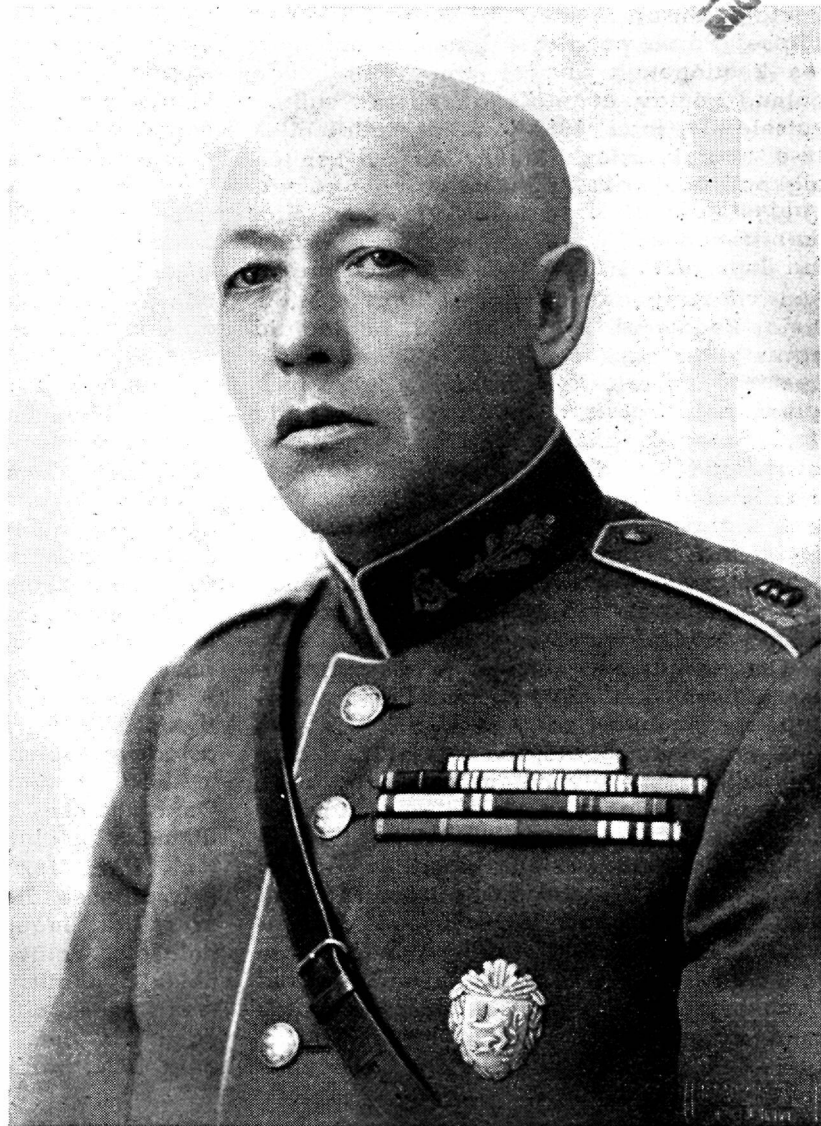
ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 21 (548)

Tallinnas, 15. novembril 1939

XVIII aastakäik

KÄESOLEVAS NUMBRIS LEIATE: Pühendusi politseidirektor J. Soomanile juubeli puhul. — Kaheksa vahiposti — A. Peel. — Politsei ja ajakirjanduse koostööst — E. Eiste. — Pimedate juhtumite jälitamise meetod — A. Lüt. — Sõja eelpäevil Berliinis — F. Vittlich. — Viin-Budapest-Krakov. — Mitte õnnetusjuhtum, vaid mõrv — S. Kuresoo. — Apašš Latouche. — Veksli-seadustikust — O. Pärn. — Politseinike saavutusi laskesportis 1939. aastal jt.

Politseidirektor
J. SOOMAN
pühitseb 16. nov. k. a.
oma 50. sünnipäeva

1939
REGISTRATSIOONIKOOS

POLITSEIDIREKTOR JUHAN SOOMAN 50-A.

Homme pühitseb meie lugupeetud šeff, politseidirektor Juhan Sooman oma 50. sünnipäeva.

Juhan Sooman sündis 16. novembril 1889 Läänemaal, Massu vallas, Esivere külas, Jaani talus talupidaja pojana. Kuna talus oli teisigi poegi, siis otsustati nooremale neist, Juhani, iseseisva elu võimaldamiseks anda kooliharidust, milline komme oli tollal levinud paljude Läänemaa ärksamate talunike hulgas. Noor Juhan Sooman, haaratuna tugevast rahvustundest, mis äsja üleelatud 1905.—1906. aastail sai üle kodumaa värsket hoogu, otsustas jääda rahva hulka, valides oma tulevaseks tegevusalaks kooliõpetaja kutse. Selleks ta sooritas 1907. a. sügisel Pärnu poeglaste gümnaasiumi juures kooliõpetaja kutseeksami, mis muide polnud nõutav, et olla igati vastav valitud kutsele. 14. jaan. 1908 juubilar, tollal alles 18-a. nooruk, astuski Lihula lähedal Penijõe algkooli õpetajaks. Kuid peagi noor rahvaalgustaja pidi kogema okkaid, mis tollal ümbritsesid seda muide nii õilsat ja sallitud kutseala. 1905.—1906. aastail järgnenud vihane reaktsioon tsaaririigis leidis meie kodumaal eriti agaraid pooldajaid parunite ja saksasoost või saksameelsete pastorite hulgas, kes riigivõimu tagasikiskuvat poliitikat igati püüdsid rakendada oma punaseil aastail kõikumalõõnud positsioonide kindlustamiseks. Eriti teravalt peeti mainitud ringkonnis silmas rahva hulgas töötavaid eesti haritlasi, keda peeti kõige kurja juureks, ning igal võimalusel ässitati vene kohalikke võimumehi nende kallale, tehti neile kohasaamisel raskusi ja siunati neid palvetundidel maapõhja.

Omadest tugeva selgroo ja otse ürgjõulise teotsemisiha, millised omadused on lugupeetud juubilaril saatnud kogu ta senises elus, J. Sooman õpetajana ei varjanud oma rahvuslikku enesetunnet ja tõekspidamisi, lüües ühtlasi hoogsalt kaasa kohalikus haridusseltsis, mistõttu ta juba lühikese ajaga sattus teravasse vastollu kohaliku pastori ja mõisnikuga. Viimased ei piirdunud ainult korduvate kaebuste läkitamisega rahvakoolide inspektorile, vaid püüdsid noore õpetaja vastu halba meeleolu luua ka lastevanemate hulgas, milleks pastor kasutas isegi kirikukantslit. Tüüdatud sagedasist kaebusist, rahvakoolide inspektor soovitas

viimaks J. Soomanile üle minna mõne teise kooli peale. 1. jaan. 1911 juubilar lahkuski pärast kolmeaastast rabelemist Penijõe koolist ja asus samast ajast õpetajaks oma koduvalda Saastna algkooli. Kuid ka siingi ei kujunenud vahekorrad kirikhärra ja mõisnikuga põrmugi paremaks, milleks omalt poolt kaasa aitas eelmisest teenistuskohast ette saadetud informatsioon.

Sama aasta sügiseseks õppetöö alguseks oli seisukord kujunenud selliseks, et juubilaril tuli lahkuda koolipõllult. Ta kandideeris Haapsalus maakonna politseiülema abi kantseleis vabanenud asjaajaja kohale, kuhu määratigi 20. okt. 1911 ja kus teenis kuni 1914. a. kevadeni, millal viidi üle asjaajajaks Läänemaa politseivalitsusse. Viimasel kohal J. Sooman teenis kuni vene revolutsioonini 1917. a., olles vahepeal — nov. 1915 — juunini 1916 mobiliseeritud Vene sõjaväkke.

Haapsalus elades J. Sooman liikus peamiselt eesti seltskonnas ja töötas aktiivselt kaasa „Kungla“ seltsis, kelle ümber olid koondunud eesti tegelased vastukaaluks saksa „Musse'le“ ja venelaste seltskondlikule koondisele.

Pärast vene revolutsiooni oli J. Sooman 1917. a. märtsi- ja aprillikuus Vene ajut. valitsuse Läänemaa komissari sekretäriks, millisel kohalt määrati aprilli lõpus Läänemaa Toitluskomitee esimeheks. Vabanenud mainitud komitee ülevõtmisega Läänemaal enamlaste poolt, siirdus ta 1918. a. jaanuaris Tallinna, kus astus teenistusse Eestimaa Toitluskomiteesse sekretärina ja osakonna juhatajana, püüdes seal kuni vallandamiseni saksa okupatsioonivõimude poolt.

12. detsembril 1918 J. Sooman astus Eesti Ajut. Valits. Siseministeeriumi teenistusse asjadevalitsejana, millisel kohal teenis kuni 1923. a. alguseni. Oli tollal Riigi- ja Omavalitsuse Teenijate Keskkliidu juhatusliikmeks ja abiesimeheks.

5. jaan. 1923 määrati ta Kaitsepolitsei Peavalitsuse ülemaks, millisest ajast tuleb arvestada lugup. juubilari teenistust Eesti politseis. Politsei üksikharude koondamisel ühise peavalitsuse alla loobus ta politseiteenistusest, olles 3. aug. 1924 kuni sama aasta 23. dets. ajal „Kaja“ ärijuhiks. 23. dets. 1924, pärast 1. detsembril mässukatset,

kutsuti J. Sooman tagasi politseiteenistusse, seekord Politsei Peavalitsuse ülema abi, hilisema nimetusega politsei-abidirektori ametikohale. Mainitud kohal püsis lugup. juubilar kuni 19. maini 1938, millal määrati Vabariigi Presidendi poolt praegusele, politseidirektori kohale. 26. sept. 1933 kuni sama aasta 23. dets. täitis juubilar ka Vangimajade Valitsuse abidirektori kohuseid.

Seega juubilar on üle 16 aasta kuulunud politsei kõrge-
masse juhtkonda.

Need aastad langevad ühte korralveaparaadi tõelise konstrueerimise ja kohastamise perioodiga. Kui heita pilku tagasi mainitud ajastule, siis näeme seal juubilaril igal sammul ja igas organiseerimisfaasis panemas oma käsi külge.

Juubilaril suurimaks teeneks meie politsei saamisloos tuleb lugeda küll meie ühe eripolitseiharu — kaitsepolitsei, nüüdse poliitilise organiseerimise ja selle aparraadi kasvatamist ja väljarendamist vastavalt meil läbilõõnud ja püsijäänud riigiidee vajadusile ja tõekspidamisile. Meie poliit. politsei on kujunenud mõjuvaks tõrjevahendiks igasugusele kahjulikele liialdusile maailmavaatelistel alusel, eriti aga aegadel, millal ei tuntud pidureid, vaid tormati pimedast peast kas või omariikluse reetmiseni. Võitlus selliste pahede vastu nõuab rahulikku närvi, suurt elu- ja inimeste tundmist ja ülekõige suurt objektiivsust asjade ja osaliste hindamisel. Ja kui meie poliitiline politsei õigelt ajal ja ilma terrorita likvideeris mõnedki „katsed“ ja „liikumised“, mis ähvardasid meie omariiklust või häirisid sisekorda, siis võlgne-
me selle eest suurt tänu J. Soomanile.

Teiseks evib juubilar väljapaistvaid teeneid meie politsei varustamise alal. Polit-

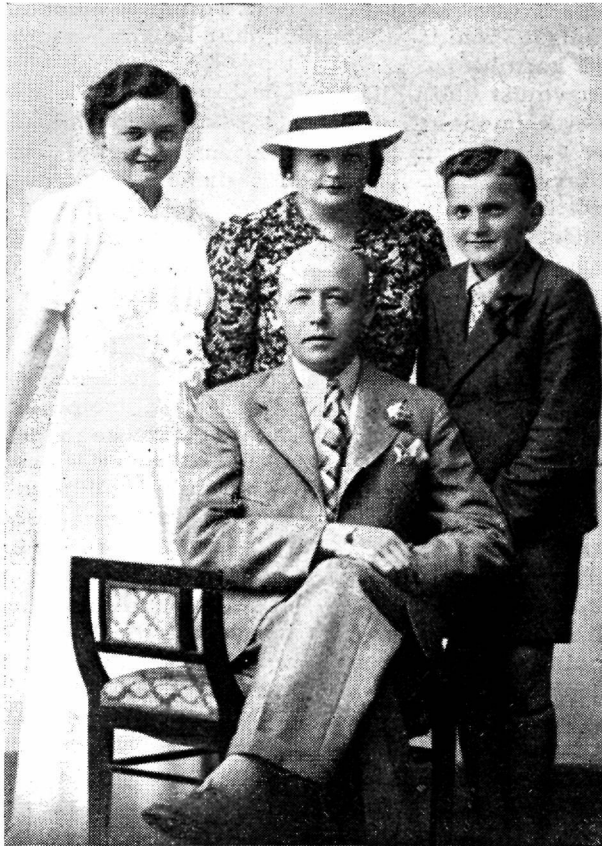
sei-abidirektor, millisel kohal juubilar teenis ligi 15 aastat, on peamiselt ka politsei eelarve koostaja ning selle kaitsja eelarve edasises käigus, muidugi alalises kontaktis politseidirektoriga. Selle juures juubilar kavakindlalt on püüdnud täiendada meie politsei tehnilist varustust, eriti liiklemis- ja sidevahendite osas, mis aastate kestel on annud häid tulemusi. Tänu J. Soomani pidevale hoolitsusele võib meie politsei teh-

nilist varustust pidada nüüd juba ajanõudele vastavaks, mis tundub hõlbustab asjaajamist nii politseile kui ka kodanikele.

Suured teened on juubilaril meie politsei kehakasvatuse alal. Sportlik tegevus algas meie politseis juba 1922. a. spordiringide asutamisega suuremates linnades. Harrastati läbisegi kõiki spordiharusid: kergejõustikku, raskejõustikku, võimlemist, enesekaitset, ujumist, jalgrattasõitu, pallimängu, laskmist, mõnes üksuses ka ratsa- ja sõude-
sporti. Peeti omavahelisi võistlusi kui ka teiste spordiorganisatsioonidega ning paaril korral isegi Soome ja Läti politseiga. Kuid ajal siiski puudus õige hoog

ja rakendus, sest iga politsei spordiring teotses omaette, suures enamikus aineliselt õige piiratud olukorras. Tunti suurt puudust instruktoreist, vajalisest sporditarbest kui ka asja korraldavaist juhuseist. Selle tagajärjel spordiringide tegevus jäi ainult vähese arvu spordientusiastide asjaks, jättes politseiametnike suure pere kehakasvatuse mõjupiirkonnast välja.

Kuna just politseis iga ametnik peab harrastama mitmekülgset sporti, et arendada ja säilitada oma füüsilisi võimeid ning alal hoida vaimuvärskest, mis rohke ühetoonilise töö juures vägisi kipuvad kõngu jää-

Juubilar oma perekonna keskel

Vasakult: tütar Evi, abikaasa Anna ja poeg Allan

ma, siis oli ilmne, et seniste spordiringide tegevus ei annud neid tulemusi, mida sooviti. Jälgides elava huviga politsei spordiringide tegevust ja saavutusi, oli juubilarile selge, et siin tuleb ette võtta põhjalik operatsioon, et kehakasvatuse ala tuleb viia kogu politsei organismi, kui ei taheta jõuda politseiametnike enneaegse teenistuskõlbmatuks muutumiseni.

Lugup. juubilar algatusel ja õhutusel loodigi 1927. a. kevadel politsei seniseile spordiringidele ühine keskorgan Eesti Politsei Kehakasvatusorganisatsioonide Liidu näol, kes asus juhtima ja korraldama sportlikku tegevust ja kehakasvatust üleriigilises ulatuses. Liidu juhatuse esimeheks valiti hr. Sooman ja ta töötas sellel kohal suure armastuse ja huviga üheksa aastat järgemööda kuni 1936. aastani.

Liidu juhatuse algatusel ja korraldusel asutati juba esimesel aastal kohtadel hulk uusi spordiringe, tõmmates ühtlasi üha suuremal arvul politseiametnikke ringidesse, pandi kehtima hulk võistlusmäärusi ja staatuute, korraldati aasta-aastalt hulk üleriigilisi kerge- ja raskejõustiku, suusa- ning laskevõistlusi.

Nähes, et vabatahtliku osavõtu juures siiski suur hulk politseiametnikke jäi kehakasvatuse alalt kõrvale, muudeti 1935. a. osa kehakasvatuse programmist kõigile pol.-ametnikele sunduslikuks ja määrati ühtlasi ka instruktorid, kes sundusliku programmiosa kohtadel läbi võtavad. Seega on kehakasvatusele meie politseis lõppeks antud koht, millist ta tõeliselt väärrib.

Edasi väärrib esiletõstmist J. Soomani töö ja saavutused Politseiametnike Keskkogu juhatuse abiesimehena ja praegu esimehena Keskkogu asutamisest 1936. a. kuni käesoleva ajani. Politseiametnike kogude mõtte ellurakendamisel ja eriti Keskkogu seni suurima ürituse — politseiametnike puhkekodude asutamise ja korraldamise teostamisel on lugup. juubilar temale omase ülevoolava energiaga ja majandusliku meelega hoogsalt kaasa löönud, mille tulemusena Keskkogu võrdlemisi lühikese ajaga ja piiratud sissetulekute juures on saanud mitme väärtusliku kinnisvara omanikuks N.-Jõesuus ning sisustanud neis mugavad puhkekodud politseiametnike jaoks.

Kui tahaksime loendada juubilariga kõiki teeneid meie noore politsei organiseerimisel ja väljaarendamisel, siis peaksime kirja panema üksikasjaliselt kogu politsei ajaloo,

sest nagu juba eespool mainitud, on hr. Sooman seisnud lähedal igale politseiala korraldavale sammule. Käesolev kirjutis ei ole selleks mõeldud ja seepärast piirdume vaid eespooltoodud üksikute momentidega.

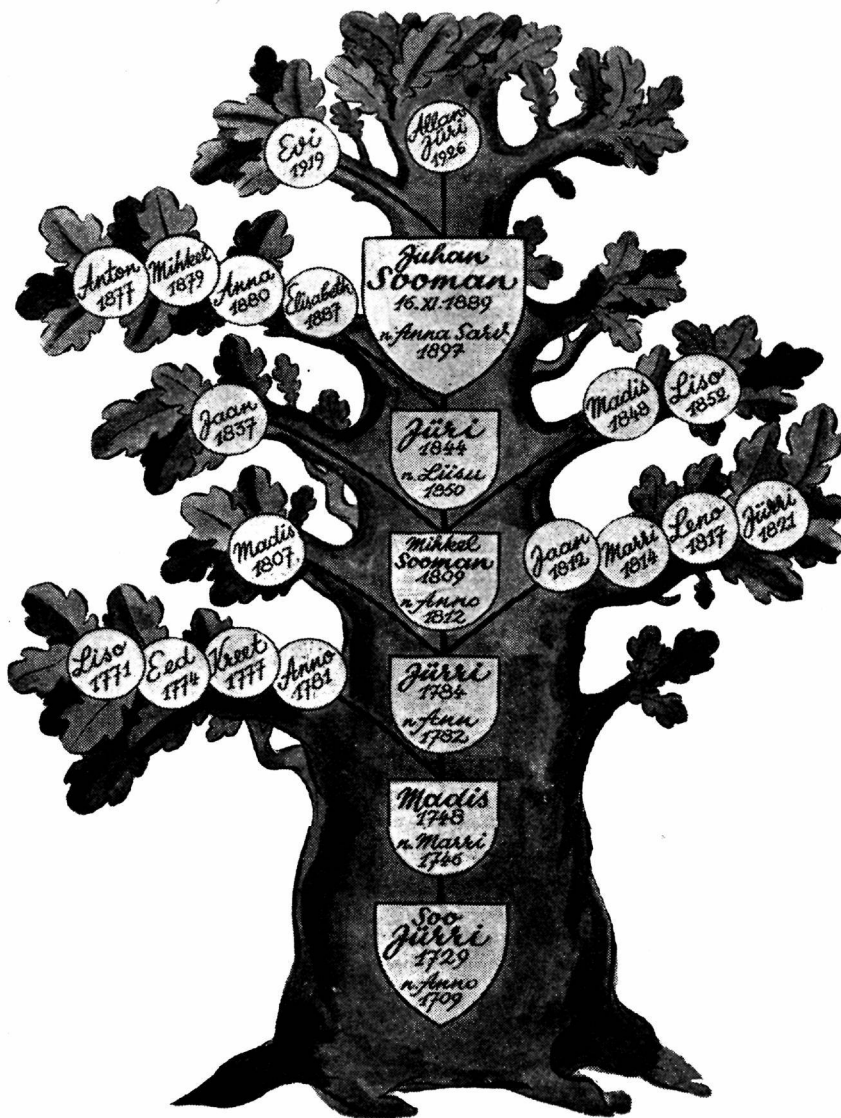
Oma peategevusala kõrval on juubilar algatavalt, juhtivalt ja korraldavalt teotse- nud veel paljude ühissetevõtteis ja organisatsioonides. Nii leiame tema nime klubi „Centum“ ja teatriseltsi „Estonia“ liikmete hulgas, ta on Tallinna Jahtklubi jahtkapten, Tallinna Ühispanga ja kindlustuseltsi „Põhja Kotkas“ asutaja ja juhatusliige alates 1923. a. kuni tänaseni, sihtasutise „E. Lenderi Tütarlaste Eragümnaasium“ nõukogu esimees ja ehitusühingu „E. Lenderi Tüt. Eragümna. Hoone“ asutaja ning juhatuse abiesimees, sihtasutise „Jakob Vestholmi Poeglaste Eragümna.“ nõukogu liige ja juhatuse abiesimees, Tuletõrje Kapitali Komitee esimees, Öhu- ja Gaasikaitse kesknõukogu ja juhatuse esimees, Eesti Laskurliidu juhatuse liige, jalgpalliseltsi „Estonia“ esimees jne., mille kohta tänases lehes teisel leial leiame tunnustavaid sõnu.

Meie, politseipere liikmed, seisatame sügava aukartusega oma lugup. šefi haruldase praktilise mõistuse, tasakaalukuse, energiakülluse, hiilgava organiseerimisande, tööinnu ja suure tööleandumuse ees. Siit võime igaüks palju õppida ja eeskuju võtta. Sageli kuuleme, et töökoorem tegevat ühele või teisele liiga, mis üsna tihti on põhjendatudki, kuid lohutume seega, et meie esimene politseinik töötab veelgi rohkem.

Et tutvuda politseialaga mujal ja luua sidemeid juhtivate isikutega, on J. Sooman külastanud paljusid välisriike, nii peale naaberriikide ka Prantsusmaad, Saksa- maad, Taanit, Rootsit, Hispaaniat, Itaaliat, Poolat j. t.

Juubilariga teeneid on hinnatud Riigivapi III kl. teenetemärgiga, K. L. Kotkaristi III kl. teenetemärgiga, K. L. III kl. Valgeristiga, Eesti Punase Risti I ja II astme ja II j. I ja II astme teenetemärgidega, Soome Valge Roosi I j. ohv. ristiga, Läti Kolme Tähe komandöri ristiga, Polonia Restituta komandöri ristiga ja Poola kuld-teeneteristiga, Belgia Krooni ordu ohv. ristiga ja Leedu Gediminase ordu komandöri ristiga.

Soovime üksmeelselt õnne oma lugup. direktorile ta tähtsa sünnipäeva puhul. Jät- kugu tal veel palju aastaid viljarikkaks töötamiseks!

J. Soomani sugupuu

JUHAN SOOMANI PÕLVNEMINE

Eesti Sugukondade Uurimise Büroo, uurides Juhani Soomani perekonnalugu, jõudis isapoolses liinis kõige vanema perekonnaliikme Jürini. 1765. a. maaderevisjoni ajal oli Läänemaal Hanila kihelkonnas Uue-Virtsu mõisa juurde kuulavas Kömsi külas 7 peremeest: Marti Toenis, Marti Jüri, Jacko Toenis, Jacko Ado, Kemi Pep, Kemi Michel ja Soo Jurri, kelledest viimane on Soomanite kõige vanem teada olev esivanem.

Varemast 1732. a. maaderevisjonist nähtub, et Kömsi külas on olnud ainult kaks talu, kus peremeesteks Kömsi Tonnis ja Kömsi Mart, 1744. a. maaderevisjoni ajal — Kömsi Mart ja Kömsi

Jaack, 1750. a. — Kömsi Jaan ja Kömsi Jaack. Võiks oletada, et Soo Jüri on üks nende järglasist, kuna talud nähtavasti jagati poegade vahel. Et aga 1690. ja 1750. aastate vahel Hanila kirikuraamatute sünni-, surma- ja abiellujate sissekanded on väga puudulikud, siis ei ole võimalik sidet Soo Jüri ja Kömsi vanaperemeestega dokumentaalselt kindlaks määrata. Kirikuraamatust nähtub küll, et üks Kömsi Mardi poeg Jüri on 1740. a. abiellunud naise Lenoga, kuid kuna samal Mardil ei leidu ühtki Jürist poja sündi, siis ei või kindel olla selle Jüri indentsuses Soo Jüriga. Pealegi nähtub tolleaegsest re-

visjonist, et Soo Jüri naise nimi oli Anno, samal ajal aga puudub Kömsi Jüri naise Leno surmasissekanne, mis lubaks oletada Jüri teiskordset abiellumist. Sääraste lünkade tõttu puudub vajalik side Soomanite perekonnaloo edasiuurimiseks kaugemale minevikku. On võimalik, et Soo Jüri on kustki mujalt tulnud Kömsi külla, millist oletust toetab asjaolu, et kirikuraamatus puuduvad Jüri sünni- ja abiellumise sissekanded kui ka tema laste sünnisissekanded. Kuna aga Sugukondade Uurimise Büroo genealoogiliste uurimuste teostamisel lähtub põhimõttest opereerida ainult kindlate ja tõestatavate andmetega, siis jäävad jadakonnatabelist välja kõik isikud, kellele muide tõenäone kuuluvus ja põlvnemine ei leia dokumentaalset kinnitust.

Nagu juba mainitud, ei leidu kirikuraamatus Soo Jüri sündi. Surmasissekande juures antud vanust arvestades on Jüri sündinud 1729. aastal. „Soo Jüri Kömsilt“ on mäetud 11. I 1769. a. 40 aasta vanuselt. Jüri naine Anno oli sündinud 1709. a. ja suri 1789. a. 80 aasta vanuselt.

1765. a. maaderevisjoni ajal oli Soo talus töövõimelisi 15—60 aastani — 1 perenaine, haigeid ja üle 60 a. vanuseid — 1, lapsi alla 15 a. — poisslapsi 1 ja tütarlapsi 1. Hobuseid 1, härgi 2, lehma 2, noort karja 1. Tegu on tehtud aasta läbi 1 päev nädalas, kuna teisist koormisist oli vabastatud peremehe haiguse tõttu.

Isa Jüri surma iärelle läks talu Madisest pojale, kes on sündinud 1748. a., 1782. a. revisjoni sissekande järgi nimetatud „Soo Jürri Madis“. 1770. a. Madis abiellus Kömsi Peebo tütre Marriga, sünd. 1746. a. See abielu oli lasterikas: Liso, s. 1771. a., Eed, s. 1774. a., Kreet (Greeth), s. 1777. a., Anno, s. 1781. a., ja Jürri, s. 1784. a. Madis suri 1816. a., ta naine Marri — 1823. a.

Madise peremeheks olles 1774. a. revisjoni järgi oli talus 15—60 a. vanuses: peremehi 1, perenaisi 1, teenijaid 1, lapsi 2. Hobuseid 3, noort karja 1. Tegu on tehtud aasta läbi hobusega 2 päeva nädalas, abitegu suvel 2 jalapäeva nädalas. Koormisi on tulnud mõisale tasuta: rukkeid 2 vakka, kaeru 2 vakka, otri 2

vakka, lambaid 1, kanu 2, mune 10 tükki, lõnga 2 naela, puid 2 koormat, kotte 1/2 tükki aastas.

Madise ja Mari lastest Liso suri 3-aastasena, Eed on nähtavasti lahkunud vallalisena vanematekodust, kuna tema kohta ei leidu kohalikes ürikuis hilisemaid sissekandeid. Kreet abiellus 1799. a. Karli Mihkli poja Mihkliga Virtsust, Anno suri 3-aastasena, kuna poeg Jürri isa surma järele pidas talu edasi.

Madise ja Mari p. Jürri, s. 1784. a., abiellus 1804. a., naise nimi Ann, s. 1782. a. Jüri suri 1820. a. Nende lapsed:

Madis s. 1807. a. Madis jäi pärast isa surma talus peremeheks. Nimede panemisel on ta perekonnanimeks saanud Sooman (Hanila U. Virtsu nimede panemise raamat 1835. a.). Perekonnanime on Soomanid saanud talu järgi. Arvatavasti talu asus soo ligidal resp soisel pinnal. Madisel oli Eva-nimeline naine. Revisjoni andmete järgi Madis on surnud 1854. a.

Mihkel, s. 29. juulil 1809. a., Juhani Soomani vanaisa. Nagu nähtub 1834. a. revisjonist, on Mihkel Uue-Virtsust siirdunud Vana-Virtsu talu nr. 10 koduväiks. Nimede panemisel on ta saanud perekonnanimeks Sooman (Hanila Vana-Virtsu nimede panemise raamat 1835. a.). Abiellus 1835. või 1836. a., naine Anno, s. 1812. a.

Jaani, s. 1812. a., hilisemad andmed puuduvad.

Marri, s. 1814, suri rüugetesse 2 a. vanuselt.

Leno, s. 1817. a., elas isatalus kuni 1850. a., hilisemad andmed puuduvad.

Jürri, s. 1821. a., surnud samal aastal.

Mihkel Soomanil ja ta naisel Annol, s. 1812. aastal, oli neli last: Jaani, s. 1837, Jürri, s. 19. juunil 1844, Madis, s. 1848, ja Liso, s. 1852.

Nendest Jüri Sooman on Juhani Soomani isa.

Lisades eelmisele astmestikule Juhani Soomani, s. 16. nov. 1889, ja Juhani poja Allan-Jüri, s. 20. jaan. 1926, saame Juhani Soomani suguvõsas meesliini mööda seitse teada olevat sugupõlve. Huvitav on märkida, et alustades Soo Jüriga iga järgmine paarituarvuline perekonnapea kannab Jüri nime, samuti kordub ka peremehe Anno-Ann nimi, mis vihjab sugukonnas valitsevale tugevale traditsioonitundele.

Meie tervitused juubilarile

Politseidirektor J. Soomani 50 a. sünnipäeva puhul paluvad politseiprefektid juubilari vastu võtta nende parimad õnnesoovid ja südamikema tervituse.

Olles teadlikud selles, missuguseid pingutusi on nõudnud tema ajudelt ja närvidelt politsei, kui meie riigi elus suuresti määravat osa etendava aparatuuri käsitamine-juhtimine, soovime talle tema praegusel tegevusalal töötamise jätkamiseks kõigepealt tublit tervist ja sama häid närve nagu seni.

Keerulistest olustikkudes, rasketel aegadel ja päris saatuslikkudel momentidel on juubilar pidanud, tundes täit vastutuskoomat, õieti hindama olustikke, leidma vajalikke teotsemisviise ja määrama nende rakendamiseks õigeid momente ja õigeid mooduseid. Selleks on tal jätkunud küllalt kõvu närve.

Kõvu närve on nõudnud ka nende, tema tegevust kõrvalt ja eemalt vaatajate hinnangute vastuvõtmine, kus tal tunnustuse asemel tuli oma aadressil kuulda mahategemist, kahtlustusi meelsuse ja ustavuse suhtes ning seda mitte üksi asjadest eemalseistajate, vaid tihtipeale ka nende poolt, kellelt ta oma ametivahekordade tõttu oli õigus- tatud lootma toetust ja kes oleksid pidanud suutma asju õieti hinnata.

Kõvu närve ja meelekindlust on tal nõudnud olukorrad, kus ta ebaõiglaste atakkide puhul alla ei vandunud ja asjade juurest ei eemaldunud, vaatamata sellele, et ta oma isiklikelt hüvedelt sellega midagi ei oleks kaotanud, vaid juba põhimõtte pärast ei taganenud seal, kus ta teadis enesel õiguse olevat ja kus tal oli usk oma võimeisse. Omal ajal nende ridade kirjutajaga nende asjade üle vesteldes juubilar, olgugi et ta südamerahu oli suuresti häiritud, avaldas arvamist, et kõige mõistlikum on ennast sundida rahulikuks ning oodata kuni aeg toob asjadesse selguse.

Ajad on möödunud ja loodetud selgus on olemas.

Juubilari vastutuskoozem ei ole kaugeltki nii kerge nagu mõni seda vahest arvab: mõnelgi väärtsammul võivad olla palju tõsisemad tagajärjed kui ainult selle sammu astuja isiklikud ebamugavused. Ja selles ametis töötaja elutee ei ole kuigi sile ja tasane, vaid tihtipeale vägagi okkiline. See töö nõuab head tervist, püsivust, kõvu närve ja meelekindlust, mida me südamest soovime juubilarile ka edaspidiseks, veel paljudeks aastateks.

N. REIMO

J. SOOMANI TEGEVUS

Kindral Laidoneri Nimelise Invaliidide Kapitali Komitees

V. TAMM

Pärast vabadussõja lõppu valdas eesti rahva rõhuvat enamust sügav arusaamine, et ta võlgneb selles sõjas langenuile ja vabadussõja invaliididele meie riikliku iseseisvuse, vabaduse ja oma elugi, ja et toetada langenud kangelaste perekondi ning vabadusvõitluses oma tervise ja tööjõu kaotanud invaliide on seltskonna aukohus. Sellise õilsa abistamisorgani ellukutsumiseks võeti vastu Vabariigi Valitsuse otsusega 18. veebr. 1921 Kindral Laidoneri Nimelise Invaliidide Kapitali põhimäärus ja määrati ka kapitali valitsemiseks komitee, kelle eesmärgiks võeti puudustkannatavate vabadussõja invaliidide ja selles sõjas langenute vaeslaste toetamine. Komitee

esimeseks esimeheks oli meie hiljutine Peaminister ning tolelaegne Siseminister K. Eenpalu, kuna Komitee esimese asjaajaja kohused võttis enesele J. Sooman, kes tol ajal oli Siseministeeriumi asjade valitseja ametikohal.

Oma ülesannete teostamiseks Komitee vajab raha ja jälle raha. Raha hankimiseks ja Komitee ürituste vajalikkuse selgitamiseks seltskonnale tuli kõigepealt hakata tegema laialdast selgitustööd kõigis seltskonnakihtides, häälestada ajakirjandust ja pöörduda toetuste saamiseks kaubanduslike, tööstuslike ja rahanduslike ringkondade ning ettevõtete poole üle maa. Seejärel osutus paratamatuks luua Komitee pidevaid abi-

organeid kohtadel, juhtida ja koordineerida nende tegevust ning samal ajal korraldada korjandusi ja annetuste kogumisi üle maa. Selle hiiglatöö teostamine lasus J. Soomani kui ettevõtte tegeliku juhi õlul, kes samal ajal oli Komitee kirjatoimetaja, laekur ja raamatupidaja.

Juubilar agara ja otstarbeka tegevuse tagajärjel oldi juba 13. aprillil 1921 nii kaugel, et Komitee võis sel päeval pidada Siseministri juures kõigi linnapeade ja maakonnaavalitsuste esimeeste ühise koosoleku. Sellel koosolekul J. Soomani kava kohaselt määrati kõik linnapead ja maakonnaavalitsuste esimehed Komitee kohapealseks volinikeks ja tehti neile ülesandeks moodustada kohapealsed komiteed kohalikest seltskonnategelasist ja organisatsioonest, kes teostaksid nii karbikorjanduse kui ka lehekorjanduse, loteriide, pidustuste jne. läbiviimist invaliidide kapitali heaks. Selline töömoodus on püsinud tänapäevani kui praktiliselt kõige otstarbekam ja on annud kõige tulusamaid tagajärgi, mis üldse oli võimalik saavutada.

Komitee tegevuse taibuka juhtimise ja selleks ohverdatud energia tagajärjel oli Komiteel juba sama aasta oktoobris korjandusist ja annetustist saadud sularaha kokku 78.300 kr., mida tuleb lugeda otse suursaavutuseks, kuna kulused oli seejuures vaid 400 krooni ümber. Kuna põhikirja järgi 50.000 kr. pidi jääma Komitee põhikapitaliks, siis võidi 1921. a. jõuluks saata puudusekannatajatele invaliididele ja langenute perekondadele toetuseks 20.000 kr., misjuures 8.300 kr. jäi Komiteel veel reserviks.

Enne raha väljasaatmist oli vaja välja töötada abirahade määramise alused, normid ja vajalikud juhised. J. Soomani poolt töötati need välja, kiideti Komitee poolt heaks ja pandi kehtima, mis oma põhijoontes on käsitusel veel praegugi. Samuti töötas juubilar välja vormi ja mooduse teadetekogumiseks iga abipaluja majandusliku, tervisliku ja õigusliku seisundi kohta, millist teadetekogumise viisi kasutatakse tänapäevani andmete hankimisel abipalujate kohta.

Kuna juubilar kui endine kauaaegne Haapsalu elanik sai teada, et endise Vene Tervishoiu Seltsi kinnisvara Haapsalus Sadama tänavas oli jäänud omanikuta, siis tekkis tal idee kasutada seda olukorda ja asutada sinna vabadesõja invaliidide ravimiseks sanatoorium, sest Haapsalu muda on üldiselt tuntud oma headelt omadustelt. Sanatooriumi asutamise idee leidis täielikku pooldamist Komitee poolt. Et aga Komitee aineline jõud oli väike selle ürituse teostamiseks, siis otsustati 25. märtsil 1922 teha ettepanek Eesti Punase Risti Peavalitsusele — asutada koos Komiteega Haapsalusse sanatoorium ja paluda Siseministeeriumi anda see kinnisvara Komitee valdusse, kes omakorda pidi andma selle Punase Risti korraldusse. Punase

Risti Peavalitsus nõustus ettepanekuga ja 1. aprillil 1922 otsustati sõlmida kokkulepe Komitee ja Punase Risti vahel sanatooriumi asutamise ja edaspidise kasutamise ning majandamise kohta, misjuures kulud otsustati kanda võrdseisosis. Sanatooriumi nimeks määrati „Kindral Laidoneri Nimeline Punase Risti Haapsalu Sanatoorium“.

Juba sama aasta suvel alustas sanatoorium tegevust ja teotses Komitee ning Punase Risti Peavalitsuse ühisel majandamisel kuni seniajani — 1937. aastast alates juba uues, moodses ja kõigi mugavustega sisustatud hoones, mis püstitati koos Punase Ristiga.

25. märtsil 1922 nimetati juubilar Komitee kantselei juhatajaks ja 1. aprillist 1925 — Komitee sekretäriks. Vabariigi Valitsuse otsusega 19. veeb. 1929 täiendati Komitee koosseisu Komitee sekretäri ametiisikuga, millisele kohale jäi juubilar edasi — sellest ajast peale täieõigusliku Komitee liikmena.

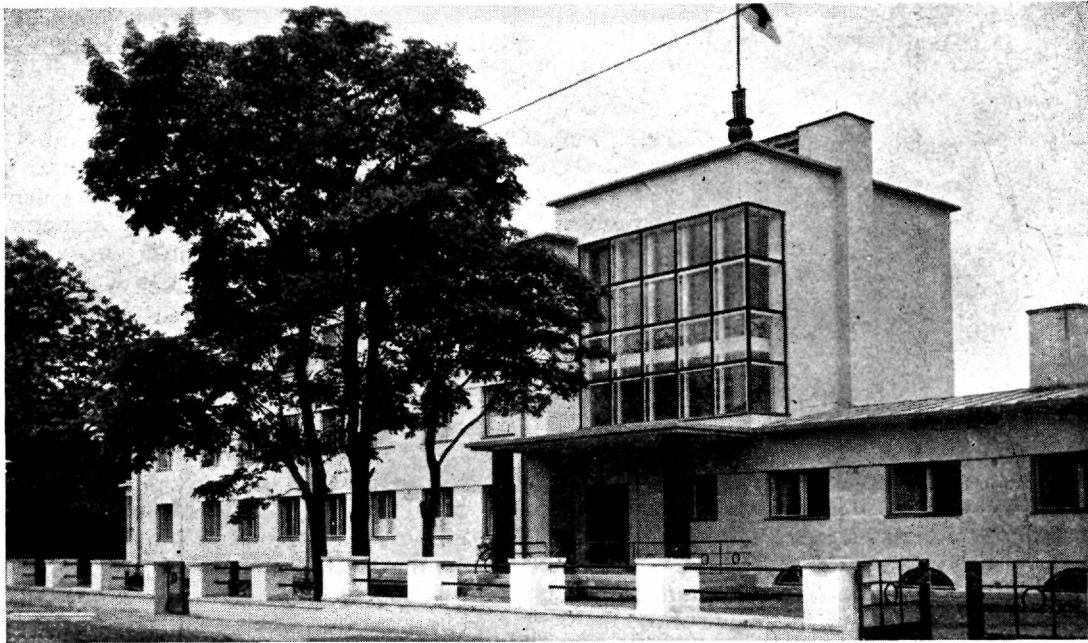
24. jaan. 1925 andis „1. detsembril 1924. a. korrakaitsemisel langenute perekondade toetamise Komitee“ temale laekunud rahasummad üle Invaliidide Kapitali Komitee valitsemisele erifondina. Selle fondi valitsemise korra ja toetuse jagamise kavad töötas välja jällegi meie lugupeetud juubilar, millede alusel toimub asjaajamine ja toetusrahade jagamine siiaajani.

21. sept. 1934 andis Tallinna Börsikomitee Invaliidide Kapitali Komitee valitsemisele ka „Kindral Unti mälestusfondi“, mille faktiline ülevõtmine toimus juubilar poolt, kelle tegelik juhtimisel sünnib fondi valitsemine kuni käesoleva ajani.

Juubilar osaval ja energilisel juhtimisel on Invaliidide Kapitali Komitee oma tegevuse kestel suutnud rahakorjanduste ja puudusekannatajate abistamise alal ära teha hiiglatöö, mille illustreerimiseks laseme veidi arvudel kõnelda.

18 aasta kestel on antud toetusi:

— invaliididele ja langenute lastele 15.580 juhul	Kr. 515.160.—
— invaliididele ja langenute ning invaliidide lastele hariduse omandamiseks stipendiume	„ 90.000.—
— käsitööõpilasele ameti õppimiseks	„ 3.860.—
— invaliidide ühinguile õppetöökodade soetamiseks	„ 17.780.—
— Kindral Laidoneri Nimelise Haapsalu Sanatooriumi kulude katteks	„ 66.640.—
— samas sanatooriumis ravimisel olnud 495 haige ravimiseks	„ 8.680.—
— invaliidide, nende perekondade ja langenute laste arstimiseks	„ 18.930.—

Kindral Laidoneri Nimeline Punase Risti Sanatoorium Haapsalus

— invaliidide ja nende perekonnaliikmete surma puhul matusekuludeks 70 juhul . . .	Kr.	3.950.—
— Vabadusristi Vendade Keskjuhatusele abiandmisfondiks puudustkannatavaile Vabadusristi kavaleridele	„	5.250.—
— ja Ohvitseride Keskkogu juhatusel toetusfondiks puudustkannatavaile sõjaväelasile	„	5.000.—

Kokku kulutatud toetusiks Kr. 735.250.—

Praegu on Invaliidide fondi puhaskapital 155.100 kr. suur, kuna oma tegevust algas Komitee 18 aastat tagasi lugupeetud juubilarite tegelikul juhtimisel täiesti tühja kassaga. Ja see Komitee on ainulaadne heategev asutus Eestis veel selle poolest, et ükski tema valitsemisel olevaist fondidest ei saa mingit riiklikku toetust, vaid kõik abistamiseks vajalikud summad ta peab ise hankima, millise ülesandega Komitee senini, tänu juubilarite agarusele, on lähedasti toime tulnud ja kindlasti ka tulevikus toime tuleb.

Selleks lugupeetud juubilaritele tervist, energiat, õnne ja edu!

E. LENDER

Juubilar ja E. Lenderi Gümnaasium

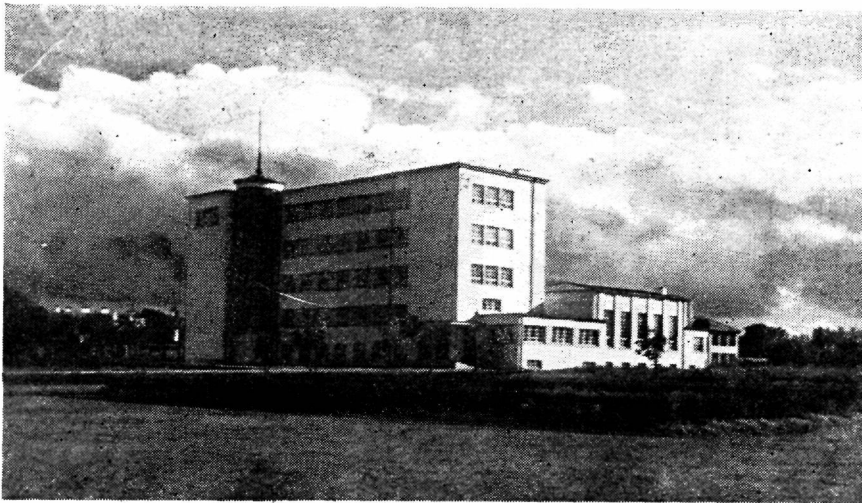
Augustis 1907. a. avati Tallinnas eestimeelne erakeskkool — *E. Lenderi Gümnaasium*. Õpilastest polnud koolis puudust, valusaks küsimuseks aga oli korralike ruumide muretsemine. Kooli omanikul polnud rahalisi võimalusi hoone ehitamiseks.

Tuldi mõttele tõmmata kaasa lastevanemaid, milleks asutati Lastevanemate Komitee. Agarad proud, õpilaste emad,

korraldasid suuremaid piduõhtuid, mis töid sisse kaunis keni summasid, aga suure hooone ehitamiseks oli sellest ikkagi vähe.

Intensiivsemaks muutus ehitamise küsimus pärast kooli 20-aastast juubelit. Aprilis 1927. a. tõsteti üles küsimus asutada maja ehitamiseks selts.

Oktoobris 1927. a. tuli teade Linnavalitsuselt, et Lastevanemate Komitee palvele on

*E. Lenderi gümnaasiumi
hoone Tallinnas*

tuldud vastu ja lubatud kooli hoonele tasuta krunt Politseiaial.

Kuigi krunt oli käes, ei saadud siiski raha puudusel ehitamisele asuda.

Samal aastal oktoobris valiti Lastevanemate Komiteesse mõned uued liikmed, nende seas praegune juubilar Juhan Sooman.

Uued liikmed, mõjustatud härra J. Soomani kindlusest ja energiast, asusid intensiivselt tööle. Loodi ehitusosühing „E. Lenderi Gümnaasiumi Hoone“. Komitee liikmeid, kes juba vahepeal kaotasid lootuse ehitamise võimalusse, ergutati uuesti tõe. Hakati hellitama lootust, et riik ehk tuleb appi ehituslaenu andmisel. J. Soomanile, kellel kui kõrgemal ametnikul arvati olevat suur tutvusringkond, veeretatigi raske ülesanne — hankida laenu ehitamiseks.

J. Soomanil see õnnestuski. 1934. a. teatas J. Sooman, et on õnnestunud saada

laenu 48.000 kr. Ehitusühingu juhatus (kelle a ja o on J. Sooman), saanud selle summa, asus kohe ehitamisele, lootes, et kui kord algus on tehtud, siis ei keeldu riik ka edaspidi oma abist. See lootus täituski tänu juubilari energiale. Sügisel 1936. a. võis Lenderi Gümnaasium asuda oma uutesse püsivalesse ruumidesse.

Ma arvan, et ma ei liialda, kui ütlen, et suurima töö selle hoone püstitamisel on teinud juubilar J. Sooman. Kui mitu tundi päevas ja kui mitu aastat järgemööda on pidanud ohverdama ta E. Lenderi Gümnaasiumi hoonele.

J. Sooman oma avara selge pilguga, oma suure järjekindluse ja väsimatusega on osanud õigel ajal odavasti muretseda koolile püsiva ja ilusa kodu, mille eest talle alati tänulikult jäävad mitte ainult kooli praegused õpetajad ja õpilased, vaid ka kooli tulevane põlv.

Juhan Sooman ühistegelaseks

Paljud vististi ei teagi, et 16. skp. üle 50-da eluaasta astuv direktor J. Sooman on innukas ühistegelane. Tutvusin juubilariga Vabariigi algpäevil just riigiteenijate organiseerimise koosolekul, millest ta osa võttis, olles ise Siseministeeriumi kõrgemaid ametnikke. J. Sooman äratas juba siis tähelepanu oma terava loogikaga ja suurepärase loomuliku mõistusega. Töötades esialgu riigiteenijate ideelistes organisatsioonides, siirdus J. Sooman ühes praeguse linnapanga direktoriga Tõnu Loik'iga ja nende ridade kirjutajaga korraldama ja asutama riigiteenijate omaabi-ühinguid. Nii on asutatud ja töötavad praegu hea eduga suured ühingud, kus J. Sooman on olnud asutajaid ja kus ta töötab veel praegugi juhatusliikmena: Tallinna Ühispank (end. Ametnikkude Pank), kelle äriseis on praegu Kr. 765.000.—, korteriteühing „Oma Kodu“ (end. Ametnikkude Kodu), kelle äriseis on Kr. 490.000.— ja kes on ehitanud peamiselt ametnikele üle 60 korteri, ja lõppeks Ühistegelane Kindlustusselts „Põhja Kotkas“, Kr. 57.000.— omakapitaliga. Kõigis neis sellistes töötab J. Sooman juhatusliikmena asutamisest saadik ja oma raske ametiala kõrval on juubilar aasta-aastalt jaganud oma elukogenud nõuandeid ühingute juhatusis. Mitte ainult seda, vaid J. Soomanil on olnud tahet ja indu osa võtta ka ühistegeliste keskseltside, nagu: E. Rahvapanga, E. Kindlustuskeskseltsi ja E. Ühistegelise Liidu tegevusest, kuhu teda on korduvalt valitud mitmesuguseisse organeisse. Kuid tema südamelähedasiks on ikkagi jäänud ametnikkude omaabi-organisatsioonid, mistõttu viimased ka loodavad, et juubilaril jätkub kaua tervist ja tahet pühendada oma väärtuslikku kaasabi ülalnimetatud ühingule.

TH. KAARIK

J. Sooman jalgpallimehena

Kirjutada J. Soomanist kui jalgpallimehest, tähendab puudutada vaid üht väikest kivi-kest sellest suurest ehitusest, mida moodustab tema senine elukäik. Kuid ka selles osas tema tegevusest on Sooman sama Sooman: on ta käed kusagile külge pannud, siis juba kogu hingega, energiaga, tulisusega.

Asunud jalgpalliseltsi „Estonia“ etteotsa esimehena, on ta rakendanud sinna osa oma tahtejõust, mis on sihitud selleks, et mitte ainult kusagil olla ja midagi teha, vaid kui juba olla, siis juba õieti olla. Rajada kindel plaan, kanda kivi kivi juurde, kuni ehitus valmis saab. Nõnda on olnud ka „Estonia“ jalgpalliseltsiga: Sooman rühib väsimatult ees, rajab, ergutab, juhib, kui tarvis kitib ning sealsamas kurjustab, kui käsib seda vajadus ning tagajärjed. Viimased viis aastat on „Estonia“ kõigutamatult Eesti jalgpallimeister ja ühtlasi on moodustanud Eesti rahvusmeeskonna selgroo.

Selles töös on ilmnenud Soomani iseloomu pealus: vastupanu tundes kasvab tema tahe, raskusi leides alles hakkab energia paisuma. Siis, kui teised lootusetuse ees käed juba rüppe oleksid langetanud, alles siis algab Soomanil võitlus: siis ta sirgub, haistab ringi ja läheb, kaalutult, kuid kindlalt, järeleandmatult.

Huvitav on olnud J. Soomani silmata nende aastate kestel, kus ta on teotsenud jalgpalliseltsi juhina. Kui ta muide on rohkem kinnine, iseenesesse kistud, on ta siin nagu veidi rohkem lahti kärjstatud: ta ei varja ega püüagi seda peita, mis tal meeolus. On tal raskusi koos oma meeskonnaga, surub ta hambad kokku ja võitleb edaspidise eest. On tal aga oma töö tulemusena tagajärgi ja õnne, oskab ta rõõmustada kui väike laps: Sooman naerab ja särab, tihti otse nagu ürginstinktiga. Ja selle rõõmu istutab ta koos võitlusnuga tuleviku jaoks ka oma meeskonna hinge.

Sooman teeb tööd töö pärast, ta ei otsi sellele hindamist. Kuid ta tunneb ühtlasi ka sisemist rahuldust oma töö tagajärgedest. Selles on tema edu pant, töö tulemusist tekkinud individuaalne rõõm tõukab uuesti tema energia edasi, paisutab ja kasvatab seda ning sunnib otsima uusi kordaminekuid ja uut edu.

A. Anderkopp,

Eesti Jalgpalli Liidu esimees.

Juubilar'i osa meie laskespordi arendamises

Kui meie kõneleme Eesti Laskurliidust, selle arendamisest ja juhtimisest, siis ei saa meie kuidagi mööda minna politseidirektor Juhan Soomanist, kes 16. skp. pühitseb oma 50 a. sünnipäeva.

Eesti Laskurliidu juhatuses on juubilar kaasa töötanud liidu asutamisest saadik.

Seal on ta pikki aastaid olnud rohkem kui teatava ringkonna kõrgel kohal olev esindaja või sõnavõtja juhatuse koosolekuil.

Laskurliitu tõi ta kompaktselt tervikuna arvurikka politseisportlaste pere. See pere on aastate kestel püsinud liidu koosseisus; ka siis, kui mõned ringkonnad silmapaistvalt hakkasid eemalduma liidu igapäevasest ja suurest tööst masside hulgas, jättes liitu ainult väikesed eliitkoondised, on politseilaskurite pere jäänud tervikuna liidu liikmeskonna hulka. Ka ülemineku-aeg, politsei spordiringide seadmine uutele alustele, ei toonud siin muudatusi. Umberkorramise järele on politseipere jälle endiselt agaralt osa võtnud liidu tegevusest.

Seda tuleb suurelt osalt panna juubilar'i töö arvele.

Politseiperest on meil tõusnud nimekaid laskureid. Praegugi on sealt pärit käesoleva aasta Eesti meistreid; ka rahvusvahelisile suurheitlusile on sealt alati leidunud väärikaid esindajaid. Oma ametikolleegide üle naabermaades on politseilaskurite pere parimad olnud pidevalt võidukad.

Niisugused tulemused ei lange taevast. Nende saavutamiseks on vaja lõpmata palju organiseerivat, ergutavat ja juhtivat tööd. Seda tööd on juubilar tublisti teinud; tõenduseks on selle töö vilid.

Viimasel ajal on politseilaskurite perest hakanud tõusma rohkesti tublisid laskesport-

lasi, kelledest võib kujuneda tugevaid jõude meie rahvusvärvide kaitsemiseks suurheitlusil. Niisugune elav juurdekasv „tippudes“ ei saa olla juhuslik, „vundament“ peab selleks olema hea. Ning viimane ei saa olla hea, kui ta rajaja pole olnud kõigiti tubli.

Laskurliidu suurüritused, nagu meeskondade saatmine rahvusvahelisile võitlusile jne. nõuavad peale otsese laskurite ettevalmistamistöö veel ainelist toetust seltskonna poolt. Selle toetuse hankimises on juubilar alati annud niihästi isiklikult kui ka tema korralduses olevate jõudude kaudu liidule tõhusat abi.

Mitmel korral on juubilar toiminud liidu poolt korraldatud maa- ja muude võistluste kohtunikuna.

Kõiges selles töös on juubilar olnud mitte ainult töömees, vaid ka hea ning sügavalt õiglase seltsimees. Kui inimlik oleks ju maa-võistluste ja suurte rahvusvaheliste võistluste jaoks meeskondade valikul igasuguste väikeste oma ringkonna ja sinna kuuluvate laskurite prestiiži küsimuste ülestõstmine, ühe või teise laskuri väike protežeerimine veel lõplikult selgumata võimete juures jne.! See on juubilarile alati olnud täiesti võõras. Ainult kindlad ja selgunud võimed, kindlad teened on tal olnud mõõdupuuks hindamisel, olgu siis hinnatav oma ringkonda kuuluv või mitte. Just see heaseltsimehelik ja täielikku õiglust taotlev hoiak ongi see peamine omadus, millega juubilar laskurite peres on enesele võitnud suurima poolehoidu ning lugupidamise.

Tubli kaastöölisele ja heale seltsimehele võib meie laskurite pere juubelpäeval soovida ainult kõige paremat ja jõudu töö jätkamiseks samas suunas.

Sirge seljaga eluvõitlusse

1908. aastal valiti Läänemaal Penijõe valla-
kooli õpetajaks J u h a n S o o m a n, äsja 18-
aastaseks saanud noormees.

Varsti pärast ametisse astumist tekkis tal
rahvusliku iseloomuga konflikte, mis said kõne-
aineks üle maa ja leidsid avaldamist toleaege-
stes eestikeelsetes ajalehtedes.

Noore kooliõpetaja „süütegude“ register al-
gas sellega, et ta ei läinud kohalike sakste juur-
de kõõgiukse kaudu, ei astunud palvevendade
kilda ja lõppeks pani mõisniku v. Rennenkampffi
sõimamise eest „istuma“.

I.

Kombe kohaselt tegi noor kooliõpetaja
Lihula pastorile Petzoldile vi-
siidi. Teda ei võetud aga vastu, sest Soo-
man läks kirikumõisa eesukse kaudu.
Sooman jättis oma nimekaardi ja lõpetas
edaspidised tutvustamiskatsed.

Teise visiidi tegi Sooman Lihula ap-
teekrile. Siingi on tabtnud ta majja
astuda eesukse kaudu, kõlistanud ja
oodanud. Apteekri poeg või poiss oli vaa-
danud läbi ukseklaasi ja hüüdnud siis tup-
pa apteekrile: „Ein Kerl ist da!“ (Tõlkes:
Keegi mats on seal!)

Sooman pöördus kanna pealt ümber ja
nii lõppes seegi visiit.

Varsti pärast neid tutvustamiskatseid
on kutsunud kreisiülema noorem
abi Brümmer Soomani oma jutule.
Brümmer on soovitanud noorele kooliõpetajale
läbi käia kohalike sakstega ja hoiduda
punasest elemendist.

Vastuseks sellele on Sooman jutustanud
oma käikudest pastori ja apteekri poole.
Brümmer on kehtitanud õlgu ja pole osa-
nud sellele midagi kosta. Lahkunud Bi-
juurest, läks Sooman üle tänava vallamajja,
kus ta oli kirjutajale Raadikole ja ta abile
Nurgale teretunud külaline.

II.

Ühel pühapäeval teatas pastor Petzold
kantslist, et neljapäeva õhtul on Penijõe
koolimajas palvetund, mida ta ise
peab. Pastor ei võtnud aga vaevaks seda
kooliõpetajale teatavaks teha ega ka pal-
vetunni jaoks ruume küsida.

Neljapäeval, kui koolitöö oli lõppenud,
võttis Sooman jalutuskepi, lukustas kooli-
maja ukсед ja läks välja.

Tuli rahvast kokku, tuli ka pastor Pet-
zold. Aga koolimajja ei pääse.

Sooman aga jalutab ja vaatab silmapii-
rilt, kuidas pastor käib palvelistega ümber
koolimajja, otsides sissepääsu. Lõppeks
läks pastor lähedasse tallu palvetundi pi-
dama.

Järgmisel pühapäeval jutluses märkis
aga pastor Petzold Penijõe jumalavallatut
koolmeistrit ja teatas ühtlasi, et tema sin-
na koolimajja enam ei tõsta oma jalga.

III.

Maikus samal aastal sõitsid kooliõpe-
taja Sooman ja ta tuttavad jalgrattail Li-
hulast välja. Teel tehti kiirsõitu ja Sooman
jõudis oma tuttavast ette.

Tuudi mõisa lähedal maanteel seisis
kaless kutsari ja kahe hobusega. Tuudi
mõisnik Konstantin v. Rennenk-
ampff ja ta abikaasa Olga võtsid vas-
tu mõisa vahimehelt värsket posti, mis Li-
hulast oli toodud. (Tuleb märkida, et Ren-
nenkampff oli tuntud karistussalga tegelane
Velisel ja Keilas.)

Jalgratturit nähes löid hobused kartma.
Sooman hüppas jalgrattalt ja tahtis neist
mööduda, jalgratas käe kõrval.

Jõudnud kalessini, tõusis Rennenkampff
püsti ja hüüdis:

„Kas sa, poiss, ei nägema, kuidas sa sõi-
dad? Kas sina, kurat, ei nägema, et hobu-
sed kartma?“

Sooman peatus. Ka tema tuttav oli
jõudnud järele.

„Kuulge, mis õigus on teil mind sõi-
mata?“

Rennenkampff kargas kalessi äärele, vi-
butas kepiga Soomani suunas ja karjus:

„Ma annan sulle kepiga, sina lurjus!“

„See on lubamatu isegi suurel teel, et
esimest korda näete inimest, sõimate teda ja
räägite sina.“

Seepeale hüüdis pr. Olga Rennenk-
kampff:

„Sina, poiss, ole vakka!“

„Härra Rennenkampff!“ ütles Sooman,
„need asjad meie lahendam.“

Hüppas rattale ja sõitis minema ühes oma kaaslasega, kes seda söimamist kogu aeg oli kuulnud.

IV.

Varsti pärast seda vahejuhtumit maanteel andis Sooman asja Lihula rahukohtusse. Nõudis Rennenkampffile karistust sõnadega teotamise ja ähvardamise eest, prouale aga karistust sõnadega haavamise eest.

Kohtunik enne asja arutusele võtmist püüdis pooli lepitada.

Sooman nõustus tingimusel, kui Rennenkampff kohtus vabandab ta ees ja maksab 25 rubla Lihula Rahva hariduse Seltsile selleks, et see aitaks kasvatada viisakamaid inimesi.

Rennenkampff oli nõus küll vabandama ja maksma isegi 100 rubla kaebajale, aga mitte haridusseltsile.

Lepitusest ei tulnud midagi välja ja nüüd asus kohtunik asja sisulisele arutusele. Tunnistajaks oli Soomanil tema tuttav, mõisnikul aga kutsar ja vahimees.

Rennenkampff katsus asja viia vastastikuse söimamise alusele.

Kutsar ei tahtnud nähtavasti saksa vastu tunnistada ja seletas: tema olevat seisnud seljaga härrade poole ja pole midagi kuulnud. Olnud palju tegemist perude hobuste kinnipidamisega.

Vahimees seletas, et kaebaja öelnud härralegi vastu „sina“.

Vahimees pajatas: „Kaebaja ütles nõndamoodi, et näete esimest korda inimest, söimate teda ja ütlete sina. Noh, ta ütles ju „sina.“

Saksa õpetus oli sattunud viltu.

Asja arutamine kestis ühes vaheajaga üle kahe tunni. Kohtunik, nâhes, et mõisnik jääb alla, tegi vaheaja, et võimaldada pooltele uut lepituskatset.

Pealtkuulajana viibis kohturuumis ka Brümmer. Temagi katsus sobitada lepitust, aga mõisnik polnud päri Soomani tingimustega ja nii tuli kohtuotsus pärast pikka nõupidamist: karistada Konstantin von Rennenkampffi erakaebaja Juhan Soomani sõnadega haavamise eest 15-rubla se rahatrahviga või 3-ööpäevase arestiga, teoga haavamise eest aga 7-ööpäevase arestiga ilma rahatrahvita.

Kohe sellele järgnes pr. Olga v. Rennenkampffi asja arutamine. Kostjana esines ta mees. Rennenkampff võttis õige, et ta proua on ärritatud meeolus öelnud erakaebaja vastu: Sina, poiss, ole

vakka! Ta palus tunnistajatena üle kuulata kutsarit ja vahimeest.

Mõlemad tunnistajad seletasid kohtus, et proua ei mõista hästi eesti keelt ja kodus kohtleb alati niimoodi alluvaid teenijaid.

Kohus mõistis pr. Rennenkampffi õige, sest keeleoskuse puudus on siin süüdi, kuna proua on tahtnud meeste vahel konflikti lahendada.

Rennenkampff protsessis edasi senatini, aga karistusest ta ei pääsenud.

V.

Varsti pärast protsessi algasid Soomanil palavad päevad. Ta peale saadeti korduvalt kaebusi rahvakoolide inspektorile ja Riia koolivalitsusele.

Koolis teostati erirevisjon inspektor Bolotovi poolt. Kuulati üle Lihula vallavanem, vallavalitsus ja teisi. Suureks toeks Soomanile oli tolleaegne talurahva-asjade komisar Bežanitski Lihulas. Kaebused ei annud tagajärgi, ka koolis oli korralikult töötatud. Sooman jäi kohale 1910. aasta lõpuni.

Rahvakoolide inspektor soovitas Soomanile üle minna mujale. 1911. a. algul kinnitati Sooman ajutiselt vabale õpetajakohale Saastna vallakoolis.

Vene ametnikud suhtusid asjale seisukohalt, et siin käib võitlus 1905. aasta tagapõhjal sakslaste ja eestlaste vahel, kusjuures mõned vene ametnikud, olles ise vabameelsed, ei keeldunud eestlasi selles võitluses toetamast.

Kujukas näide sellest on Karuse praosti J. Rinne kaebus Juhan Soomani vastu tema astumise puhul Saastna vallakooli õpetajaks. Pastor Rinne saatis Haapsalu ringkonna rahvakoolide inspektorile järgneva kaebuse:

„Õpetajaks Saastna vallakoolis on praegu õpetaja Sooman, senine Penijõe kooli õpetaja Lihula kihelkonnas.

Kuna tema viimasel kohal osutus mittesuklikuks inimeseks ja muudel aladel kõlbmatuks, siis alandlikult palun Teid võimalikult lähemal ajal kõrvaldada õpetaja Sooman Saastna kooli pealt, sest õpilastele on parem olla õpetajata, kui omada kahjulikku.

Minu palve tagajärgedest palun mulle teatada.

Karuse pastor J. Rinne.

Karuse, 21. veebr. 1911. a. nr. 57.“

Rahvakoolide inspektor kirjutas 8. märtsil sellele kaebusele märkuse, ühtlasi sellest ka Rinnele teatades:

„Vastuseks kirjale 21. veebr. nr. 57 all teatan Teile, aulik härra, et J. Sooman on minult

Kaheksa vahiposti

MÄRKMIK MEELEOLUDEGA

1916.

Elupõline linnavaht, gordovoi või politseinik, — nii nagu teda keegi nimetas, seisab tee ristkohal. Tsaaririigi kandealus. Rahvuselt eestlane, truu oma ülesandeks. Kõnnib ja korraldab. Kodanik vaevalt teda kõnetab või küsitleb. Mõni tuttav tervitab... Ta ei ole uhke, kuid vastutertvutusega tagasihoidlik, väliselt. Seesmiselt — kes seda teab. Aastaid, palju aastaid selles ametis. Kindel kui kalju. Rahva seas ei leia poolehoidu. Liiklemise juhtimises ei ole ülesandeid — puuduvad autokoravanid, jalgratturid. Nägu on tõsine valvuril, veel tõsisemad näod liiklejail. Rahva kaardkäik, võimalikult vähe kokkupuuteid! Isiklik vaen puudub. Korralduses karismõnaline. Mõnigi kord võõrkeelne.

Sellisenä on püsinud tänavapildis politseitsaaririigi päevilt.

1917. a. algul.

Esimesed teated revolutsioonist. Ebamäärased teated: kas ikkagi kuuldu on tõsi?

Politseinik tänavanurgal: ise rahutu, rahvas rahutu. Politseinik jutleb, tuleb rahva hulka. Rahvas vaikib... Hakkab ise kõnetama rahvast. Seletab seda, mida tema on kuulnud. Tekib elevus ja politseinik tuleb nagu rahvale lähemale, kuid sealsamas on neid, kes leiavad etteheiteiks aega temale kui ka tervele valitsevale korrale. Ta vastu ei vaidle. Heidab käega ja tundub mornina, ent kodanike näod säravad.

Juba kuuldu revolutsiooni pärisaavutusi. Tulevad välja ainult

---

määratud õpetaja kohuste täitjaks Saastna kooli peale vaid õppeaasta lõpuni. Mul ei ole fakte, millede alusel saaksin õp. Soomani pidada „kahjulikuks“, aga kui Teil leidub neid, siis palun alandlikult mulle teatada.“

Praost Rinne jäi inspektorile vastuse võlgu, sest Soomani „kahjulikkus“ seisnes vaid selles, et ta pani istuma karistuskade tegelase — Tuudi Rennenkampffi — söimamise eest.

need politseinikud, kellel isiklikult olnud head suhted rahvaga. Politseinik püüab rahvale veel lähemale tulla kui rahvas temale. Etteheidete puhul kaitseb ennast seega, et keegi peab korda pidama ka muutunud olukorras. Relv kaob puusalt. Kaks paljast kätt. Peab „armuline“ olema ka neile, kellele ulakusel pole piiri. Rahvas kasvab ülepea.

Miilits.

Rahvas valitseb, rahvas peab korda. Korda on tarvis pidada, sest elu liigub endiselt. Endiselt lahendab kodanik kodanikuga oma arveid, endiselt jätkuvad ulakused ja rahurikkumised. Keegi peab olema usaldusmehiks, kes kõike seda lahendab. Endisi mundeid ei soovita näha. Mitte niivõrd sisuliselt, kui väliselt, sest midagi peab muutuma ka tänavapildis. Vana režiim ohverdatakse politsei näol. Kutsutakse vabatahtlikke. Neid tuleb, eriti noori.

Seepärast järgmine pilt revolutsiooni esimesist nädalaist: Noormees, arvatavasti mõni ametnik, seisab tänaval. Tavaline kodanik, riietus tavaline, käitumine tavaline. Ainult käeside varrukal. Seisab ja vaatleb. Teha pole midagi: kõik sagivad temast mööda, igal on nagu selge siht silme ees ja igaüks teaks nagu ise kõige paremini, kuidas seda elu korraldada ja elada. Tund veereb tunni järele. Miilitsamehel ei ole midagi teha, sest avalikku korda, muidugi seda uut korda ei riku ta millegagi ega kellegi poolt.

Kaks noormeest on omavahel „sassi läinud“. Kutsutakse miilitsamees. Mõlemad on kaebajad. Kellel õigus, raske öelda. Pealtnägijad on samuti kahes leeris ja juurde koguneb järjest uusi. Miilitsamees kuulab ja kaalutleb. Küllap ta teaks, kuidas siin oleks toimetatud endisel ajal ja kuidas tuleks toimetada praegugi. Kuid tehniliselt ei anna asi kuidagi seada. Ta püüab lepitada pooli. Näib, et sellest saab juba asja, kuid üks pooltest võtab lepituse tagasi. Politsei ülesandest kohtuniku ülesandesse astumine ei anna tagajärgi. Tuleb lasta minna mõlemad ja öelda: vaadake, et teie enam siia ei satu, ja rahvale: palun, minge laiali!

Kuidas teisiti saigi toimetada see vabatahtlik miilitsamees, kes ainult mõneks tunniks oma töö juurest oli tulnud tühja kohta täitma!

Vabatahtlikkus ei annud tulemusi, igal oma ala ja elu. Tekkis uus liik korrapidajaid: alalised militsionärid. Vanemad mehed. Riietus tavaline, igapäevane. Side vasakul varrukal.

Pilt: Tururahva hulgas on ostja-müütaja vahel tekkinud arusaamatus. Otsivad tänavanurgal seisvat miilitsameest. Vanapoolne, ausameelne, heatahtlik, kõnnak rahulik ja terve hoiak. Kuulab seletusi ja kui need kuidagi ei sobi, annab pooltele nõu: minge jaoskonda, klaarige seal oma asjad, kuid ärge siin korda rikkuge! Nüüd on miilitsamehel koht, kuhu inimesi saata. Pealegi teab igauks, et korrapidaja on rahva poolt kujundatud asutiste poolt ametisse pandud, ega tema saa muud teha, kui täita seda, mis temale on antud korraldada.

Militsionäär on rahulik, tervitab sõbralikult tuttavaid, tunneb juba uusi ülemusi, kuid on nende vastu nagu ühe pere liige.

Kaldub rohkem rahukohtuniku kui politseimehe ülesandesse. Lahendab, noomib, manitseb ja kurjustab ainult siis, kui süüdlane pool ilmselt on avastatud.

Mees rahva seast.

Punakaartlane.

Tänavanurk. Tuttav koht endisist kirjeldusist. Noorevõitu mees pihikus. Kaabulott peas, rätik kaelas, punane side varrukal, püss üle õla. Tuttavaike peanoogutus ja naeruvine. Rahvas kõnnib vaiksemalt kui varem ja kogunemisi ei ole. Jutlema ei tulda, kaebama veel vähem. Tegevusetus peale kõndimise. Kui sõimatakse naabrit, siis suure häälega ja nii, et sinna sekka kostab mõni sõna paksumaost, vereimejast, kuigi sõimaja ise seda vahest rohkem on ja ta südamest seda ei mõtle. Tarvis on oma erakordsele vihavalamisele anda parteiline ilme. Vaevast siis punakaartlane tuleb vahele. Ja ei tulegi, kui sõimata vastu ei sõima. Parem sõimata lasta kui tribunaali minna! Nii see elu liigub tänaval. Punakaartlane lahkub oma postilt vaid siis, kui kedagi on tarvis konvoeerida. Siis on kõik tühi: tänav tühi, korrapidaja ära, näilik rahu majas. Parem kui silma ei torka.

Okupatsiooni esimesed päevad.

Tuttav miilitsamees jälle postil. Rahva meeleolu rusutud. Miilitsamehel samuti. Kord on „eeskujulikum“ kui kunagi varem, sest püütakse võimalikult vähe liikuda, et mitte silma puutada või ennast taltsutada lasta. Miilitsamees püüab võimalikult vähe kodanikega kokku puutada,

sest seda ehk pannakse temalegi pahaks ja kaob usk temasse, mis on kahjulik mõlemale — miilitsamehele ja kodanikule, sest saksa noorus on poetunud miilitsamehe kõrvale. Põlvpüksid, koolipoisimüts, tulirelv puusal, side varrukal. Liigub ja vaatleb kõrgilt seda maailma. Militsionäär peab täitma ta käsku. „Põlvpüks“ vaatleb uurivald noorsugu. Eesti koolinoorsool on rinda tekkinud sini-must-valge kilbikujuline märgike. Tuleb juurde, tahab seda eemaldada. Poiss kaob. „Seisus“ ei luba joosta. Ära läks! Kümneid uusi tuleb. Nagu õrritamas käivad nende märkidega. Keda sa püüad ja kuidas. Jäävadki püüdmata. Seda uhkemalt sammub — pea püsti — saksa noor korrapidaja. Küllap ta mõtleb midagi niisugust, mis rahuldab ta tulist viha.

Nii sammuvad Saksa okupatsiooni algpäevil kõrvuti: meie miilitsamees, kes on kodanike korralvalvuriks selle sõna üldises mõttes, ja teine — saksa noor, omakaitse organisatsiooni liige, — poliitiline valvur ja ülemkäskija.

Okupatsiooni sügavpunkt.

Korrapidaja, vähem korrapidaja kui ülesannete täitja ja määruste järele valvaja poliitilises mõttes — saksa sõdur. Sõdur, nagu sõdur — milleski ei erine teisist. Silmitseb teravalt ümbrust ja elu. Täidab eriülesandeid. Keegi teda ei kõneta. Hoolitseb selle eest, et rahvast ei koguneks, kolmele teeb juba märkuse. Rasked karistused kuulutustulpadel: kuul on kalis, nör on parras — manitseb juba iga kodanikku isegi niivõrd ettevaatusele, et sõduri tulek on seotud juba ohuga. Muutub sõbralikumaks sõdurgi. Juba ta tunneb oma ümbruskonna majaanikke, üürnikkegi. „Sõbralikud agendid“ on muretsevad andmeid kõigi kohta. Aga pruugib temal ise midagi otsima hakata oma käel, tulgu vaid käsk.

1919.

Eesti politseinik. Täiesti uue korra ja kindlate piiridega. Domineerib küll sõjavägi ja kaitseliit, kuid politseinik on politseinik. Erineb märksa miilitsamehest, kõnelemata tsaariaegsest politseinikust. Korda on tarvis, seda ta seletab. Kui keegi eksib, nii et sellest võib tekkida oht ümbruskonnale, toimetab ära. Seejuures on seltsemehelik, käskudetäitja, kes ise peab vastutama ülemuse ees. Sallib paljugi sellest, mis muidu mõeldav ei oleks, kuid sõjaaeg... Aupaklik sõjaväele ja kaitseleidule, kuid küllalt iseteadlik oma ülesandeis.

Mingi segu esimesest miilitsast ja veneaegsest politseinikust. Rahvale lähedane, ise rahva seast võrsunud, tunneb rahvast, tunneb ka korda.

Sellele algtüübile tuli luua juurde- ja pealehitamisega Eesti politsei.

Politsei ja ajakirjanduse koostööst

Politsei ja ajakirjandus näivad pealiskaudsel vaatlusel olevat nii erinevad oma ilmet, sihtidel ja ülesandelt, et võiks tunduda kummalisena neida midagi ühist, mis peaks tingima nende vahelise koostöö ja selle vajaduse. Koostöök peab olema mingi ühine joon, ühine eesmärk. Politseil ja ajakirjandusel on selleks jooneks ja eesmärgiks kasvatada ja juhtida kodanikke.

See ühine eesmärk ja ühesuguste asjaolude ja juhtumitega tegelemine tingibki koostöö. Politsei ja ajakirjanduse vahelisest koostööst meie oludes ei tule mõista midagi taolist, nagu oleme kuulnud Ameerikast või Lääne-Euroopast, kus ajakirjandusel olevat suured majanduslikud võimalused iseseisvaks teotsemiseks nende juhtumite uurimisel ja lahendamisel, mis meil ainuüksi on politsei ülesandeks. Tegelikult toetub sealgi ajakirjandus oma informatsioonis kuritegevuse ja õnnetuste kohta samuti suurel määral politseile.

Milles seisneb meil koostöö politsei ja ajakirjanduse vahel? Üle riigi saavad kõigi kohapealsete ja ülemaaliste ajalehtede kaastöölised kohalikest politseiasutisist informatsiooni, millest siis lugejaskonda huvitav osa avaldatakse ajalehtedes. Pealiskaudselt vaadates näib see väga lihtis ja näib seisnevat vaid puhtmehaanilises registreeritud kuritegude ja õnnetuste teisele üleandmises. Tegelikult ei ole see nii. Seda selgitavad kõige paremini üksikud konkreetset näited.

Võtame ühe iseloomustavama, mis vägagi selgelt näitab, kui palju on ühiskondlikult seisukohalt kasu politsei ja ajakirjanduse tihedast

1938.

Väljakujunenud korraldajate. Iseteadev, sea-dusi ja korraldusi tundev, kindla seljatagusega, rahva poolt armastatud, kõigi küsimuste lahenda-daja kohal, äärmiselt korralikult ja puhtalt riie-tatud, — nii iseloomustavad meie korraldajate teised, nii arvame neist ise.

Kui täheledata sarnalt tänavanurgalt tänavajä-val korraldajate, kus jälgisime tema eelkäijaid, siis: vaikne tänav on muutunud otse suurlinnal-iseks: autokaravanid, omnibused, veoautod, lee-gion jalgrattureid, jalakäijaid, kärumehi, voo-ri-mehi, kõik nad sagivad, kõiki on tarvis juhtida. Sellest veel vähe — tarvis on haigeid ja lapsi hoolikalt juhtida üle tänav, anda adressilisi juhiseid, kõnelda võõrkeeli turistidega, vahepeal tõsta puhas kinnastatud käsi ja reguleerida liik-lemist. Reguleerida, juhtida, juhatada... Käsi väsib, jalad väsivad... kuid naeratav nagu küsijale vastuseks, ähvardav sõrm eksijale, mis on tähelepanu-juhtiv, mitte aga karistav. Täna-päeva liikleva elukeerise korraldaja.

koostööst. Politsei annab informatsiooni ajakir-janikele mitmesuguseist vargusjuhtumest. Ole-tame, et see sünnib ilma ünegi vargusjuhtumi konda vahet ja erinevust tegemata. Aga nende varguste seas võis olla juhtum, kus varas oli esmakordselt (tihti ka alaealine) kuritöö toime pannud.

Kohtus tavaliselt antakse esimest korda sea-duse vastu eksinule tingimisi karistus ning kuri-teo kordasaatjast võib saada korralik ja aus ko-gramm. Kas ei voi monikord selle kuriteo ja toi-mepanija avalikkuse ette toomine olla üheks poh-juseks, mis sunnib ausa elu ja kuritegevuse vah-el kõikujat lopikult lööma käega ausale elule, ponjusel, „et nmi on niikuinii juba määritud“. On raske mõista võitlust inimhinges hea ja kurja vahel. Võib-olla, et ühel vaekausil oleva poole allaviimiseks on vaja ainult äärmiselt väi-kest raskust, väga kerget touget. Keegi ei soo-vi anda inimesele touget languse teele. Kuid kergesti võib seda juhtuda käesoleva näite kor-ral, kui talitatakse ükskõikselt või hoolimatult.

Taoliste juhtumite kohta, mis polegi nii har-va esinevad, kui võiks arvata, peab autor oma kogemuste põhjal ütleva, et meie politsei ja ajakirjandus on talitanud küllaltki hoolikalt ja tähelepanuvõlt. Politsei pole keeldunud and-meid andmast seeliste juhtumite kohta, vaid on juhtinud tähelepanu juhtumil eriolukorrale ja vastavalt sellele on jäetud juhtum kas ajaiehes avaldamata või toodud teissuguselt. Suhtub aga sellesse ükskõikselt ajakirjanik või politseinik, andes informatsiooni, ja ajakirjanik tuues me-naamiselt saadud informatsiooni, võib see, nagu eelpool tähendatud, viia ausa elu ja kuri-tegevuse vahel kõikuva inimese allapoole. Nii võib nende avaldamata jätmisest ainult kasu olla, mitte aga kahju, kuna vaevalt esimene var-gus või muu väike kuritegu kunagi oleks nii era-korraline, et selle puudumine tähendaks ajale-hele mingit kaotust. Et esimest korda tabata-vad või karistatavad on väga hellad, seda näi-tavad ka kogemused, et neid äärmiselt vähe või peaaegu üldse ei käi kunagi toimetuisis pa-lumas, oma nime lehest välja jätta, kuna ük-sinda juba see neile tundub häbistav. Kurite-gevusega harjunud isikul on see palju kergem ja neid käib tihedamini „õiendamata“.

Juhtumeid ja võimalusi koostöök lihtsamate ja vähem tähtsamate juhtumite kohta politsei ja ajakirjanduse vahel tuleb väga tihti ette. Toome alljärgnevalt ühe lihtsama, kuid tüübi-lisema näite. Peaaegu igal talvel tuleb linnades ette, et tänavad tuiskavad lund täis ja maja-omanikud, kas hooletusest või ihnsusest, pole kuigi hoolsad oma kohuseid täitma. Tavaliselt tuleb politseil majaomanike järele valvata, neid hoiatada ja teha ka protokolle. Politsei aga pole huvitatud karistamisest, vaid sellest, et mää-rused oleksid täidetud, s. t. käesoleval korral oleksid tänavad puhtad. Selgi lihtsal juhtumil aitab politsei ja ajakirjanduse vaheline koostöö palju kaasa, et määrusi korralikult täidetaks. Paljudel juhtumitel on ajakirjanduse ja politsei

vahelisel kokkuleppel talitatud alljärgnevalt. Kui taive kestel on nakanud tänavate korralik puhastamine hooletusse jääma, on selle kohta kokkuleppel politseiga toodud ajalehes sõnum, millele lisatud hoiatus, et määruse mittetäitmisel politsei asub süüdlasi karistama. Kui see aga kõigile majaomanikele, kes korralikult ei täitnud määrusi, pole mõjunud, siis on politsei poolt tehtud protokollid mitte kõigile, vaid ainult mõnede. Sellest on siis teade ajalehes trükitud, ning see on peaaegu alati avaldanud soovitud mõju. Selle järgmiseks astmeks on protokollid saanute nimede avaldamine. Sellisel ja pideval kontaktis töötamisel pole vaja inimesi massiliselt karistada, vaid mõnede karistamine ja sellest õigeaegselt ja õigel viisil ajalehes sõnumi avaldamine on juba üksinda avaldanud soovitud mõju.

Juhtumil, kui politsei on ükskõikne sellest teatama ja ajaleht neid tühistena tunduvaid sõnumeid ei avalda, on tulemus vastupidine. See näide on konkreetseks tõenduseks, kuipalju ka tavaliselt tühiste ja väikeste juhtumite juures ajakirjanduse ja politsei vaheline koostöö aitab kaasa ühiskondlike eluavalduste korraldamiseks. Selliseid näiteid võiks palju tuua ja kõik need tõendavad sama eelmainitud koostöö kohta.

Kui eelpool käsitlesime vähem politsei ja ajakirjanduse kui ühiskonna huvides tähtsaid koostöö võimalusi, siis järgnevalt siirduksime küsimuse juurde, millal ja kuidas politsei saab ajakirjandusele ja vastupidi, otseselt nende ülesandeks kaasa aidata.

Tihedas kontaktis töötamisel pole karta arusaamatusi ja eksimusi. Kujukaks tõenduseks selle kohta on järgnev näide. Ühes meie suvituslinnas süttis põlema sügisel tühjana seisev hotell. Õnneks saadi tulele piir panna. Kuna see oli äsja valminud suur ja moodne hoone, ning inimesist tühi, siis näis tuletekkimise põhjus väga salapärane, ja põlemislugu täitis mitmeid päevi kohalike ajalehtede esikülgi.

Kuna politsei ja ajakirjanduse vaheline kontakt oli sel korral piiratud, siis töid ajalehed kõiksuguseid oletusi ja arvamusid mitmesuguseilt asjatundjailt, lähemalt rääkimata selle üle politseiga, kelle poolt anti lühem informatsioon. Sellest siis tuli, et kui politsei juurdlus käis oma rada, siis ajalehed samal tõid nii tõenäoseid kui ka võimatuid oletusi. Ja seda seepärast, et politsei poolt antud informatsioonid öeldud oletus, isesüstitmine lühiühenduse tõttu, näis mitte ainult ajakirjanike, vaid ka mõnede asjatundjate arvates võimatuna. Sündmusest tehti, asjaolusid tundmata, liigset ja juurdlust segavat kõmu. Kui siis juurdlusel selgus, et tuli sai alguse lühiühendusest ja politseiametnike poolt näidati ajakirjanikele neid juhtmeid ja ühendusi, kus lühiühendus tekkis, siis oli viimaseil otsus selge, et oleks kohe neile asja seletatud ja näidatud, siis oleksid nad kohe uskunud seda oletust ja poleks toonud ära mitmesuguste asjatundjate arvamusid. Siin oli viga mõlemapoolne, ühelt poolt, ajakirjanikud võinuksid paluda selgitust selle uskumatuna tunduva oletuse kohta kohe juurdluse algul ja teiselt poolt, politsei võinuks seda ka oma algatusel anda. Kuna kumbki pool ei astunud samme tihedamaks kontaktiks, siis kirjutati asjatu arvamusid, isegi asjatundjad jäid piinlikku olukorda. Tihedama koostöö puhul jäänuks see kõik ära. Eeltoodu oli näide vähese koostöö kahjulikkusest.

Ajakirjandusel on sõnumite hankimisel tähtis

ka nende värskus. Kuna sündmused võivad toimuda igal ajal, ei jõuta iga tunni järele kontrollida seda, kas on midagi juhtunud. Sõbralikul koostööl juhib politsei oma algatusel ajakirjanike tähelepanu sündmusele, mistõttu pole karta sündmuste avaldamise hilinemist. Vaevalt on seda loota ajakirjanikel, kellele on teatatud sündmusest, kuid palutakse juurdluse huvides esialgu mitte kirjutada, kuid seda siiski on tehtud. Veel vähem võib loota seda ajakirjanik, kes loeb ametniku ees olevalt protokollilt salaja sündmuskäiku ja siis sellest kirjutab. Ka selliseid juhtumeid on ette tulnud, ning ka selliseid, kus usaldust kurjasti tarvitanud on raskendatud juurdlust.

Teiselt poolt on aga mitte ainult ajakirjanduse, vaid ka politsei huvides õigeaegse informatsiooni andmine. Sest vähegi suurem sündmus levib kiiresti ja järgmisena peale politsei on teada ajalehtedel. Kui politsei informatsiooniga viivitab, kasutavad ajalehed teisel teel saadud andmeid ja kirjeldus juhtumist ilmub politsei poolt antava informatsioonita. Sellises kirjelduses võib esineda peale ebatäpsuste ja valeandmete ka andmeid, millede avaldamine juurdluse seisukohalt pole kasulik. Informatsiooni saamisel pole ajalehel nii tähtsad üksikasjad, vaid sõnumi teadasaamise kiirus.

See ja sõnumite täpsus ning juurdlusele kasulikult sõnumite äratoomine, mis mõlema poole huvides, tingib politsei ja ajakirjanduse vahelise koostöö tähtsama teguri, s. o vastastikuse informeerimise. Ka politsei poolt antavas informatsioonis, mida ajakirjandus saab, võib olla erinevusi. Siin tuleb tihe koostöö kasu kõige enam ilmsiks. Ainult kuivast fakti mainimisest on vähe ja seda ilustatakse lugejale „suupäraseks“ ajakirjaniku poolt. See võib mõnikord sündmusest anda hoopis valepildi ja mõnikord isegi mõjuda käsilolevale juurdlusele kahjulikult. Sellest saab hoiduda ametlikule informatsioonile lisanduva seletusega, kas mõnest omapärasest või muust inimliku huviga momendist.

Seda illustreeriks vahest kõige paremini alljärgnev näide. Ajakirjanik sai informatsiooni kurjategija kohta, kes oli toime pannud mitu sissemurdmist. Omapärane oli aga seik, et sissemurdja oli restoranis, kuhu ta sisse murdis, joonud seal leiduvaid napse ja tahtnud grammofoni mängima panna. Sellele nii inimliku huviga momendile sissemurdmise juures oli hiljem sõnumi kirjutamisel pandud pearõhk ja teised sama kurjategija poolt toimepandud vargused olid mainitud ainult ühe lausega, mis oli sel juhtumil ka politseilise juurdluse huvides. Ilma selle lisaseletusega võinuks sõnum teissuguseks kujuneda, ning see polnuks lugejale nii huvitav ja võinuks kahjulik olla juurdlusele. Sellest selgub, et kasulik on, kui politsei poolt antav informatsioon pole ainult kuiv faktide loetelu. Et informatsioon kujunes selliseks, peavad ajakirjanikad looma usalduse eneste vastu ja tunda ise huvi saadava informatsiooni üle, esitades selleks vastavaid küsimusi.

Kui eelpool on mainitud kahepoolsest informatsioonist, siis tekib muidugi küsimus, kuidas ajakirjandus saab omalt poolt politseid informeerida. Teatavasti ulatuvad ajalehtede siledem kaastöölise ja lehele sümpatiseerivate lugejate näol kõigisse maanurkadesse ja rahvakihtidesse. Seetõttu saavad ajalehed igast sündmusest, millest politseile teatatakse, oma kaastööliselt samuti teada. Igal juhul peaks ajalehe toimetuse astuma sellise teate saamisel

EESTI AJAKIRJANIKE LIIDU JUUBEL

4. ja 5. nov. k. a. pühitses Eesti Ajakirjanike Liit oma 20-aastast juubelit. Sel puhul korraldati 5. nov. õhtul raekoja saalis aktus. Saal oli pidulikult dekoreeritud ja kõrgete külalistena viibisid kohal Peaminister J. Uluots, ministrid A. Jürima, A. Püip ja O. Kask. Pealeselle viibisid seal Riigikogu esimees O. Pukk, Riigikohtu esimees K. Parts j. t. Aktuse avasõna ütles liidu esimees J. Taklaja, kuna Vabariigi Valitsuse nimel tervitas ja aktuse kõne pidas Peaminister J. Uluots. Pühapäeval oli kutsutud külalistele kella-viie-tee „Estonias“. Pildil näeme ülal paremal Peaminister prof. J. Uluotsa ja all — EAL esimeest J. Taklajat kõnelemas. Vasakul: aktusest osavõtjaid

kontakti politseiga. Kui politsei sellest varem ei teadnud, saab ta astuda kohe tegevusse. Kui aga politseil on samuti sündmus teada, võib saada ajalehe toimetus täiendavaid ja ühtlasi ka huvitavaid andmeid. Igal juhul on võimalik kontrollida andmete täpsust ja tõele vastavust, millest iga õige ajakirjanik on huvitatud.

Alljärgnev näide peaks ilmekalt näitama selle koostöö osatähtsust. Ajalehe toimetus sai kelleltki linnasõitjalt teate autoõnnetusest maal. Politseile helistades selgus, et seal polnud veel teadet, sest sündmus oli aset leidnud kohal, kus telefoni polnud ligidal, nii et seal varem juhuslikult viibiv politseiametnik ei saanud sündmusest kohe teatada. Toimetuselt saadud informatsiooni järgi astus politseiasutus kohe tegevusse ja sai kiiresti juurdluse huvides vajalikke andmeid õnnetusest, mis omakorda huvitasid ka ajalehte. Toodud näite korral oli vastastikune informatsioon mõlemale kasulik.

Vastastikusest informatsioonist moodustab ühe osa nn. eelinformatsioon, mis seisneb selles, et informeeritakse avaldamisele mittek kuuluvaist sündmusist. Politsei poolt antav eelinformat-

sioon seisneb selles, et teatatakse sündmusist, millest juurdluse huvides vara avaldata. Selline varem teadasaamine on ajalehe seisukohalt väga tähtis ja vajalik. See on aga võimalik täiesti kindla ja usaldusväärse koostöö juures, kus politsei võib täie julgusega sellist eelinformatsiooni anda. Teiselt poolt saab ajakirjandus alati teateid neist sündmusist, mis on alles kestvusstaadiumis (näit. selliste kuritegude juures, kui see on kestev omastamine või vargus või muu). Loomulik, et usaldusliku koostöö juures ka selliseist kuuldusist (mis tihti ka põhjendatuks osutuvad) ajakirjandus peaks informeerima politseid.

Hea koostöö juures on loomulik, et üks pool abistab teist ka selliseil korral, kui abistaja sellest ise otseselt ei saa kasu. Politsei saab ajakirjandusele anda andmeid juhtumest ja isikuist, millega ja kellega politseil ei ole otsesest tegemist, küll aga teadlik on ja millest ajaleht sageli on huvitatud. Politsei saab selliseil juhtumel ajakirjandusele palju kaasa aidata. Toimetus omakorda võib politseid huvitavaist juhtumest anda andmeid, mis polegi nii tühi-

Pimedate juhtumite JÄLITAMISMEE TOD

Neljas grupp: tundmatu kordasaatja omadused, teadmised ja oskused, mis on selgunud esialgsest olmastikust.

Omadused võivad olla kehalised ja vaimsed. Kehalisest omadusist võivad siin arvesse tulla ainult seesugused, mis on tuletatavad teo-paiga vaatlusest, näit. suur jalajälg, pikk samm, on ulatunud võtma teatavas kõrguses seisnud asju redeli või millegi muu abita — pikk keha-

sed, sest ajalehe kaastöölise ja ajalehe ligidal seisvate inimeste võrk on laialdane. Võrdlemisi iseloomulik näide selle ja koostöö kohta üldse on järgmine.

Linna ligidal oleva tulikahju puhul sõitis toimetuse liige välja ajaks, millal tulikahju lõplikult põlnud veel likvideeritud, ja sai jutelda tulikahju algust pealt näinud inimestega. Samas toimetuse juurdlust ka kohalik politseiametnik. Pärastisel andmete võrdlemisel selgus, et esimese andmed täiendasid teise omi ja vastupidi. Politseiametnikul olid täpsed andmed ja arvud tulikahju tekkimise, sünnitatud kahju ja muu kohta, kuna ajakirjanikul rohkesti muud inimlikku huvi, mis vajalikud teada juurdluse huvides. Selle koostöö tulemusena ilmus veel sama päeva ajalehes sõnum, mis oma huvikül-lusega ületas taolised ja mille ilmumine ei se-ganud, vaid ennem soodustas edasikestvat juurd-lust.

Ühe osa politsei ja ajakirjanduse vahelisest koostööst moodustavad need sõnumid, mis pai-gutatakse kokkuleppel politseiga ajalehte tea-tava sihiga. Neid on alati kasutatud ja aval-datud ja ajakirjanduse vastutulek politseile sel-les peab olema enesestmõistetav.

Tihe koostöö tingib siin, et pooled peavad evima ka teatavat ülevaadet teineteise tööala-dest. Pikaajalise koostöö juures hakatakse mõist-ma teise poole vajadusi, nõudeid ja huve ning oma huvide taotlemisel osatakse hoiduda teise poole huvividest riivamast. Sellise koostöö juures on loomulik vastastikune oma alade tutvusta-mine ja tegevuse iseloomu selgitamine. Juba mõnekordne politsei poolt ajakirjanike juurdluse või õnnetuse või kuritöö paigale kaasavõtmise aitab kaasa selleks, et politsei töö ja sellest tingitud asjaolude mõistmine saab arusaadava-maks ja aitab kaasa mõistmiseks, miks politsei ei või vahel avaldada teatavaid asjaolusid.

Sama kasulik on ajakirjanike poolt politseile (vähemalt informatsioonandjale) oma töö ise-loomust ja ajalehe reeglite nõudeid ja hu-videst selgituse andmine. Mida rohkem seda tehakse ja mida rohkem süveneb koostöö, seda kergemaks osutub politsei ja ajakirjanduse vas-tastikune koostöö ja võib anda mõlema huvi-des üha tõhusamaid tulemusi.

kasv, on viidud seljas ära raske kandam, nihu-tatud paigast raske ese — suur jõud, on poetud läbi väikese avause sisse, mindud läbi kitsa vahe — sale kehaehitus (võib olla ka laps), on ronit-ud mööda veetoru üles, hüpatud kõrgelt alla, on kõnnitud mööda katuseharja — vastav keha-line osavus, on maha jäänud punane juuksekarv — punajuukseline jne. Kõrvutades seda laadi näh-teid muu olmastikuga, eriti juhtumil, kus teo-kordasaatja teed näivad olevat ristelnud süü-teost kannatanu omiga, võib leida õige niidiotsa. Kehalised kui ka vaimsed omadused võivad sel-guda veelgi paremini, kui on tegemist tundmatu isiku poolt avalikult sooritatud süüteoga, mille puhul süüteost kannatanu resp. tunnistajad või-vad kirjeldada teo kordasaatjat, kuid siis kuu-lub see niidiots esimese gruppi.

Teokordasaatja vaimsete omaduste tunnetamine pimedail juhtumil on muidugi veelgi ras-ke, kuid soodsas olukorras siiski mõeldav. Näit. tapmine on teostatud äärmise julmu-sega. Kuigi teame, et muidu tagasihoidlik ini-mene võib afektis või ekstaasis teotseda jõhk-ralt, on sel puhul siiski igati õigustatud jõuda teadetekogumise (järelepärimistega) selgusele, keda ümbruskonnas teatakse olevat iseloomult toored ja jõhkrad ning selgitada nende viibi-mist kriitilisel ajal kui ka suhteid teo olmast-i-kuga muus osas.

Vastandina elmisele näitele mõnikord teo olmastikust nähtub, et teokordasaatja pidi seis-ma teost kannatanuga erilises üsaldusva-hekorras. Näit. küla serval asetsevas üksikus hurtsikus elutsev vanainimene leiti tapetuna. Tapmine oli toimunud öösel. Vanainimesest teati, et ta päikese loojenemisega lukustas ukse ning üldse ei avanud seda tundmatuile külastajaile; nüüd aga selgus vaatlusel, et ukseks puudusid vägivallamärgid. See asjaolu juhtis kahtluse ühele lähemale sugulasele, kes osutuski mõrva-riks.

Ühe hiljutise röövmõrva puhul leidis tap-miskohal mitu paberossiotsa. Mõrvatu majas ei olnud suitsetajaid ja ta viibis kriitilisel ajal ük-sinda kodus. Sellest järeldati, et mõrvar pidi olema ohvriga tuttav, kuna pikemat aega veetes ta suitsetas ära mitu paberossi. Mõrvar leitigi ohvri perekonna tuttavate hulgas.

Mõnevõrra võiksid siin arvesse tulla ka kor-dasaatja harjumused. Näit. põrandal leidu-vas süljekaasis tubakarestid — tarvitab suu-tubakat, mahajäänud sigariots, sigarituhk — suitsetab sigarit, pakilises olmastikus tarvitatud kohal suuremal määral alkoholi — napsimees.

Mõnikord olmastikust nähtub, et tundmatu kordasaatja pidi omama teatavaid kalduvu-si. Seda eriti seksuaaldeliktide puhul. Näit. kii-maline tegu lapsega — kellel teatakse olevat seesugust kalduvust? Ulaklik tegu — kes on ulakad?

Peab muidugi möönma, et kõigis kirjeldatud olukorras on erandid võimalikud, ent eranditunnustame alles siis, kui olmastikust saadud idee põhjalik kontrollimine ei annud tulemusi.

Et teo kordasaatja pidi omama teadmisi teopaigast ja seal valitsevast olukorrast, see näib mõnikord olevat päris kindel. Süvenedes teo olmastikku, näib olevat seega enesestmõistetav, et tundmatu kordasaatja pidi hästi tundma teopaika, teadma teatava vara olemasolust, selle hoiupaika, majaelanikke, nerde eluviise ja viibimisi, teo kordasaatmiseks vajaliste abinõude asupaika jne. Näit. pimedal ööl toimitud varguse puhul jalajälgede rada on võrdlemisi sirge (ei ole astutud kobamisi) — liigutud hästi tuntud kohas, murtud lahti ainult see laegas, milles hoiti raha, — teadis täpselt raha hoiupaiga, murti sisse just sel ajal, kui korteris (kassas) oli suurem summa raha — teadis raha saamisest, tungiti kallale teel, kus ohver liikus suurema summaga — teati raha saamist ja edasitoimetamist (pealegi just seda teed mööda), murti sisse aial, millal elanikud olid kodust ära — teati sellest (näit. sellen., et see oli harukordne juhtum), sissemurdumiseks olid valitud õiged abinõud — teati, mida murda, jne. jne.

Näit. perepöög tapeti unepaalt kirvehoobiga. Kirves oli võetud tapmiskohalt, kuid see seisits kohas, kust võõral oleks olnud peaaegu võimatu seda leida, pealegi pimedas. Kahtlus seepärast langes oma-inimesele. Tapetu õel võis olla motiiv mõrvaks. Juurdlus selgitas, et ta oligi mõrvar.

Mõrvati talunik — piimaühingu kohalik laekur. Ta oli 7 a. kestel teatavalt päevil teatavat teed tarvitades toonud kogu küla piimarahha. Rahatoomise päevast, ka saatuslikust, teadis kogu küla. Talunikud hakkasid üksteist vastastikkü (salaja) kahtlustama. Õnneks avastati mõrvar saagi realiseerimise kaudu. Ta elas 15 km mõrvakohast eemal, kuid tal oli kohal armuke, kelle näpunäiteil korraldati kallal tung.

Nagu paljud sellelaadilised kogemused näitavad, leidis teokordasaatja või vähemalt ta kaaslane süüteopaiga lähimas ümbruses, tihti süüteoost kannatanu oma perekonnas (teenijaskonnas). Seega vaatlusi ja teadetekogumisi tuleb alustada kõige lähemast ümbruskonnast, kuid laiendada neid ka lähema ümbruse elanike tutvuskonnale.

Oskused. Siin tuleb arvesse teo kordasaatmise tehniline külg — teo kordasaatmiseks kasutatud abinõud ja nende käsitusviis. Oskused jagame tavalisiks ja erioskusiks.

Siin maksab põhimõte, et mida spetsiifilisem oskus, mis rakendatud süüteo kordasaatmisele, seda paremaks niidiotsa kättejuhatajaks see võib olla. Näit. panka, mis varustatud hästi moonutatud ja keerulise häireseadisega, murti sisse, tehes häireseadis kahjutuks — sissemurdumiseks pidi osa võtma spetsialist häireseadiste alal; valepaberrahad on paljundatud kordaläinud kliiseede abil — valmistajate hulka peab kuuluma isik, kes põhjalikult tuttav foto-tsinkograafiaga resp. osav graveerija; raudteel avastati kohverisse asetatud tükeldatud laip, mille liigeste läbilõikamine oli sooritatud väga osavasti — tõenäoliselt mõrvar võis olla kas kirurg või lihunik (tol korral mõrvariks osutus lihunik); muugiti lahti patentlukk — muukija pidi olema vilunud lukusepatöös; mitmest pangast peteti välja suured summad, kasutades selleks pankades maksvat erilist asjaajamisviisi — petis pidi olema tuttav

panga asjaajamisega jne. Teadetekogumisel selgitatagu kõik isikud võimalikult laiemas piirkonnas, kes omavad vastavaid oskusi, sest on põhjust otsida teokordasaatjat eeskätt nende hulgast.

Järelikult, mida lihtsam toiming, seda kehvem ta kahtlust juhtiv toime. Ent päris õige pole seegi. Kõndimine kahel jalal on ükskord juba lihtis toiming, kuid head tuttavat tunneme seljatagant võrdlemisi kauge maa pealt ta kõnnakust, s. o. ta jäsemete käsitamisest ja kehahoiakust edasiliikumisel. Samuti teame oma heast tuttavast, et ta loeb „Uut Eestit“, „Päevalehte“ või „Rahvalehte“ ja alles pärast seda — teisi lehti, tunneme seega ta mõtteviisi ja kalduvusi. Igapäevases elus ja töös leidub väga palju seesuguseid toiminguid, mida sooritame puhtast harjumusest, seejuures vähematki mõtlema, kuidas neid sooritada. Näit. sulle käsitsemine kirjutamisel, riietumine, sööginõude käsitsemine, üldse tööriistade käsitsemine õpitud töös jne. Lõppeks tunneme vanasõna, et kui kaks teeb üht ja sama, siis pole see kaugeltki üks ja sama. See meenutab meile ammukogetud tõsiasia, et igal inimesel on oma individuaalne teotsemistehnika, tööstiil, töötamisviis. See maksab niihästi lihtvõtteist kui ka kombineeritud teotsemisest, tööplaani, modus operandi'st.

Harjumuslik ja isikupärane töötamisviis pime-date süütegude kordasaatmisel paistab mõnikord silma kas teo üldolmastikust või teopaigal leiduvast teojälgedest. Näit. ühed sooritavad kaubavargusi letilt sel teel, et elava kauplemise ajal lasevad endile näidata mitmesuguseid kaupu, peidavad müüja eemal olles midagi pealisriiete alla ja lahkuvad lõppeks midagi ostmata; teised hiilivad kättesaadud ja maksmata kaubaga kassast mööda (kui äri sisekord seda võimaldab); keegi maal opereeriv kauplusvaras laskis enesele suurema koguse talumajapidamises vajalist kaupa valmis kaaluda ja pakkida, haaras selle siis sulle, et viia vankrisse, lubades kohe tagasi tulla maksuma, kuid kihutas maksmise asemel hobu-

VAÄRTMETALLASJADE
& MÄRKIDE TEHAS
DÄRNU 20 TELE-452-79
MAANTEE FON
TALLINN

sega minema, korrates seda võtet mitmes maa-kaupluses. Tegelikult näeme seesugust kord juba omandatud võtete kordamist varguste ja kelmuste alal võrdlemisi sageli. Nii maal valears-tina opereeriv kelm jagas oma abitarvitajale alati samanimelisi „arstmeid“, ühed murdvar-gad murravad sisse peamiselt ukse, teised — akna kaudu, ühed sooritavad vargusi peamiselt elukortereist, teised riidehoiuruumest, kolman-dad kioskitest jne. Ühed eelistavad varastada pealisriideid, teised lauahõbedat, kolmandad ai-nult kallihinnalisi kasukaid, neljandad jalgrat-taid jne. Ühe ukse-lukkude väljasaagija tööta-misviisi tähistas asjaolu, et ta kasutas alati üht ja sama puuri ning puuris alati ühe ja sama ar-vu auke, kusjuures ka aukude asetuspilt oli alati ligilähedalt samasugune. Üks snapperlukkude avaja kasutas alati üht ja sama puuri ning eri-list abinõu lukutelje tagasisurumiseks. Praegu oleme juba niikaugel, et kriminaalpolitsei tunneb peaaegu iga kutselise või harjumusliku varga või kelmi töötamisviisi ja kalduvusi.

Kõigi seni meil väljakujunenud erialade ja eriliste töötamisviiside mõnevõrra süstematisee-ritud tabelid on ühes kriminaalpolitsei registra-tuuri korraldusega kõigile jälitamisest osavõtvaile politseiametnikele kätte saadetud (vaata ka „Politseileht“ nr. 16 ja 18 — 1938). Kui nüüd järjekordse pimeda juhtumi jälitamisel märga-takse mõnesuguse eriala või erilise töötamisviisi tunnuseid, siis tuletatagu kõigepealt meelde, kes kohapealseist retsidivistest „töötab“ antud viisil, tarbekorral pöördutagu kriminaalpolitsei komis-sari poole Tallinnas, kelle registratuuris asuvad üleriigilised erialade ja erilise töötamisviisi kar-toteegid.

Viies grupp: motiiv, süüteo kordasaatmi-sele kallutatav põhjus. Kõigi kriminaalset üldes kord, et kui oleme leidnud pimeda süüteo õige motiivi, siis sellega teokordasaatja on juba poole-nisti avastatud.

Miks saadeti järjekordne süütegu korda?

Vaatame, miks seni on saadetud süütegusid korda.

Jõukas kodanik avaldas esimesel jõulupühal politseile, et jõululaupäeval olevat varastatud tema korteri köögi-eeskoja kapist pühadeks ta-gavaraks soetatud karbonaad ja üks terve peen-leib. Samas kapis olnud veel palju muudki pü-hadekraami, mis aga jäetud puutumata. Samas majas elas kehv lasterikas perekond, kelle toiti-ja oli olnud mõnda aega tööta. Tahes-tahtmata lan-ges kahtlus mainitud perekonnale. Läbiotsimisel leiti nende supipajast karbonaadliha ning söögi-kapist peale kasina rukkileiva, räimede ja mõne kartuli ka poolik peenleib. Liha ja peenleiva ost-mise kohta perekonnapea ei suutnud anda paika-pidavat seletust ning lõppeks tunnistas varguse üles. Ta teinud seda äärmise puuduse tõttu, mis näis olevat usutav.

Süüdati põlema (esialgne olmastik tõendas seda) kahekordne puumaja, süütamiskohast leiti täis tikutoos. Maja oli madalalt tule vastu kind-lustatud, samuti üürnike majakraam, välja ar-vatud kingsepp, kelle töötoa sisustus oli kind-lustatud tule vastu ilmselt kõrgelt. Majaomani-kul ja üürnikel ei teatud olevat vihamehi. Kaht-lus süütamises langes kingsepale. Tal polnud ette näidata tuletikke (ta ei suitsetanud), kuid kauplusest järele pärides selgus, et ta eelmisel õh-tul oli ostnud topsi tuletikke ja nimelt sama vabriku omi, mis leiti teopaigalt. Ta tunnistas lõppeks oma teo üles. Ta oli lootnud kätte saada kõrge kindlustussumma.

Poeg avaldas politseile, et tema vana isa elu-tüdimest on surmanud oma elatanud elukaas-lase ja siis enese. Vaatlusega ja teadetekogumi-sega selgus, et vana abielupaari juures keegi ei märganud elutüdimest, küll aga oli olnud kurt-mist selle üle, et poeg ei maksnud vanadele ko-ha üleandmisel kokkulepitud elatisraha. Poeg võeti põhjalikule ja mitmekordsele ülekuulami-sele ja lõppeks ta tunnistas enese vanemate tap-mises süüdi, kusjuures ta ülestunnistus igati sobis teopaigal valitsenud olukorraga. Koha üle-andmisel enesele võetud alimentide kohustus osu-tunud talle koormavaks, ja et sellest vabaneda, otsustanud ta vanemad surmata.

Pöles maani taluait. Sisse põles ka talu poissmehest elatanud peremees, kelle kasinud jäaned leiti aidarusude kohalt, kus oli seisnud talu kivisöe tagavara. Hukkunud peremehe söes-tunud kolbal aga leidus purustusjälgi, mis näi-sid olevat tekitatud enne põlemist. Surmamist enne põlemist kinnitas ka hukkasaanu kopsu-jäänete laboratoorne uurimine. Tähendab, tege-mist oli tapmisega ja laiba põletamisega mõrva maskeerimiseks. Kes oli sellest huvitatud? Ka-dunud puudusid vihamehed, küll aga elasid talu peremehe õde ja tema poeg, viimane oli tea-dupärane talu pärija. Kogu olmastiku järgi kahtlus langes õele ja tema pojale. Nad mõle-mad tunnistasid viimaks oma teo üles. Nad olid tapnud venna ja onu selleks, et noormees kiire-mini pääseks talu valitsemisele ja kasutamisele.

Süüdati põlema taluelamu. Hoone oli tule vastu kindlustamata. Omanik, hiljuti abiellunud mees, ei teadnud enesel olevat vihamehi peale naabruses elutseva tütarlapse, kel olnud põhjust hellitada lootust abielluda kahjusaajaga, mis aga viimase abiellumisega teisega nurjus. Kaht-lus süütamises langes hüljatud pruudile, mis järgneva juurdlusega leidis kinnituse.

Süüdati põlema maja, milles üksikult elas vai-muhaiguse kalduvustega mees. Appitõttanuile ta seletas, et vanakuri olevat tunginud tema elamusse ja et temast lahti saada, ta on süüdanud maja. Kustutamise ajal süüdis veel põlema naab-ruses asetsev taluhoone. Appi rutates leiti eest sama vaimuhaige, kes seletas, et ta olevat näi-nud, kuidas vanakuri lennanud tema põlevast majast välja ning siirdunud naabertallu. Ta on süüdanud siis ka selle hoone.

Kuna meie politsei teeb keskmiselt 75% toi-mitud süütegudest avalikuks, mille puhul enam-vähem tõeliselt selgub ka iga üksiku süüteo mo-tiiv, siis võiks näiteid aset leidnud motiivist tuua lõpmatuseni. Ent see muutuks tülikaks ja seepärast on õigem tuletada selgunud motiivide suurest massist tüüpe.

Juba ülaltoodud näiteist järgneb, et ühtedel juhtumil on motiivi tuumaks ainelised huvid, teistel — meeolulised olekud, kolmandail — vaimsed rikked. Ja tööpoolest, sorteerides seni selgunud süütegude motiivide suurt massi, la-seb viimane ennast restitult jagada mainitud kolme gruppi: ainelised (majanduslikud), mee-leolulised ja haiglased (patoloogilised) motiivid.

Analüüsides ülaltoodud näiteid, leiame, et igal juhtumil oli algtõuke andjaks mingi olukord, mis nõudis lahendust ja mille lahendu-seks valiti seadusevastane teotsemine. Esimese näite puhul oli selleks perekonda tabanud puu-dus, mida eriti rõhutas kättejõudnud pühade-aeg, teise näite puhul — soov kergel käel rikas-tuda, kolmandal — vabanemine enesele võetud tülikast kohustusest, neljandal — soov iseseis-va majandusliku elu järele, viiendal — hüljatud

pruudi haavunud olek, kuuendal — haiglane ettekujutus. Motiiviks algtõuke annud tegurid on väga mitmekesised, need on sisult mõnevõrra isegi ainupäraseid nagu näpujäljendidki, kuid välistunnuseilt siiski liigitatavad.

Ainelised (majanduslikud) motiivid. Algtõuke andjaks on puudus. Puudus võis tekkida: tabanud õnnetusest (näit. põles paljaks), tööpuudusest, perekonna toitja pikemast haigusest, ikaldusest, laiskusest jne. Ajutine kitsikus — äpardusest ärialal, žirandina sissekukkumisest, kergemeelsusest, rahapillamisest, rahakaotamisest jne. Kui keegi noor- mees tappis naaberperemehe ja röövis talt raha selleks, et abielluda, milleks muidu polnud väljavaateid, siis oleks meil tegemist ainelis-meeleolulise algtõuke teguriga kitsikuse liigist. Puudusele, mis meie rahva hea kasvatuse, majandusliku korralduse ja moraalse kõrge taseme juures on võrdlemisi harva osutunud süütegude kordasaatmise põhjustajaks, järgneb elatamine süütegevusest. Siia kuuluvad kõik kutseliste ja osalt ka harjumuslike varaste ja kelmide poolt sooritatud võõra vara riisumised. Ahnus — väga paljude juhuslike varguste, varguse-vastuvõtmiste ja petniste motiivide algtõuke andja. Äriiline konkurents — mölder süütas põlema võistleja veski. Lõbuhimu ja juurdunud pahede orjus — algtõuke andjad paljude varguste, kelmuste, omastamise, võltsimiste, röövimiste jne. puhul. Näit. lapses varastavad vanemait raha, et pääseda kinno, äriteenija omastab kätteasaldatud raha, et veeta aega lõbusas seltskonnas, joodik varastab, et osta viina jne. Kogumiskirg — see paiguti poolhaiglane nähe, näit. postmarkide, jalutuskeppide, piipude, tikutooside, vanade raamatute jne. kogumine, ulatub mõnikord niikaugemale, et ihaldatud ese omandatakse seadusevastasel teel.

Meeleolulised motiivid — teo eesmärgiks on mingi meeleolulise kannatuse rahuldamine, rikutud meeleolulise tasakaalu jaluleseadmine, riivatud enesetunde hüvitamine. Algtõuke andjaks võivad olla väga mitmesugused mõjutused, mis teinekord leidsid aset juba kauemat aega tagasi, näit. hülgamine teise sugupoole poolt, reetmine sõbra poolt, auhaavamine, ainelise kahju saamine teise süü läbi, armukadedus, kadedus, kojuigatsus, kartus (näit. kardab reetmist mingi saladuse kaasteadja poolt), poliitiline ja rahvuslik sallimatus jne. Mainitud algtõuke andjad võivad viia ränkade majanduslike kahjude tekitamisele, näit. süütamised, kuid iseloomustavaks nende juures on see, et teo kordasaatja ei saa mingit ainelist kasu.

Patoloogilised motiivid. Neist sagedamini esinev — kleptomania ehk varguse-tõbi, siis püromanania ehk süütamise kirg. Neile järgneb rida suguelulisi anomaaliaid nagu sadism — suguline rahuldamine vastassugupoole piinamisega, mis võib lõppeda surmamisega, fetišism — armumine vastassugupoole rõivastisemesse, mis viib nende varastamisele, ekshibitsionism — suguosa paljastamine. Lõppeks mitmesugused sundideed (näit. tagakiusamise mania, usuhullustus), määratsemishood jne.

Kui võrd ja kuidas teo motiiv võiks pimedal juhtumil anda kätte tundmatu toimija juurde juhtiva niidiotsa?

Motiiv võib olla päris heaks juhtijaks ainult siis, kui teo esialgsest olmastikust paistab välja ka motiivi algtegur, algtõuke annud asjaolu. Seda juhtub aga tegelikult harva. Näit. varguse puhul on selge, et on tegemist ainelise motiiviga,

kuid kas selleks andis tõuke puudus, ajutine kitsikus, ahnus jne., see pimedal juhtumil võrdlemisi harva nähtub teo esialgsest olmastikust. Või: maja ilmselt süüdati põlema võõra käe läbi kättemaksuks, kuid kas vajaduse vajaduse kutsus esile hülgamine, sõprusemurdmine, auhaavamine, ainelise kahju tekitamine jne., see iseenest ei nähtu olmastikust. Enamasti esialgsest olmastikust selgub, et on tegemist ainelise või meeleolulise resp. patoloogilise motiiviga, kuid tuleb ette ka juhtumeid, kus ei saa otseselt peatuda ühegi motiivigrupi juures. Näit. teevõerelt leitakse taluniku laip lõõgihaavava peas. Hobune vankriga ja kõigega, mis vankrisse kuulus, leitakse, samuti leidub laiba taskus rahakott suurema summa rahaga. Vihamehi ei teata olevat. Milline oli tapmise motiiv? Mõrtsukas paljastatakse ja siis selgub ka motiiv: Kadunud oli kaasas kaks rahakotti, mõlemas suurem summa raha. Mõrvar võttis neist ühe ega otsinud enam teist.

Seepärast on soovitatav talitada nii: kui motiiv pole otseselt tuletatav esialgsest olmastikust, siis võetakse arvesse kõik motiivigrupid ja selgitatakse, kellel võis olla esimene, teine või kolmas motiiv, resp. võimaliku algtõuke annud seisund. See on nõudnud mõnikord palju jooksmist ja suukulutamist, ent on ka ennast tasunud. Sageli kasutatakse motiivi kaasvahendina juhtumil, kui mõne teise niidiotsa kaudu kahtlus langeb kellelegi või mitmele isikule, kusjuures sellest isikust või neist isikuist teadetekogumiseks selgitatakse võimaliku motiivi olemasolu.

Teinekord jälitajale võib paista surmkindlana, et mõnesuguseil põhjusil kahtluse alla lan-

Sõja eelpäevil Berliinis

K. a. suvel oli Berliinis ette nähtud kõigi maade kriminaalpolitsei juhtide ja riiklike kohtuekspertiisi instituutide kokkutulek. Selle põhjustajaks oli kaks argumenti: 29. augustil pidi Berliinis algama Rahvusvahelise Kriminaalpolitsei Komisjoni järjekordne koosolek ja järgmisel päeval pidi toimuma Saksa kriminaalpolitsei uue keskasutise — riigi kriminaalpolitsei ameti (Reichskriminalpolizei) ja kriminaaltehnilise instituudi avamine. Sõjaohu muutus ähvardavaks vaid paar päeva enne pidustuste algust ja seega tühistati laialisaadetud kutsed korraldajate poolt alles 27. augustil. Tähendatud ajaks oli aga välja sõitnud hulk väliskülasti oma kodulinnadest ja seepärast saabusid nad ikkagi Berliini, olles teadmatutes, et vahepeal koosolekud ja pidustused olid muudetud. Muutunud olukorrale vaatamata võeti meid Saksa politsei juhtivate tegelaste poolt vastu suurima külalislahkusega ja näidati Berliinis kõike seda, mis oli määratud esialgse kava järgi näitamiseks. Ära jäid enesestmõistetavalt kõik suuremad vastuvõetud, samuti jäi teostamata projekteeritud tutvumisreis läbi Saksamaa. Väliskülastiste huvi keskuseks kujunes seejuures hiljuti tegevusse rakendatud kriminaaltehniline instituut, kuna see praegusel hetkel osutub kahtlemata parimaks ning täiuslikemaks oma alal. Nende ridade kirjutaja kuulus samuti kutsutud väliskülastiste hulka ja seepärast avanes temalgi võimalus tutvuda nimetatud instituudi töö ja korras- tusega.

Seoses politsei ümberorganiseerimisega Suur-Saksamaal ja tsentraliseerimispehimõtte teostamisega asuti seisukohale, et on vajalik ümber korraldada üheaegselt ka ekspertiiside ala, arvestades eriti seda suurt tähtsust, mida tänapäeval evib kuritegude avastamisel teaduslik kriminaaltehnika. Tekkis tarvidus ühe riikliku kesklaboratooriumi järele, mis on aineliselt kindlustatud, s. t. mis saab riigi poolt vajalikke krediidide selleks, et olla varustatud kõigi, osalt väga kallihinnaliste aparatuuridega ja kuhu võib tööle rakendada kõrgeima kvalifikatsiooniga eriteadlasi. Instituudi organiseerijaks ja juhatajaks kutsuti dr. Walter Heess Stuttgardist, kelle nimi on ülemaailmselt tuntud ta põhjapanevate uurimistööde tõttu kriminaaltehnika alal.

Ülevaate saamiseks instituudi suurusest olgu vaid mainitud, et see koosneb 27 ruumist. Meie leiame seal tehnika viimase sõna järgi sisustatud keemialaboratooriume, mitmesuguste kriminaaltehniliste uurimistööde tarvis ehitatud laboratooriume ja kantseleiruume ja töökabinette instituudi asjatundjatele. Instituudis toimetatakse

ekspertiise kõigi kohtukeemiliste ja kriminaaltehniliste küsimuste ulatuses. Eriosakonna moodustavad relvade, kuulide ja padrunite uurimistööd. Olgu tapmine aset leidnud Põhja- või Lõuna-Saksamaal, endises Austrias või Böömia ja Määrirama protektoraadis, asitõendid — kuulid — saadetakse identifitseerimiseks alati Berliini. Instituudi juures asetsevad ainulaadsed relvade ja padrunite kogud ja kartoteegid, mis hõlbustavad kuuli päritolu kindlaksmääramist. Olgu mainitud, et instituut sarnaneb töökorralduse suhtes meie Ekspertiisi Instituudiga, selle vahega, et Berliinis ei toimetata käekirjalisi, s. o. grafoloogilisi uurimusi. Mis puutub sellesse, siis töötavad praegugi Saksamaal eraekspertid ja üldiselt polegi Saksas mõeldav käekirjaliste ekspertiiside koondamine ühte asutisse, sest võltsimiste arv 80-miljonilise rahvaarvuga riigis on selleks liiga suur. Küll kavatakse sedagi väga tähtsat küsimust viia riiklikul algatusel rahuldava lahenduseni. Instituudi ülesannete hulka kuulub samuti eriteadlaste ettevalmistamine. Riigi kriminaalpolitsei amet püüab sinnapoole, et iga suurema kriminaalpolitsei keskuse juures töötaks üks ametnik, kes suudaks kohal lahendada lihtsamaid küsimusi kriminaaltehnika alal, kellel on vajalikke teadmisi mitmesuguste jälgede uurimise ning identifitseerimise suhtes. Seega väheneks tulevikus ka instituudi töökoorem. Selle eesmärgi saavutamiseks praktiseer-

Daktüloskoobilise keskkartoteegi ruume Saksa riigi kriminaalpolitsei ametis

genud isik ei saa olla teo kordasaatja, sest tal puudub motiiv selle teo kordasaatmiseks. Siin tuleb olla ettevaatlik, sest kogemusest teame, et süütegusid on sooritatud päris uskumatuil motiividel. Näit. lugesime hiljuti „Politseilehest“, et kuski Saksamaal keegi noormees sooritas pika rea süütamisi selleks, et nautida tuletõrje tegevust kustutustööl.

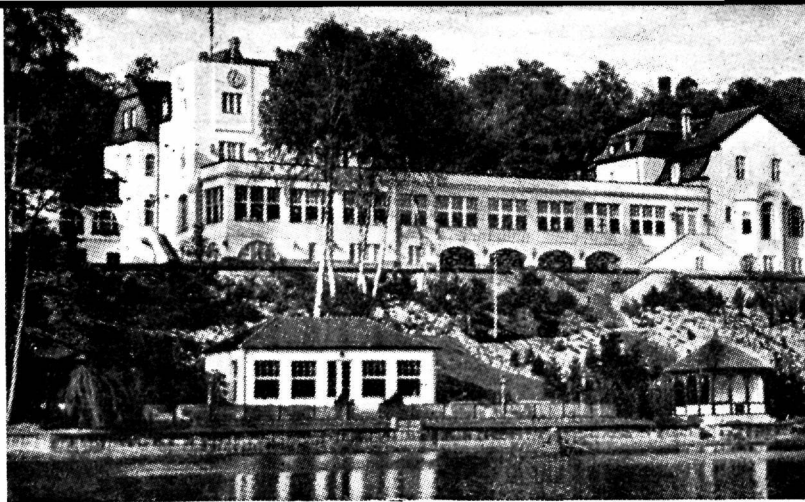
rivad instituudis kriminaalametnikud mitmest linnast, kes juba varemalt on praktiliselt töötanud selliste probleemide alal (Erkennungsdienst, vanemad ametnikud). Nad võtavad kolmekuise tööaja kestel osa instituudi tegelikust tööst ja peavad pealeselle instituudi direktori juhtnõu-ride kohaselt iseseisvalt sooritama uurimistöid ühe või teise küsimuse kalla. Olles rahuldavalt sooritanud määratud ülesanded, antakse neile vastav diplom ja nad on õigustatud toimetama kriminaaltehnilisi uurimusi; seda muidugi vaid piiratud ulatuses, sest on selge, et neid ei suudeta varustada samasuguse aparatuuriga, mis on Berliini keskasutise kasutada.

Nimetada tuleb veel seda, et instituut on ajakirja „Kriminalistik“ alaliseks kaastööliseks: igas numbris kirjeldatakse üht või teist huvitavat juhtumit instituudi praktikast ning juhitakse seoses sellega politseiametnike tähelepanu, kuidas peab ametnik toimetama teopärgal ning millega ta võib kergendada ning hõlbustada instituudi uurimistöid. Seega on instituut alaliselt kontaktis kuritegusid jälitavate ametnikega. Instituudi aparatuuri ja tehnilise varustise kirjeldamine viiks liiga kaugele. Nimetame vaid, et sakslastele omase põhjalikkuse ning organiseerimisoskusega on soetatud kõik, mis tänapäeval üldse mõeldav ning teostatav, et kindlustada uurimuste täpsust ja objektiivsust.

Mis puutub instituudi asjatundjate teadusliku kvalifikatsiooni, siis olgu mainitud, et nad kõik on keemikud.

Kriminaaltehniline instituut on majutatud suure riigi kriminaalpolitseiameti hoone neljandale korrale. Samas majas asetsevad pealeselle veel Saksa kriminaalpolitsei keskasutise kolm osakonda: administratiiv-, jälitamis- ja registratuur-osakond (Erkennungsdienst). Siit juhitakse kriminaalpolitsei tegevust kõigis riigi osis, siin on mitmesugused kuritegevuse vastu võitlemise keskorganisatsioonid, nagu näiteks Reichszentrale zur Bekämpfung von Kapitalverbrechen, Mord, Raubüberfall jne., Reichszentrale zur Bekämpfung von Sittlichkeitsverbrechen, Reichszentrale für unbekannte Tote, Reichszentrale zur Bekämpfung von Rauschgiftvergehen jne.

Edasi leiame samas majas daktüloskoobilisi keskkartoteeki, monodaktüloskoobilise kartoteegi, kurjategijate käekirjaproovide kogu jne. Kõik ruumid on ehitatud, sisustatud ning valgustatud tehnika viimase sõna järgi.

Politsei puhkekodu Berliin-Babelsbergis

Pärast kriminaaltehnilise instituudiga tutvumist külastati veel politseimuuseumi saksa politseiohvitseride kooli juures, mis on suurimaid oma alal.

Väliskülastajale, kellede hulgas oli kriminaalpolitsei juhtivaid tegelasi ning ekspertiisi instituudi juhatajaid Kreekast, Hollandist, Rootsist, Ühendriigist ja Eestist, korraldas riigi kriminaalpolitsei direktor Nehe vastuvõtu Krolli operi aias, kuna hiljem instituudi juhataja dr. Hees hoolitses armastusväärsel viisil välismaa kolleegide heaolu eest, korraldades väljasõite Berliini ümbruskonda jne. Muide külastasime Berliini politsei puhkekodu Babelsbergis. Suur moodne hoone üllatas kõiki oma luksusliku ja seejuures kõigi ruumide suhtes silmatorkava mugavusega.

Berliinis viibimisel puhkes Saksa-Poola sõda. Seega oli takistatud tagasisõit Eestisse ja ma olin sunnitud sõitma kodumaale üle Taani ja Rootsi. Sõja algpäevil polnud Saksamaal enam korrapärast raudteeühendust piirijamadega. Direktor Nehe korraldusel toimetati väliskülastajad politseiautodel kuni vastava neutraalriigi piirini. Nõnda sõitis tuntud kriminaaltehnik San Franciskost prof. Heinrich Hollandi piirile, kuna minu teekond kulges läbi Põhja-Lääne-Saksamaa Fleusburgini, kust jätkasin sõitu üle Kopenhageni ja Stokholmi. Viimati nimetatud linnades viibimist kasutasin sidemete loomiseks ja tutvuste uuendamiseks sealsete kolleegidega kohtuekspertiisi alal.

Viin – Budapest – Krakov

Viin oli vanasti elurõõmus linn. Kui Kesk-Euroopa reisijail mõni tunnike vaba aega üle jää, siis püüdis ta ikka selle mööda saata võluvas Viinis. Kuid maakeral on kõik ajutine ja mööduv. Viini bulvarid ja tänavad on jäänud küll samasuguseiks, nagu need olid ennegi, loendamatu arv aiasambaid püsib endisel kohal, kuid rahvas ise on muutunud. Inimesil on tõsised näod, naised on pesnud oma nägudelt mingi ja puudri, saapakontsad on madalad ja laiad, viinlane ei ütle enam teretades „suudlen kütt“, vaid tõsise näoga vaatab ta elule vastu. Viin ei tantsi, ei mängi enam. Viinlane ei leia enam, et Doonau

oleks sinine. Viinlane on muutunud tõsiseks ja veel tõsisema näoga tõstab ta tervituseks käe.

Sellest tõsisest ja kallist linnast sõidame peatselt edasi. 25. juulil kell 18.20 asume kiirrongile ja sõidame Ungari piiri sihis. Umbes poolteisetunnise sõidu järele oleme piiril. Ungari piiriametnikud märgivad hoolega meie vahtu üles ja vähese peatuse järele võime edasi sõita. Viinis kestnud halb ilm saadab meid kogu teekonnal. Vara läheb pimedaks. Väljas on sama hämar nagu poolpimedas vagunis. Monotoonselt tõrisevad vaguni rattapaarid läbi pusta tõmmatud raudteeroopail.

Joh. Freybach

S. KARJA 8

TALLINN

Kell 22.30 paiku paistab läbi vaguniakna kauges pimeduses tuhandeid värvilisi tulesid. See on Budapest, uus elukeskus Kesk-Euroopas, mis on asunud Viini asemele. Vagunist väljudes jätab linna kauni raudteejaamaga ja selle eest piki linna suunduva laia ning rikkalikult tuledega dekoreeritud tänavaga võõrale väga meeldiva mulje.

Peatume hotell „Pannonias“, mis meile on juhatanud sõbralikud ungari kaasreisijad. Võõrastemaja on avar. Toad nägusad ja puhtad.

Järgmisel hommikul astume Eesti saatkonda, kus meid vastu võtab Eesti esindaja Budapestis, hr. Jöffert. Tema on teinud meie külaskäiguks kõik vajalised ettevalmistustööd ja on palunud kella 10.00-ks hommikul saatkonda välisministeeriumi esindaja conzipient Papphazi, politsei esindaja kolonel-leitnant Toronyköy ja tuletõrje komandandi Anton Wunderlich'i, et koostada meie külaskäigu üksikasjaline kava.

Sama päeva ennelõunat tegime visiidi siseministri abile Kalman Tomcsanyi'le, siseministeeriumi nõunikule kodanliku õhukaitse ja tuletõrje alal Alfred Sröllösy'le, siseministeeriumi KÕ osakonna nõunikule Ivar Frater'ile, sõjaministeeriumi õhukaitse dr. vitez Daniel Fahry'le, siseministeeriumi omavalitsuse osakonna direktorile, linnapeale ja politseiülemale.

Pärast lõunat tutvusime tuletõrje korraldusega. Seletusi andsid peakomandandi asetäitja Rudolf Ausch ja tuletõrje komandant Wunderlich.

Budapestis on kutseline tuletõrje, mis asub 12 tuletõrjedepoos. Ehitusel olevat veel 2 de-

pood, niisiis tulevaks aastaks on neid 14. 1.200.000 elaniku kohta on 700 tuletõrjujat. Valveteenistus kestab 24 tundi, kuna järgmised 24 tundi on mehed vabad. Suurem arv mehi asub peadepoos. Tuletõrje abinõud on head. Uuendusena võiks märkida tuletõrjeaautosid, mis kustutavad tuld gaasiga. Seega hoitakse ära suured veekahjud, mis meil kahjutulede juures linnades on tavaliseks nähteks.

Kahjutule korral sõidab kõigepealt välja hüdrovõllide auto, millel on peal ka keemilised vahukustutajad. Autoga sõidab kaasa 6 meest ja üks juht. Suurema arvu vähemaist kahjutuledest likvideerivat see auto.

Ungari tuletõrje kannab nägusat tumesinist vormirüetust. Kivvrid on nahast. Nendega ollakse rahul nende kerguse tõttu.

Kodanliku õhukaitsega tutvumine toimus järgneval päeval. KÕ-t juhivad sõjaministeerium, kuna täidesaatvaiks organeiks on kohalikud omavalitsused, politsei, Punane Rist, tuletõrje ja vabatahtlik kodanlik õhukaitse. Viimane on Ungari suuremaid organisatsioone ja sinna kuulumist loeb aadel ja kõrgem seltskond aasjaks. Varjendite ehitamisele on pööratud suurt tähelepanu. Varjendeid on rohkesti ja need on ehituselt tugevad.

Pärast tutvumist tuletõrjega ja kodanliku õhukaitsega näidati meile vaatamisväärsemaid kohti. Budapest on üldpildilt ilusamaid linnu Euroopas. Linn on hästi planeeritud. Laidad tänavad. Rohkesti alleesid. Mõlemal pool Doonau kaldail asuvaid linnaosi ühendab kümmekond kaunist silda. Eestlinnades suured, ilusad pargid. Linna ümbritsevad kõrged mäekünkad on kaetud lopsaka taimestikuga. Kuna Ungaril pole mereranda, siis on püütud luua suplemisvõimalusi Doonau kaldal. Savine pruunikas vesi ei meelita suplejaid vette, supelpaikadeks on aga ilusad basseinid. Merelainetuse ilme andmiseks pannakse vesi basseinis mootorite abil lainetama ja merekohin on päris ehtne. Et hotelli külastajail ei tuleks kaugele suplema minna, on nupukas hotelliomanik teinud hotelli halli 50 m pikkuse supelbasseini. On päris tavaline nähe, et hotelli külastajad liiguvad rõdudel ja aias supelmantleis ja võtavad uhketel terrassidel päikesevanne.

Supelda võib Budapestis aasta ringi ja talvel ilma vee soojendamata, sest vesi juhitakse basseinidesse soojadest allikatest, kus vee temperatuur on 60—70° C ümber.

Ungari rahvas on väga eesti-sõbralik. Esimesel kokkupuutel püüab ungarlane seletada hõimusuigulust eestlastega. Eesti maad, ajalugu ja rahvakultuuri tuntakse hästi. Ungarlane peab lugu ja hindab kõrgelt Eesti saavutusi ja vaprust vabadusvõitluses.

Ungari pole unustanud mereranna kaotust. Et see igal pealinna kodanikul seisaks meeles, on Fiumest toodud tulik ja püstitatud linna, Doonau kaldale. Igale möödaminejale meenutab vilkuv tulik kaotatud rannajoont kaunil Adria merel.

Külalislahked ungarlased on võitnud meie südamed. Palutakse jääda kauemaks, vähemalt nädalaks-paariks. Meie reisikava on väga piiratud. Asume jälle rongi, et sõita vastu uutele elamustele.

28. juulil kell 12.30 ületame Gostolany nad Hornádóm'i jaamas Slovakkia piiri. Meil selle riigi viisad küll puuduvad, kuid noore vabariigi lahked piirametnikud ei tee sellest tülkküsimist. Hoopis vastupidi — ollakse väga vastutulelikud,

Mitte õnnetusjuhtum, vaid mõrv

Toon allpool näite jälitamispädevusest, kus esialgu tekkinud arvamus sellest, et inimene on surnud õnnetus surma, muutus koolnu vaatluse ning hoolsa ja tähelepaneliku teopaiga vaatluse tagajärjel ja selgus, et isik ei ole surnud õnnetus surma, vaid on mõrvatud.

Ühtlasi avastati mõrvamisvahend — kirves, ning siis selle omanik — süüdlane käesolevas asjas.

Asjaolud olid järgmised:

25. veebruaril 1937 teatati kohalikule konstaabliile, et L. valla vanadekodus on leitud oma toas surnuna sealse vanadekodu hoolealune 82 a. vanune naisterahvas A. K. Arvatavasti olevat A. K. voodist välja tulles komistanud ja kukkunud peaga voodi ees asetseva kapi terava serva vastu, millest saanud tugeva põrutuse. Ta suri paar tundi pärast kukkumist. Võttes arvesse A. K. kõrget vanadust ja nõrka tervislikku seisundit, näis olevat tegemist õnnetusjuhtumiga.

Kohale kutsutud jaoskonnaarsti poolt toimitud laiba ülevaatus ja hiljem ka lahkamine näitasid, et koolnu peas olevad nahamarastused ja kätel olevad sinised laigud on niivõrd tugevad, et need vaevalt teisiti olid tekkinud kui vägivaldse teel.

Sünnimusest informeeriti kriminaalpolitseid, kes asus toimetama asja kohta juurdlust.

Vaatlust toimetama, kuna teised asusid selgitama ametnikku haakkas sünnimuse asukoha

ma vanadekodu elanike ülekuulamistega A. K. surma eel- ja järel valitsenud kohapealset olukorda.

Andmete kogumisel selgus, et A. K. toanaaber, samuti vanem naisterahvas L. J. on väga riiaika ja kiusliku iseloomuga ja et ta on sa-

geli tülitsetud A. K-ga. Mis oli tülide põhjuseks? Siin võis tükki leiba või liha, mõnikümne senti raha, mis saadud külast heldeilt inimesilt, tekitada naabris kibedat kadestust, mis viis mõnikord kuni käsitsi võitluseni. Siin jätkus piskust, et olla oma ümbruskonna rikas ja seepärast teistest kadestatud. Üks selliseist õelaist ja kadestajaist oli L. J. Pealegi, et ta oli annud teistele vanadekodu elanikele A. K. surmast vastukäivaid seletusi, siis tekkis juba juurdluse kestel põhjus teda eraldada teistest.

Vaatlusel teopaik ei olnud enam selles seisundis kui A. K. leidmisel surnuna, sünnimuse avastamisel. Koolnu oli tõstetud põrandalt voodisse ja voodi ees asetsev terava servaga madal kapp, mis on olnud voodist poolpõiki eemale tõugatud, oli asetatud tavalisse asendisse. Kapiserval oli näha vereprintsmeid, mitte määrdumisi, mis võeti asitõendiks. Põrandal olnud vereloik oli enne asjast ametivõimudele teatamist ära pestud. Tunnistajate seletuse kohaselt konstrueeriti teopaik sellisena, nagu see oli olnud sünnimuse avastamisel. Selle põhjal võis arvata: 1) A. K. ei olnud ennast pärast põrandale kukkumist enam liigutanud, sest verd oli põrandal olnud ainult ta pea all; 2) voodi ees asetsev kapp oli kellegi teise isiku poolt paigast liigutatud serviti asendisse, sest vahemaa kapi ja koolnu asukoha vahel oli liig suur selleks, et oletada, et seda on teinud A. K. voodist kukkudes. Võimalik küll, et enne kukkumist oli A. K-l kellegagi rüselamine; 3) vereprintsmed kapiserval ei võinud tekkida A. K. peaga vastu serva kukkudes, sest vastasel korral oleks pidanud olema kapiserval verega määrdumise jälgi.

Tekkis küsimus, et kui on tegemist käesoleval juhtumil mõrvamisega, siis millega see on sooritatud. Uuesti otsiti läbi teopaik ja selle lähem ümbrus ja kontrolliti kõik esemed, milledest võis arvata, et neid oli võimalik tarvitada ülalmainitud süüteo toimimisel. Asja selgitamiseks võeti juurdluse juurde kaks väikest puuhalgu, millel leidsid verekahtlased laigud, ja L. J. voodi tagant kirves. Viimaks nimetatud juures ei olnud märgata midagi erilist, kuid otse päikese valgusel võis siiski näha kirvesilmal varre avause läheduses krobrelisel pinnal paari väikest roostesarnast plekki.

Siit järgnes oletus, et kas A. K. vigastused ei ole tekitatud selle kirvega ja kas roostesarnased plekid ei ole mitte tapetu veri. Kirve kohta seletas L. J., et see olevat tema oma ja et seda kirvest olevat ta tarvitanud viimast korda eelmisel päeval puude lõhkumisel. A. K. surma kohta ta arvas, et see olevat tekkinud viimase komistamisel vastu kappi. A. K. on olnud haiglane ja väga jõuetu.

Et sünnimuse lahendamisel edasi jõuda, võeti asitõendid: vereprintsmed kapiserval, kaks puuhalgu, kirves, L. J. palitu verekahtlase laikudega hõlmal ning A. K. laibalt veretükke ja südamest verd võrdlusmaterjalina ja saadeti Tartu Ülikooli juures asuvasse Kohtuliku Arstiteadu-

äärniselt viisakad ja rongi lahkudes raudteestaamast tõstavad politsei ja tolliametnikud, kes rivistunud meie vaguniakna ette, austavalt käe tervituseks.

Slovakkia on ilus ja jõukas maa. Hooned on kivehitised ja nägusad. Maanteed asfalteeritud. Sillad massiivsed. Nurmed hästi haritud. Tiheidad rukkiahakkide read palistavad mäekülgi. Maapõu annab õli, rauda ja pruuni sütt.

Slovakkia mägiakelikud, võrreldes Austriaga, pole kõrged. Kuid rong oma teekonnal läbib mitmeid tunnelid ja sügavaid orge ja keerutab maaliliste ja metsadega kaetud küngete vahel.

Ligemalt 3 tundi kestab meie sõit läbi Slovakkia lõunast põhja. Kell 15:30 ületame Maszynie's Poola piiri. Maastiku üldpilt muutub kohe. Hooned puuehitised. Maanteed kruusase pinnasega ja auklikud. Mäekünkaid näeb veel kaugel horisondil. Maapind muutub järk-järgult tasasemaks ja moodustab viimaks nii kaugelt, kui silm ulatub vaatama, ühtlase lausmaa. Roidunud pikast teekonnast, jõuame õhtul kell 22:00 Krakovi.

UUS VÕHMA TULETÖRJE KODU

Juba aastakümneid tagasi tekkis mõte ehitada Võhma moodne tuletõrje maja. Mõtte teostamiseks võidi asuda m. a. ja käesoleva aasta sügiseks valmis maja. 19. nov. on selle õnnistamine. Maja läks maksma 40.000 kr., ehitati Viljandi maainseneri Lõhmase kavandi järele ja on moodsemaid maju Võhmas

se Instituuti ekspertiisi toimetamiseks, väljaselgitamiseks, kas eelmainitud asitõendeil on inimese veri, kui vana see veri on, ning kas see ei kuulu A. K-le. Prof. G. Rooksi poolt toimetatud ekspertiisi pakub küllaldast huvi ülalnimetatud küsimuste selgitamisel, mis pärast siin olgu toodud väljavõtte ekspertiisi protokollist:

Eelproovil vere peale: Puuhalgudel leiduvaile verekahtlasile laikudele toimitakse benzidiini reaktiiviga, mis kusagil positiivset tulemust ei anna. Palitul leiduvaile pruunjaile määrduksile toimitakse samuti benzidiini reaktiiviga, kusagil aga värvimuutust ei teki. Kapiliistult eraldatud puutükikesile toimitakse benzidiini reaktiiviga — tekib vesiniku ülihapendi lisandamisel intensiivne sinine värvus. Kirve silmalt eraldatud verekahtlasele materjalile lisandatakse benzidiini reaktiivi — tuleb ilmsiks intensiivne värvireaktsioon.

Hemohromogeeni kristallide proovid. Nii kapiliistult eraldatud puutükikeselt kui ka kirvesilmalt võetud materjalile toimitakse esemeklaasidel Takajama reaktiiviga; peale soojendamist tulevad nähtavale mikroskoobi all selged hemohromogeeni kristallid.

Pretsipitatsiooni proov vere liigi määramiseks. Kirvelt leiduvast verest valmistatakse fusioli soolalahusega verelahus lahjendusega ligikaudu 1:1000 peale. Samasugune verelahus valmistatakse ka kapiliistult eraldatud puutükikesest ning samuti kontrolliks inimese, lamba, looma ja linnu verest. Vere lahustuvus nii kirvelt kui kapiliistult võetud puukülvil toimub kaunis kiirelt. Ettevõttes pretsipitatsiooni reaktsiooni Hauseti järgi selgub, et inimese vere kindlakstegemiseks valmistatud

antiseerum annab selge pretsipitatsiooni verelahusega, mis valmistatud kirvelt ja kapiliistult tükikeselt. Samasugune valgu rõngas tekib ka kontrolliks valmistatud inimese vere lahusega, kuna lamba, looma ja linnu verelahuseis antiseerumiga ei teki mingisugust pretsipitatsiooni — need jäävad selgeks.

Vere rühmade määramine. Pudelilist võetud A. K. veri, mis värvuselt lillakas ja täiesti hüübunud, asetatakse tsentrifuugimiseks katseklaasi. Hulgaajalisele tsentrifuugimisele vaatamata ei eraldu seerum. Mitmete testiseerumite A ja B-le lisandatakse A. K. verelibled. Agglutinatsiooni kusagil ei teki. A. K. kui vanud verele toimitakse testiliblede A ja B suspensiooniga Lattese järgi, agglutinatsiooni aga ei teki.

Absorptsiooni proovid. A. K. kui vanud verele lisandatakse titreeritud seerumi ja toimetatakse Holzeri järgi absorptsiooni proov. Seerumi tiiter pärast absorptsiooni ei muutu. Kirvelt eraldatud veri annab nii A kui B seerumiga tiitri languse umbes kahe astme võrra. A seerum enne $\frac{1}{2}$, pärast absorptsiooni $\frac{1}{2}$ ($\frac{1}{4}$): b seerum enne absorpts. $\frac{1}{16}$, hiljem $\frac{1}{4}$ ($\frac{1}{8}$).

Arvamus: Ettevõetud uurimuste põhjal jõuan arvamusel, et ekspertiisile saadetud puuhalgudel verd ei leidu, samuti ei leidu verd palitul. Kirvesilmal leiduvad pruunjad määrduksed on tingitud inimese verest. Kapiliistult eraldatud puutükikesel leidub inimese verd. A. K. veri kuulub 0 (null) rühma. Samasse rühma kuulub ka kirvelt eraldatud veri. Vere lahustuvus ja värvus näitavad, et veri on suhteliselt võrdlemisi värske (1 kuni 2 nädalat vana).

APAŠŠ LATOUCHE

(Pariisi allilma elupeegel)

Igal rahval on oma roimaritüüp, ning see on kahtlemata ta puuduste ja pahede kehastus, samuti ka selle rahva tõeline kujutus, kui ta peaks äkki kaotama oma südametunnistuse ja korra. Ta on nagu selle rahva moonutatud kuju, mis heidetud kõverpeeglisse, kelle peamised iseloomujooned on kõik veel nähtaval ning selgesti äratuntavad, kuid kelle üldkuju on muutunud veidraks ja inetuks. Nõnda ka Pariisi roimari tüüp on omaette kuju, selle hiigellinna produkt ning oma pattude vili. Ta on üpris petlik, lõbu-ihkaja, alatu, julm, tuim ja tundeline ning vahest äärmiselt julge või kohutavalt arg.

Ainult nende ebatavaliste omaduste varal võime enestele selget ettekujutust luua sellest kergemeelse pealinna vähemate puisteede ning patumülgaste rüütlist.

Ei ükski teine linn maailmas ei sünnita teist tema taolist roimarit. Võib-olla vahest New York ja Chicago jõuavad Pariisile sellepoolest õige lähedale. Kuid kusagil mujal, peale Pariisi, ei leidu seda tüüpi, seda elajat, kes armastab roima roima enese pärast, ning kes omab erilist keelt, riietust ja kombeid. Palju on kirjutatud apaššist. Selle nimetuse on ta saanud ajakirjanduselt ning publik on sellest kinni haaranud kui kõige sobivamast, mis kujukalt iseloomustab selle roimaritüübi metsikust, kellel sarnadust leidus vahest pioneeride päevilt pärit punanahkade seas.

Enamik jutte ning filme, mis teda kujutavad, tõendavad, et nende autoreil pole vähimatki

ettekujutust Pariisi roimari hingeelust. Väheseil küll õnnestub tungida tema peiduurkaisse ning tundma õppida tema omapärast „argot“ või murrakut. Tänu oma kutsele, mis mind sageli on kokku viinud nende metsikute roimaritega, on mul aja jooksul korda läinud nende mõtteilma mõistma hakata. Et neile ligi pääseda, nagu mõni omasugune, seks olin ma sunnitud nende eluviise, murrakut ning kombeid lähemalt tundma õppima, mis ka edaspidi mulle võimaldas nende vaadete mõistmist.

Paljud neist olid saanud hea hariduse. Mäletan veel praegu, kuidas ma kord leidsin mitmeid neist lugemas luuletusi. Ent hoolimata sellest, olid needsamad mehed tapnud külma ra-

Märkmeid autorist. Mr. H. Ashton-Wolfe sündis Londonis. Juba varakult aetuna matkahuvist läbis ta palju maid. Kõike seda hõlbustas talle põhjalik paljude võõrkeelte tundmine ja majanduslik olukord. Alghariduse omandas Inglismaal, seejärel täiendas ennast Prantsusmaal ja Saksas. Ülikooli diplomi omandas Heidelbergi ülikoolis.

Vüüvides Pariisis dr. Bertillon'i õpilasena, leidis ta kriminoloogia sin kaasakiskuvana, nü huviäratavana, et ta süvenes ihu ja hingega tööle. Ta keelte põhjalik tundmine põhjustas sageli lähetamist välismaadesse roimade uurimustele. Seetõttu oli tal võimalik koguda enesele terve rea ebatavalisi juhtumeid. Hiljem töötas ta kohtu juures kriminaalosakonna eksperdinä ja vannutatud tõlgina. Oma märkmete ja mälestuste sarjast esitab autor ühe episoodi meie tänases ajakirjas („Apašš Latouche“).

Ka puutus ta kokku Lyonis töötava kuulsa kriminaaliga dr. Locardiga, kellelt omandas palju õpiseid, mida kasutas oma edaspidises töös.

Kui L. J-le tehti teatavaks ekspertiisi tulemused, tunnistas ta oma süü üles ja seletas, et mõrvamise eel ta on tülitsetud A. K-ga 25-sendise viinaraha pärast, mille A. K. jätnud talle maksmata. Ka varem olnud tal A. K-ga sõnlemisi mitmesuguste pisiasjade pärast. Pealesel tekkinud temas A. K. vastu püsiv vastikustunne seepärast, et viimane on teinud voodisse rooja ja olnud täisid täis. Nii siis meelepahast raha asjus ja vastikustundest oma toanaabri vastu mõrvanud ta tema. Võtnud kirve või mõne muu eseme, kindlasti ta ei mäletanud, millega annud üle voodi ees asetseva kapi A. K. suunas hoope. Siis on katsunud A. K. tõusta istukile, kuid kukkunud voodist põrandale, kuhu jäänud lamama.

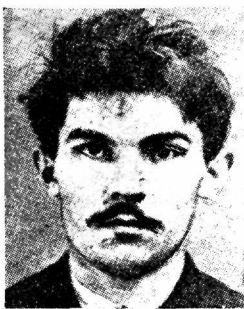
Olgugi, et L. J. oli juba aastais inimene, 74 a. vana, valla hoolealune, kuid oma vabadust pidas ta väga kalliks. Kui talle teatati, et ta jääb A. K. tapmise pärast vahi alla, siis mõjus see temasse rusuvalt ja ta oli nõus andma ükskõik kellele kogu oma vara, kui ta vabastatakse. Raha, mis oli eluaja kestel korjatud ja salaja hoitud, pidi olema kr. 2000 kusagil pangas hoiul. Nii palju, kuid nii kallist raha, mille järgi tema seisukohalt inimelu väärtus võrdus vaid 25 sendile, oli ta nüüd valmis andma oma vabaduse eest.

Kohus mõistis L. J. kuueks aastaks vangimajja.

huga üle kaheteistkümneme inimese ning hoidnud hirmul kogu päeva terve rügemendi politseinike ja sõdureid, kuni dünamiit viimaks lõpetas nende elupäevad. Kuid koledaim neist kõigist oli kahtlemata *Latouche*, hüüdnimega „*Aristo*“, mis tähendab aristokraati. Olles kena, nägus ning heast perekonnast noormees, alustas ta oma karjääri arstiteaduse üliõpilasena. Kuid naine ja skandaal tegid sellele peagi lõpu ja sundisid teda lahkuma Pariisist pikemaks ajaks. Ta siirdus Egiptusse, kus viibis kauemat aega, tegeldes oopiumi toimetamisega Prantsusmaal. Selle eest mõisteti ta pikemaks ajaks vang. Tal õnnestus põgeneda ning esinedes belglasena astus võõraste-leegioni. Ta teenis vaheldumisi Aafrikas ja hommikumaaal. Pääsedes eluga, nagu enamik neid, kes läbi käinud sellest maisest põrgust, pöördus ta tagasi tõelise kuradina. Kui teda mulle esimest korda näidati, ei sõandanud ma uskuda, et temast jutustatud lood vastasid tõele.

Latouche oli lühikest kasvu ning saleda kujuga, väikeste käte ning jalgadega. Ta näojooned olid korrapärased ja meeldivad. Piskesed mustad vurrud ja väike terav koon andsid ta näole mõne tagasihoidliku pangaametniku või raamatupidaja ilme. Ainult silmad leegitsesid mingist solvatud enesetundest ning leppimatust vihast. Nende vaade hämmastas mind, nagu oleks mõni ohtlik roomaja kusagilt äkki ootamatult ilmunud nähtavale. Silmad olid tal üpris väikesed ja tumedad, viltuasetatud ning täiesti koos.

Kuid õudseim, mida neis võis tähele panna, oli see, et neil puudus igasugune ilme. Just nagu mõni kae või loor varjas neid. Selle nägematu pilgu taga võis juba instinktiivselt ärgata kurja kavatsust. Ma olen kindel, et *Latouche*'is peitus mongoli päritolu, mida laskis oletada ta tume näovärv. Kas tatarlase või hunni, kuid igatahes kollase tõu pärvuse tunnused ilmselgelt temas selgelt. Sageli olen tähele pannud, et mõned inimesed, kui ma neid esimest korda kohtan, manavad mu kujutluses esile sellised kujud, millel pole midagi ühist nende välisusega. Nii kujutluses *Latouche*'ist esilemanatud kujutis osutus lahjaks, kidurajuuk-

Apasš Latouche

seliseks, kollanahkseks metslaseks, kes tappis, põletas ning hävitas ainult lõbu pärast, samal ajal kui kõrvu kostsid ta ohvrite oiged ja appihüüded.

Et ta sellist muljet ei avaldanud kõigile, oli mul ammugi selge, sest naisi, kelle silmis ta oli leidnud armu, polnud just vähe. Ning viimaseks neist paljudest oli too õnnetu prantsuse kanadlane *Enid Hardy*, kes tasus oma meele-tuse eest eluga.

See juhtus tol ajal, kui väike, energiline ning üliagar politseiprefekt *M. Lepine* oli otsustanud politseinikele õpetada jaapani maadlust „*jiu-jitsu*“t, kui me esimest korda kuulsime ühest uuest suurusest apaššide ja anarhistide hulgas, kelle klubi asus *Romainville*'is, majas, kus toimetati ja trükiti nende ajalehte „*L'Anarchie*“d. Naabrid, kellele aknad suundusid selle maja tagaküljele, aeda, teatasid politseile

mitmel korral, et lasketiir ning võimlemisväljak olid sinna sisse seatud. Ühel päeval kriminaalpolitsei ülem *Dufresne* kutsus mind oma kabinetis ning teatas mulle irvitades: „Ma kuulen, et apaššidel on suures lugupidamises korralik ning kavakindel väljaõpe. Varsti panevad nad maksma korra, et igal uuel liikmel tuleb sooritada katse, enne kui teda vastu võetakse ühinguusse. Kardan, et me oleme tublisti ajast maha jäänud. Kuid võib-olla pole veel hilja õppimiseks. See lugu valmistab Teile kindlasti palju lõbu. Minge ja vaadake, milles asi seisneb!”

Ta ulatas mulle kirja järgmise sisuga:

„Mu härra, sel ajal, kui politsei magab või vee-dab oma vaba aja kaardimänguga, harrastavad mõrvarid, röövlid ning vargad kartmatult oma jubedat käsitööd. Nad harjutavad usinasti nagu teisedki ausad sportlased, pealegi politsei silme all. Nad naeravad Teie ning anachorismide üle, kes nimetavad ennast kriminaalpolitseiks. Viimaste nädalate kestel meie vahva ja kuulsurikka vabariigi kodanikud, kes me oleme siia alla kirjutanud, oleme võinud vaadata ja õppida, kuidas käitseda pussi, nii et tera tabaks otseselt elusooni, ning visata rätти ohvri kaela ümber nõnda, et see lämmataks ta jalamaid, mida nimetatakse „isa *François* võtteks“ tema leiu-taja auks, pealeselle veel palju teisi töötava kodaniku röövimis- ning surmamisvõtteid. Mu härra, Te võiksite ka muide näha bandiiti rõivastatult politseinikuna, kellele kallale tungitakse ja kellest jagu saadakse. See on nõnda õelda roimariite kool, mu härra, kuid meie oma akende all. Ma ei arva just, et see peaks Teile huvi pakkuma. Kui ta aga peaks Teid siiski huvitama, on need aknad Teie teenistuses.”

Sellele järgnesid mitmed allkirjad ja aadress.

Ma avaldasin oma imestust selle ebatavalise kirja üle. „Minge ja vaadake, milles asi seisneb!” ütles *Dufresne*. „Ma ei tahaks uskuda, et selle taga peaks peituma midagi muud peale väikese apaššide nalja.”

Heites pilku kirjale, ma nägin, et see oli tulnud *Romainville*'ist de la *Barre*'i tänavalt.

Jõudnud sinna, võttis mind vastu väike, kortsunud näoga, vanaldane mehike ning viis mind, salapäraselt koheldes oma maja teisele korrale tagatuppa. Ma märkasin peagi, et „*L'Anarchie*“ kuulsa toimetuse peakorterid aed asus otse mu all. Ma olin jõudnud päralt just hetkel, millal harjutus oli täies hoos. Mitu meest seisid püsti ja põlvili maja lähedal ning tulistasid revolvreist märklauda, mis pikkamisi liikus plokkide ning nõõride abil mööda eemalseisvat seinat. See märklaud oli valmistatud vanast politseiniku kuuest ja mütsist ning oli täis topitud. Nõõks oli tal tükk valget riiet, millele olid kummaliselt maalitud silmad, suu ja nina. Ehkki kõik see paistis mulle nii lapsikuna, polnud tegelikult kogu see laskeharjutus hoopiski naljaasi, nagu ma selles peagi veendusin. Vaevalt küll lasti muidu mõni lask, kui see ei pannud kõikumata või vappuma kaju. Mis aga tegi kogu selle toiminguga veel tähendusrikkamaks, oli see, et sinisele kuelele olid valgega joonistatud kellegi anatoomia-tundja poolt süda, kopsud ning magu.

Laskjate kõrval seisis sale noormees, kes andis käsklusi järsu ning käriseva häälega. Siin ma nägin esimest kord *Latouche*'i palgest-palgeste, kelle pead ma pidin veel hiljem nägema madame *Guillotine*'i surmava tera all. „Kopsud” — kuulsin ma tema käsklust, millele kohe kõlasid paugud. „Süda!” ning järgmised mehed jätkasid tulistamist.

„Tore!” tähendas kõrvalseisja, keegi vana-poolne mees. „Kena sport, eks ole? Varsti hakkavad nad harjutama veel teisigi ilusaid asju.”

Pärast tunniajalist püstoliharjutust nägin ma Latouche'i maha istuvat ning lahti riietuvat, jättes selga vaid vesti, lühikesed püksid ja kingad. Keset aeda asetses neljakandiline muru, kuhu nüüd Latouche suunas oma sammud. Ta hüüdele tuli äkki kaks meest nähtavale. Nad kandisid siniseid kuubi, milledele oli kriidiga joonestatud sõna „Flic” (mis tähendab apaššide murakus politseid).

Sõna lausumata tungisid nad apaššile kallale ning püüdsid ta pikali paisata. Selle asemel aga komistasid nad ise ja lendasid selili. Mõne hetke pärast olid nad mõlemad abitud ning kahjutuks tehtud. Olin otse hämmastunud, nähes milline meister oli Latouche jiu-jitsus. Tol ajal polnud mul veel midagi teada tema hommikumaal viibimisest.

Järgmise numbrina näitas ta ümbritsevaile meelele lööke, haardeid ning vastuvõtteid. Siis ma alles nägin, kui väsimatu Latouche õieti oli. Maadlustunnile järgnes terve rida tähendusrikkaid toiminguid, mille kestel üks mees mängis süütu jalakäija osa, kes löksu meelitati ning paljaks riisuti. Mulle oli juba tuttav see surmatoo „isa François” kallaletungiviis, mida kutsuti tema leiutaja nime järgi. Kunagi varem polnud ma teda veel nii täiuslikult sooritatuna näinud. Sel ajal, kui too mees, kes oli mänginud ohvri osa, kõndis aias pikkamisi ringi, astus talle keegi ligi ning alustas temaga juttu. Varsti veel üks kolmas isik lähenes talle ettevaatlikult selja tagant ning viskas talle räti üle pea. Seda teinud, hakkas ta räti otsi karmesti kokku keerutama ning tirima mõlema käega neid üle oma õla, nõnda et ohver maast ülestõstetuna jäi õhku rippuma ühes ümber kaela oleva rätiga. Ning siis, kui ta ohver viibis sarnases abitus seisundis ning otseses lämbumisohus, otsis ta kaaslane ohvri taskud rahulikult läbi. Nüüd olin ma näinud juba küllalt, ning tänades oma juhti, pöördusin linna tagasi, et teha nähtust ettekanne oma ülemusele. Algul näis ta võtvat seda asja naljana, kuid hiljem kutsus ta Mr. Colbert'i, ühe oma kõige usaldusväärsema inspektori enese juurde. Ta jutustas talle mu viimase seikluse. Kuid mu suurimaks rahulduseks ei hakanud Mr. Colbert naerma, nagu ma seda algul arvasin, vaid vastupidi, ta vaatas kogu sellele loole väga tõsiselt.

Olles kõndinud edasi-tagasi mööda tuba, popsutades seejuures vahete vahel oma piipu, mis ei lahkunud kunagi ta huulte vahelt, isegi mitte oma ülemuse juuresolekul, küsis ta luba vaatama minna, mis oli teada maja kohta Romainville'is. Umbes pool tundi möödus, enne kui ta tagasi tuli ühes mitme dokumendiga.

Need ta andis Dufresne'ile ning ütles: „Siisaadik pole midagi eriti tähtsat kuulda olnud nendest anarhistidest. Nende juht oli too hullumeelne seltsimees Libertad, kes surma sai tänavvõitluses. Tema surmast saadik keegi teine, nimega Lorulot, toimetab ajakirja „L'Anarchie'd”. Nad jutustavad ja teevad kihutustööd kapitalistide vastu, loevad Tolstoid ja Ibseni. Igal esmaspäeval neil on nn. „kõneõhtu” — mingi lahine kõnekoosolek, millest igaüks võib osa võtta.

Ükski neist, kes elutsevad selles majas, pole ainustki tõsisemat kuritegu korda saatnud, kuid nad kõik enamvähem on istunud kinni väiksemate vääratuste eest.” Pöördudes minu poole tähendas ta: „Täna on esmaspäev. Kui hr. Duf-

resne soovib, me võime minna täna õhtul kohe koosolekule ja vaadata, kes seal viibivad.” Dufresne nõustuski sellega.

Kella kaheksaks me jõudsime kohale. Maja sissekäigul silmasime kummalist tööliste, ametnike ning hulguste salka. Et vältida tähelepanu äratamist, olime ettevaatusest riietunud kantud rõivasse. Koosolek toimus nagu tavaliselt. Hakkasime juba mõtlema, et raiskame asjatult oma kallist aega. Äkki tekkis suur segadus, ning

Ma olin jõudnud päralt just hetkel, millal harjutus oli täies hoos...

mees, keda ma olin näinud harjutusil, nimelt Latouche, astus esile. Kui ta hakkas kõnelema, läbis heakskiidu kõmin saali. Ta hääli oli järsk ning ebameeldiv. Kokkuvõttes, hammustades oma sõrme, Latouche pilkas kõiki oma eelkõnelejaid.

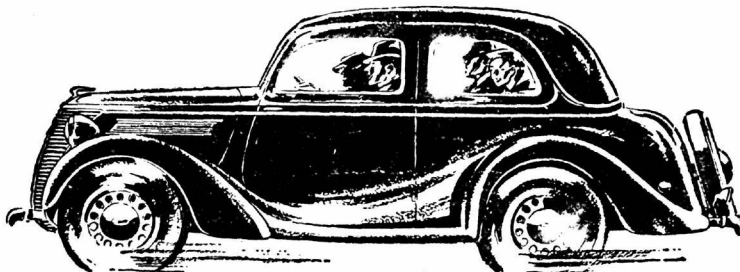
„Sel ajal, kui te räägite ühiskonna ümberkorraldamisest, kapitalistid ning orjapidajad näevad Teie üle. Teie, narrid, ei teagi, et mitte ainult paljaste sõnakõlksudega ega teooriatega ei saada neist võitu, vaid ainult tegudega.

Ainult sõda püstoli ning noa abil aitab lahendada seda ülesannet. Nii nagu nad harjutavad oma palgalisi mõrvareid-politseinikke võitluseks meie vastu, nõnda peaksime meiegi ühinema ja harjutama endid nende vastu. Sellega olemeegi juba alustanud. Varsti õpetame neile, et ka meil on samuti õigus elada kui neilgi.”

Seepeale tõmbas kõneleja põuest püstoli väija ja hakkas sellega vehkima. Hetkeks jäid kõik pealtkuulajad vai, sest nii ootamatult oli see tulnud. Siis nad tõusid püsti, kõneldes elavalt üksteisega. Rahulikumat neist hakkasid kohe laiali valguma, kuna kümme-kaheteistkümmendega apašši, asusid Latouche'i ümber ja hakkasid julgustavalt patsutama ta õlule. Ka meiegi olime nüüd kuulnud küllalt oma ülesande jaoks ja lahkusime. Väljudes ütlesin ma Colbert'ile, et mees, kes oli kõnelnud viimasena, oli sama, keda ma nägin pärastlõunasil harjutusil. „Jah, sama ka mõtlesin mina!” tähendas mu ametivend.

„Ma otsin veel täna õhtul protokollid üles, et näha, mis neist teada. Meil tuleb otsekohe teotsema hakata, sest sarnane hull, nagu too sell, võib palju kurja teha.”

Ford Eifel

34 hobusejõulise Ford Eifeli, Fordi kõige odavamahinnalise kvaliteetauto populaarsus on aasta-aastalt kasvanud. Kui vaatlete jälle sel aastal Eifelit, siis Teid kindlasti paneb imestama selle ruumika auto kindel kereehitus, suured 5,00×16 kummid ja üldine luksuslikkus. Ja kui sõidate sellega, siis tundub veel imelisemalt auto suur kiirendus, sõidumugavus ja ainulaadne kokkuhoid. Mõtelge: bensiinikulu ainult 6—7 ltr. 100 km peale, nii tugeva masina juures.

VOLILINE FORD ESINDUS

A-S. MOBILE

Pärnu mnt. 21 • TALLINN • Telefon 417-50

Järgmisel päeval tuli Colbert minu poole ja ütles: „Too mees, kes eile õhtul kõneles nii ägedalt koosolekul, pole sugugi Lorulot, kes praegusel hetkel viibib riiklikul puhkusel. Nagu näha, on see sell võtnud oma hoole alla tema äraolekul kogu Romainville'i anarhistide koloonii. Mr. Dufresne on otsustanud mitte rünnata nende asukohta ega ka mitte kinni võtta ühtki neist. Sest ta arvab, et oodates me võime saada suurema saagi. Selles majas on arvatavasti mõned kardetavad roimarid peidus. Mees, keda nägime, sarnaneb põgenenud vangiga, René Latouche'iga, keda otsitakse juba kauemat aega. Kuid siitamaani polnud meile mõttesegi tulnud, kus ta võis varjuda. Et nad Teid ei tunne, siis võiksite rahulikult minna nende juurde ja nendega alustada jutlemist. Siin on Latouche'i päevapilt ja näpupüäljendid. Ma olen paigutanud mitu meest nende lähedusse. Ise ma sõidan vanas troskas edasi-tagasi ühes Brigadier Rousseau'ga, kes istub kutsarina pukis.“ See ajas mind vägisi naerma, sest Rousseau ei vajanud õieti ümberriietust voorimehena. Noores eas oli ta olnud tõeline Pariisi agulite-laps. Kuid astudes kriminaalpolitsei teenistusse, oli ta tänu oma suurele energiale, püsivusele ja osalt ka heale õnnele, võitnud väljapaistva seisukoha. Korra Bertillon ütles mulle: „Rousseau tunneb iga apašši Pariisis. Ta joob ning sööb ühes nendega, ja on neile nagu mõni omasugune. Kui aga meie juhtume sinna tulema, jäävad kõik vait. Me nimetasime teda „Brigadier'iks“, sest talle oleks parem sobinud Napoleoni aegsete veteraanide vorm, kui sabakuub, mida eriti armastab kanda. Pilkuvad sinised silmad, punane nina, mis selliseks muutunud arvatavasti

vanade viinade maitsemise tõttu, ning vurrud, mis varjasid ta healoomulist suud, olid Rousseau peamisiks iseloomustavaks tundemärgeks.

Päeval ma matkasin, ümberriietuna mehaanikuks, de la Barre'i tänavale. Ühel silmal oli mul must lapp ning vasak kõsi oli seotud kaela, nagu oleksin mõnes õnnetuses vigastada saanud. Väikeses kohvikus teeniv „Bistro“ (mille vastas olevat maja külastasime möödunud öösel) oli päris lahke. Kuid ta suutis mulle vähe öelda, vahest seda, et peale Lorulot kadumist, jõuk mehi, keda varem seal kunagi ei nähtud, käisid igapäev selles majas. Tõesti oli see üpris raske ülesanne sinna pääseda kahtlust äratamata. Ma võisin maja järele valvata ainult vastasolevast kohvikust. Viimaks otsustasin loobuda ümberriietusest ning järgneval päeval esinesin seal ajakirjanikuna. Peagi leidsin, et midagi oli neid ehmatanud eelmisel päeval, sest nad olid kõik nagu maa alla vajunud ja olid kaasa viinud kogu oma kraami. See osutus varstigi tõeks.

Pärast minu ettekannet Colbert ja mõned tema meestest astusid majja ja sooritasid seal põhjaliku läbiotsimise.

Moodset Fagin'i ega ta jüngreid polnud enam kusagilt leida. Andmed, mis meil õnnestus saada ümberkaudseilt inimesilt, kinnitasid omalt poolt meie arvamus, et ta oli kindlasti põgenenud vang Latouche. Läbiotsimisi teostati kõigis sarnastes pelgupaikades, kuid need ei annud tulemusi.

Peagi kuulsime imelikke lugusid apaššide vägitegudest. — Ühel ööl toodi Laribosière'i haiglasse keegi hästi tuntud apašš, kes oli saanud raske haava käsivarde. Ta nimi oli Bel-Ami (ilus sõber). Täpselt nagu ta nimekaim Mau-

Veksliseadustikust

Enne kui asuda käskveksli aktseptimise ja edasiandmise ehk indossimise vaatlemisele, tuleb jõuda selgusele, kes võib käskveksli välja anda või — nagu seadus seda nimetab — väljata. Selle kohta ütleb Veksliseadustiku § 95 1. lõige, et „isiku võime kohustada vekslitega määrab kindlaks selle maa seadus, kelle kodakondsusse ta kuulub. Kui see seadus tunnustab kohaldatavaks teise maa seaduse, siis kohaldatakse viimast.“ Järelikult selle küsimuse lahendamiseks, kes võib välja anda vekslid, tuleb pöörduda esijoonese vekslil väljaandja kodakondsuse maa tsiviilseadusile ja sealt otsida küsimusele vastus.

Meil kehtiva Tsiviilseaduse järgi võib välja anda vekslid iga õigus- ja teovõimne isik (seega ka juriidiline isik), kes on õigustatud korraldusi teema oma vara üle ja enesele võtma kohustusi.

Seega oleme selgusele jõudnud, kes võib väljata vekslid. Teine küsimus on, kellele võidakse anda käskveksel, teiste sõnadega, kes on käskveksli esimene omandaja? Lihtveksel antakse sellele, kellele on vekslil väljaaja võlg. Käskveksli juures on asi ses suhtes palju keerulisem, sest käskveksli väljaaja ei tarvitse olla võlglane, vaid just võlanõudja ja oma suhete korraldaja kolmandate isikutega.

Veksliseadustik annab kolm võimalust käskveksli väljamisel:

a) Käskveksli väljaaja — trassant — annab oma võlglasele A-le käskveksliga käsu maksta teataval ajal ja teataval kohal temale vekslis tähendatud summa. Seega veksliväljaja on ise ka esimene vekslil omandaja (§ 3 p. 1);

b) Käskveksli väljaaja annab ise enesele käsu maksta käskveksli järgi teataval ajal ning kohal oma kreditorile — A. vekslis tähendatud summa. Siin trassant on ise trassaadiks (vekslil maksjaks) ja vekslil esimeseks omandajaks on A. Sel juhtumil trassant on deebitoriks A. suhtes, kuna esimesel juhtumil A. figureeris kreditorina (§ 3 p. 2);

c) Eelmainitud kahel juhtumil esines käskvekslis osalistena kaks isikut. Veksliseadustiku § 3

p. 3 annab juhtumi, kus on tegemist juba kolme osalisega. Siin käskveksli väljaaja — trassant — annab oma võlglasele A-le käskveksliga käsu maksta teataval ajal ning kohal vekslis tähendatud summa tema — trassandi kreditorile — B-le. See käskveksli kuju võimaldab nende kolme isiku vahetada lihtsamini reguleerida, selle asemel, et A. tasuks oma võla veksliväljajale ja viimane jälle B-le kui oma kreditorile, peab käskveksli põhjal A. otseselt maksuma B-le. Siin vekslil esimeseks omandajaks on B.

Toodud võimalusist selgub, et käskveksel võib oma painduvuse tõttu täiesti asendada lihtveksli.

Vahemärkena olgu siin tähendatud, et kehtiv Veksliseadustik ei tunne terminit „vekslil esimene omandaja“, kuid asja selgituseks olgu siin lubatud.

Kuna käskveksel on käsk kolmandale isikule maksta vekslil järgi, siis enne vekslil esitamist vekslimaksjale-trassaadile ei tarvitse ta sugugi teada oma maksukohustusest. Sellest tekib vekslivaldajal vajadus teatada vekslis määratud maksjale trassandi poolt käskveksliga tehtud korraldusest maksmiseks. Säärase teate saamisel vekslimaksja-trassaat otsustab, kas ta tahab maksta või mitte, tema nõusolekut maksta esitatud käskveksli järgi, nimetatakse aktseptiks ehk vastuvõtuks. Isikut, kes on aktseptinud käskveksli, nimetatakse aktseptandiks. Siin võib kerkida küsimus, mis saab vekslil, kui trassaat seda ei aktsepti. Võib-olla, et sellel, kes on käskvekslis näidatud maksjana, ei ole veksliväljaja suhtes mingeid vahetuid. Järelikult ei saa ka käskveksli väljaaja kasutada tema vara. Veksliseadustiku § 9 ütlebki selle kohta, et „trassant vastutab niihästi vekslil aktseptimise kui ka lunastamise eest. Ta võib enese vabastada vastutusest aktseptimise eest; igasugust klauslit, millega ta vabastab enese vastutusest lunastamise eest, peetakse mittekirjutatuks“. Seega niisugusel juhtumil, kui trassaat ei aktsepti, vastutab lunastamise eest trassant ise.

Trassant võib ka vekslil keelata selle esitamise aktseptimiseks, välja arvatud näitaegvekslid (sest viimaste juures just sellest hetkest hakkabki maksumärgipäev kulgema), kui ka need vekslid, mis kuuluvad lunastamisele kas kolmanda isiku juures või trassaadi elukohaga mitteühendas kohas. Trassaat võib ette kirjutada, et aktseptimine peab toimuma teataval tähtajal, või mitte enne teatava tähtaja saabumist (§ 22). Kui niisugused korraldused vekslil tekstis leiduvad, tuleb neid muidugi täita.

Aktseptimisel tuleb käia järgmiste eeskirjade kohaselt:

Vekslil võib esitada aktseptimiseks nii vekslil valdaja kui ka iga vekslilpidaja (§ 21). Viimase all mõeldakse nähtavasti isikut, kes peab vekslil teise nimel, näit. volinik, prokurist jne.

See, kellele veksel aktseptimiseks esitati, võib selle aktseptida kohe, kuid võib ka järelekaalumiseks nõuda vekslil teiskordset esitamist järgmisel päeval. Kui vekslil esitaja ei ole täitnud seda nõuet, tuleb selle nõude mittetäitmine kanda protesti akti. Vastasel korral ei saa asjaosalised seda

passant'i kuulsas raamatust nii ka tema leidis pooldamist naiste silmis.

Ta jutustas, et ta oli pidanud nugalid kahevõitlust Latouche'iga. Ta armsaim olevat teda seepärast hüüanud, et Latouche olevat osutunud osavamaks tantsijaks kui tema. Pealegi olevat ta oma võistlejal üle võtnud selle armukese elamu. Nad olid siirdunud üksikuisse kohta, paljastanud ennast puusadeni ning võidelnud tüduriku pärast. Latouche oli saanud tust hõlpsasti jagu, sest ta oli vahetanud oma pussi paremast käest vasakusse. Bel-Ami pole suutnud eemale tõrjuda sellelt küljelt altpoolt ülesse suunatud lööki. „Kuid ma saan ta veel kord kätte! Niipea kui see väike täke kinni kasvab!“ urises vihase haavatü. „Ma tean ka tema peidupaika.“

väidet hiljem esile tuua. Vekslivaldaja ei ole kohustatud jätma trassaadi kätte viimasele akseptimiseks esitatud vekslit (§ 24).

Aksept märgitakse vekslile. See väljendatakse sõnaga „akseptin“, „maksan“ või mõne muu samatähendusliku väljendusega ja kirjutatakse alla trassaadi poolt. Trassaadi allkiri vekslil esiküljel on kehtiv akseptina. Aksept peab olema tingimusteta, võib aga piirduda vekslisumma osaga.

Näitaegveksleis kui ka neis vekslis, kus veksliväljaja on teinud akseptimiseks esitamise sõltuvalt lähtaegadest, tuleb aksept dateerida kuupäevaga, millal toimus akseptimine. Kui neil juhtumil ei ole märgitud akseptimise kuupäeva, tuleb selleks, et säilitada regressiõigust indossantide ja trassandi vastu, õigeaegselt lasta konstateerida selle märkimata jätmise protestiga (§ 25).

Akseptimine võib toimuda, kui trassandi poolt pole korraldatud teisiti, kuni maksutähtpäeva saabumiseni (§ 25). Veksliseadustiku II osas antud Tempelmaksu seaduse muudatuste § 15 p. 2 kohaselt võib akseptimine toimuda trassaadi poolt ka enne vekslil allakirjutamist trassandi poolt.

Akseptimisega trassaat kohustub lunastama vekslil maksutähtpäeval. Mittelunastamisel on vekslivaldajal, ka siis, kui ta on trassant (sest kehtiva Veksliseadustiku järgi võib vekslil edasiandmine toimuda ka trassandile, kes võib vekslil uuesti käibesse lasta; endise seaduse järgi võis veksel trassandile minna ainult maksmiseks), otsene nõudeõigus vekslil järgi akseptandi vastu kõige selle peale, mida vekslil järgi üldse võidakse nõuda, s. o. vekslisumma, intressid, protesti- ja muud kulud ning tasu ühe kolmandiku protsendi suuruses vekslisummast (§ 28, 48, 49).

Kui trassaat, kes on teinud vekslile aksepti, kriipsutab selle maha enne vekslil tagastamist, siis peetakse seda akseptimisest loobumiseks. Kuni vastupidist pole tõendatud, eeldatakse, et mahakriipsutamine on toimunud enne vekslil tagastamist (§ 29).

Vekslil edasiandmine sünnib pealkirjade kaudu vekslil või vekslil jätkul, mida nimetatakse indossamentiks. Isikut, kes vekslil sarnase pealkirja kaudu edasi annab, nimetatakse indossandiks; isikut, kellele veksel antakse — indossaadiks. Indossament peab sisaldama indossandi allkirja ja on: 1) kas nimeline, kui on tähendatud indossaadi nimi, või 2) blanko, kui seda ei ole tähendatud, s. o. kui indossament koosneb ainult indossandi allkirjast. Viimasel juhtumil on indossamenti kehtivuseks vajalik, et see oleks märgitud vekslil tagaküljele või vekslil jätkule (§ 13).

Vekslil edasiandmine ehk indossimine on analoogiline tsiviilõiguses tuntud õiguste edasiandmisega ehk cessioga, kuid mitte identne viimasega. Erinevus seisneb selles, et tsiviilõiguslikus cessios on uue õiguse omaniku vastu, s. t. selle vastu, kellele mingi õigus üle läks, võimalik esitada kõik need vastuväited, mis oleks võinud esitada eelmise sama õiguse omaniku (cedendi) vastu; vekslil indossimisel aga uue vekslivaldaja vastu võib tuua vastuväiteid niivõrd, kui veksel on omandatud halvast usust või kui omandamisel on toimitud raske hooletusega (§ 10 ja 16 viimane lõige), või kui vekslivaldaja on vekslil omandamisel teadlikult toimunud võlgniku kahjuks (§ 17 ja 19 teine lõige).

Teiseks tähtsaks erinevuseks on see, et tsiviilõiguslikus cessios õiguse üleandja-cedent vastutab ainult selle tõelisuse, nn. nomen verum eest, kuna Veksliseadustikus indossimisel lisandub sel-

lele vastutusele veel vastutus õiguse teostatavuse, edukuse nn. nomen bonum eest, sest igauks, kes annab vekslile oma allkirja, on vastutav selle maksmise eest.

Veksliseadustiku kohaselt siiski kahel juhtumil toimub indossimine cessio, või nagu Veksliseadustik seda nimetab, „hariliku loovutuse vormis ja tagajärgedega“, nimelt: a) kui trassant on paigutanud vekslisse sõnad „indossimisõigusega“ või mõne muu samatähendusliku väljendi (§ 11 l. 2) ja b) kui indossament on tehtud pärast protestimist mittelunastamise tõttu või pärast selleks määratud tähtaja möödumist. Kui indossament ei ole tähendatud kuupäeva, millal toimus indossimine, siis eeldatakse, et indossimine on toimunud enne protestimiseks määratud tähtaja möödumist (§ 20).

Indossimine peab olema tingimusteta. Iga tingimust, millest indossimine on tehtud sõltuvaks, peetakse mittekirjutatuks. Osaline indossimine on kehtetu (§ 12).

Indossamendis võib indossant teha järgmised korraldused:

a) keelata edasine indossimine; sel juhtumil ta ei vastuta isikute ees, kellele veksel on hiljem indossitud (§ 15 l. 2);

b) paigutada indossamenti märke „vääringu sissenõudmiseks“, „inkassoks“, „volitusel“ või mõne muu volitust sisaldava väljendi. Siis võib vekslivaldaja teostada kõik veksliljärgsed õigused, kuid vekslil võib ta edasi indossida ainult volitusindossamendiga.

Sel juhtumil võivad vekslil kohuslased endid kaitseda vekslivaldaja vastu ainult nende väidetega, mida nad võiksid esitada selle vastu, kes on teinud säärast volitust sisaldava indossamenti.

See volitus ei kustu volitaja surmaga ega tema teovõimetuaks tunnustamisega (§ 18);

c) paigutada indossamenti märke „vääring tagatiseks“, „vääring pandiks“ või mõni muu pantimist sisaldav väljend. Ka sel juhtumil võib vekslivaldaja teostada kõik veksliljärgsed õigused, kuid tema poolt tehtud indossamendil on ainult volitusindossamenti jõud (§ 19 lõige 1).

Eelpool oli juttu indossamentide vormist, kusjuures nad võisid olla ka nimelised või blankod. Sisuliselt on nende vaheline erinevus selles, et nimeliste indossamentidega saab kontrollida vekslil seaduslikku valdust, kui vekslivaldaja tõendab oma õiguse indossamentide katkestamatu reaga, seda ka siis, kui viimane indossament on blankoindossament. Rea katkestamatus tähendab seda, et igas indossamendis omandajana märgitud isik — indossaat on järgmises indossamendis vekslil edasiandjaks — indossandiks. Mahakriipsutatud indossamente peetakse sel juhtumil mittekirjutatuks.

Kui veksel on isiku käest ära läinud ükskõik missugusel viisil, siis vekslivaldaja, kes tõendab oma õiguse eeltähendatud korras, on kohustatud vekslil ära andma ainult siis, kui ta on vekslil omandanud halvast usust või kui ta on selle omandamisel toiminud raske hooletusega (§ 16).

Lõppeks olgu tähendatud, et kuna akseptimine on spetsiifiline ainult käskvekslile, siis indossimise kohta käivad eeskirjad on eranditult kehtivad ka lihtveksli kohta. (Järgneb.)

Politseinike saavutusi laskespordis

1939. a. hooajal
üleriigilises ja rahvusvahelises konkurentsis

E. L. ESIMEHE KINDRAL O. STERNBECKI maailmalaskurite „kuningaks kroonimine“ Luzernis. Kindrali süles Argentiina karikas

On saanud hilissügisene hämar ilmastik ja teinud lõpu 1939. aasta laskespordi hooajale. Algab laskesportlasele talvine puhkus.

Sel puhul ei ole üleliigne teha politsei laskespordist kokkuvõtlikku ülevaadet, märkides politsei laskesportlaste saavutusi möödunud hooajal mitmesuguseil laskevõistlusil.

Teatavasti algas ja arenes käesoleva aasta laskesportlik tegevus nii meil kui ka mujal maailmas Luzerni MM-39 tähe all. Selle tõttu olid kõik Eesti parimad laskurid usinasti treeningus aasta algusest peale, kes oma käel, kes Eesti Laskurliidu poolt korraldatud kontroll-laskmisil. Politseilaskurid löid siin oma võimete kohaselt kaasa, neli neist võttis osa E. L. poolt korraldatud kontroll-laskmisist vabapüstoli alal, kusjuures v.-ass. E. Sihv ja konst. V. Raidma tegid samal alal

kaasa ka MM võistlused, saavutades mitmeid medaleid ja auhindu.

Kohe pärast MM võistlusi peeti traditsiooniline Tallinna-Helsingi politseide vaheline laskevõistlus, järjekordselt 10-nes ja seekord Helsingis. Neil võistlusil, kus iga laskur peab suutma lasta mitmest relvast, tuli 10-dat korda järjest võitjaks Tallinna politsei meeskond järgmises koosseisus: komissar A. Ottisaar (meesk. kapten), v.-ass. E. Sihv, ass. P. Sulev, v.-ag. H. Siirma, konstaablid V. Raidma, J. Roots ja A. Peetso, allkonst. A. Hütt, v.-kordn. A. Madjak ja kordn. A. Reisalu.

Neil võistlusil kaldus võit Tallinna politseile paraja ülekaaluga, kusjuures suurema osa individuaalauhindadest võitsid Tallinna laskurid. Üldvõitjaks tuli väga hea tulemusega konst. V. Raidma, kes saavutas kolmest relvast — vintpüssist, v.-kal.-püssist ja püstolist — laskmises kokku 806 silma. Temale järgnes komissar A. Ottisaar.

10-dat korda võtsid võistlusist osa v.-ass. E. Sihv, ass. P. Sulev ja v.-ag. H. Siirma. Nende võistluste kohta võiks veel lisada, et Helsingi politsei laskurid ei ole sugugi nõrgad laskurid, kuigi on kaotanud 10 korda järjest. Nende komistuskiviks on alati olnud nende poolt ülesseatud lasketingimused, nimelt iga laskur peab võistlema mitmest relvast ja just selle tõttu on Tallinna laskurid tugevamad, kuna peaaegu kõik käsitavad 3 relva võrdselt.

Sportlikuks suursündmuseks kujunesid augustikuus s. a. Tallinnas peetud politsei esivõistlused, kus olid kavas ka võistlused püstolist laskmises.

Punktilaskmisel võisteldi ülesseatud tingimuste kohaselt uutest FN kal. 9,0 püstoleist. Võistlusest võtsid osa peaaegu kõigi Politseiametnike Kogude esinduslaskurid.

*KAHE VANA SÕBRA KOHTUMINE
Helsingi politseinõunik Hietalahti ja kom. Ottisaar Helsingi sadamas*

Sel alal oli Politseiametnike Keskkoogu poolt välja pandud rändauhind — kaheraudne jahipüss, mille võitis esimest korda Tallinna Politseiametnike Kogu laskur v.-ass. E. Sihv 272 silmaga. Teisele kohale tuli Petseri Politseiametnike Kogu esinduslaskur konst. O. Raiküla ja kolmandaks Tallinna Politseiametnike Kogu laskur konst. V. Raidma.

Samadel esivõistlustel peeti uudisena püstolist kiirlaskmise võistlus. Laskmine toimus FN kal. 7,65 püstoleist 25 meetrilt 6 püstkuju pihta viies 6-lasulises seerias. Seeriad tulistati 8 ja 6 sekundi kestel.

Võistlusest osavõtt oli elav ja võistlus ise huvitav ja kõrgepingeline. Pinevas konkurentsist tuli esikohale Tallinna Sadama jsk. konst. Sigur, kes on kohalike laskurite seas tuntud suure laskehuvilaseks ja kes saavutas 26 tabamust. Teiseks tuli politsei parimaid laskureid komissar A. Ottisaar 25 tabamusega.

Peaaegu kõigis kohalikes Politseiametnike Kogudes peeti möödunud hooajal omavahelisi laskevõistlusi, kusjuures häid tulemusi on saavutatud Petseri Politseiametnike Kogu omavahelisel võistlusil. Viimati mainitud Kogus tehakse laskealal eriti tublisti tööd, sest just Petseri Kogu laskurid on alati osa võtnud politsei värvide kaitsemisest.

Eeskujuliku algatusena pidas Pärnu Politseiametnike Kogu oma liikmeile Eesti Laskurliidu klassikatseid püstolist ja v.-kal.-püssist laskmises. Suur osa nimetatud Kogu laskureist täitis katsed.

Septembrikuus s. a. peeti E. L. 1939. a. Eesti meistervõistlused vabapüstoli ja püstoli kiirlaskmise aladel. Asja selgituseks olgu lisatud, et neil võistlusil võisteldakse üksiku võistleja Eesti meistri tiitlile, Eesti meisterühingu tiitlile (ühingu 3 või 5 parima laskuri kogusaavutus) ja Eesti meisterringkonna tiitlile (ringkonna 5 parima laskuri kogusaavutus). Laskurringkondadeks arvatakse politsei, kaitseliidu, piirivalve, OLK (Ohvitseride Laskespordi Keskühing) ja ALK (Allohv. Laskespordi Keskühing) üleriigilisi koondisi. Seejuures kõik ühinged ja laskurringkonnad võivad võistlusist osa võtta piiramata arvu laskuritega.

Vabapüstolist laskmises oli pinev konkurents politsei ja OLK laskurringkondade vahel, kusjuures OLK ridades võistlesid kõik meie tuntumad vabapüstoli suurused.

Kõvas võistluses kujunesid kummagi laskurringkonna 5 parima laskuri tulemused järgmisiks:

I. OLK

1. ltn. Kukk	523 s. II
2. kpt. Laasi	518 „ III
3. kpt. Argus	506 „
4. kpt. Kant	501 „
5. kpt. Padar	494 „

Kokku: 2542 silma.

II. Politsei I-ringkond

1. v.-ass. Sihv	539 s. EM
2. konst. Kala	513 „ IV
3. konst. Raidma	504 „
4. v.-ag. Siirma	494 „
5. konst. Raiküla	489 „

Kokku: 2539 silma.

Seega OLK-I 3-silmane edu.

Sellel võistlusel politseinikud tegid märkimisväärt tubli töö. Eriti võib seda öelda nooremate laskurite konst. Kala ja konst. Raiküla saavutuste kohta, kusjuures Kala tulemus 513 silma kuulub juba sel alal meie eliitklassi.

Vabapüstoli alal on politseil juba alus olemas; on veel vaja tööd teha ja laskureid juurde kasvatada, et tõsta 5 parima laskuri kogusaavutust.

Samal ajal peeti ka võistlus püstolist kiirlaskmises. Sel alal oli politseil kaitse eelmisel aastal saavutatud meisterringkonna tiitel. Tiitli kaitsemisel oli pinev võistlus politsei ja ALK laskurringkonna vahel. Sel alal erandina arvestatakse ringkonna tagajärjeks 3 parima laskuri kogusaavutus ning saavutused olid järgmised:

I. Politsei I-ringkond

1. kom. Ottisaar	54 tab. EM
2. konst. Raidma	50 „ III
3. v.-ass. Sihv	50 „

II. ALK

1. veebel Grauen	51 tab. II
2. veebel Kartau	46 „
3. res.-seers. Tiimus	43 „

Samas võistluses võitis Tallinna Politseiametnike Kogu ka Eesti meisterühingu tiitli. Teisele kohale tuli Lennuväe A.L.Ü.

Komissar Ottisaare poolt saavutatud tulemus — 54 tabamust on ka uueks Eesti rekordiks sel alal.

Eelmise aasta meistertiitel kuulus ass. Sulevile.

22. oktoobril s. a. peeti E. L. meistervõistlused sõjapüstoli punkti- ja lahinglaskmises. Võistlusist võtsid osa kõigi laskurringkondade parimad püstolilaskurid, arvult üle 70. Kõige enam oli võistlejaid OLK-st. Politseist võistles kummalgi alal 10 püstoli-laskurit, neist konst. Pihelo, konst. Raiküla ja kordn. Härm Petseri Politseiametnike Kogust.

Sõjapüstoli punktilaskmises lasti 25 meetrilt 30 võistluslasku normaal-püstolimärklehe pihta.

Jällegi oli OLK ja politsei laskurringkonna vahel pinev ja tasavägine võistlus, kusjuures tulemused kujunesid järgmisiks:

I. OLK

1. ltn. Kukkk	284 s. EM
2. kpt. Argus	278 „ III
3. kpt. Padar	275 „
4. mjr. Raudsepp	275 „
5. mjr. Tamm	269 „

Kokku: 1381 silma.

II. Politsei I-ringkond

1. v.-ass. Sihv	281 s. II
2. v.-ag. Siirma	276 „
3. konst. Pihelo	274 „
4. konst. Raidma	271 „
5. konst. Raiküla	269 „

Kokku: 1371 silma.

Seega OLK-1 oli 10-silmane edu.

Samas võistluses tuli Eesti meisterühinguks Tallinna Politseiametnike Kogu, võites Kaitseliidu ülema poolt väljapandud nägusa rändauhinna esimest korda.

I. Tall. Politseiametn. Kogu

1. v.-ass. Sihv	281 silma
2. v.-ag. Siirma	276 „
3. konst. Raidma	271 „
4. kom. Ottisaar	266 „
5. ass. Sulev	264 „

Kokku: 1358 silma.

II. Sõjakooli OLÜ

1. ltn. Kukkk	284 silma
2. mjr. Tamm	269 „
3. ltn. Kümnik	262 „
4. mjr. Unt	258 „
5. lpn. Lootus	246 „

Kokku: 1319 silma.

Ühingutest kolmandale kohale tuli Piirivalve Petseri ALÜ 1314 silmaga.

Samal päeval peeti ka võistlus sõjapüstolist lahinglaskmises.

Lahinglaskmises tulistatakse 15 lasku mitmelt kauguselt allpoolnäidatud märkide pihta järgmiselt:

100 mtr. kauguselt 3 lasku püstkuju pihta 50 sekundi kestel.

70 mtr. kauguselt 3 lasku „küürutaja“ kuju pihta 45 sekundi kestel.

50 mtr. kauguselt 3 lasku „kolmandik“ kuju pihta 40 sekundi kestel.

25 mtr. kauguselt 3 lasku lõõktulega 9 sekundi kestel kolme nimetatud kuju pihta kahel korral.

Igakordsel tulistamisel tuleb püstol haarata kinnisest tupest võõl.

Sellel võistlusel tõi politseile indiv. Eesti meistri tiitli v.-ass. Sihv, saavutades 15 tabamusega 139 silma, 2. kohale tuli res.-ltn. Kaasikov 15 tab. 135 silma, 3. — ltn. Kukkk 15 tab. 133 silma, 4. — res.-ltn. Mutk 15 tab. 122 silma, 5. — kaitseliitlane ja tuntud mootorsportlane Perten 15 tab. 102 silma.

Eesti meisterringkonna tiitli võitis OLK 73 tabamuse ja 619 silmaga, teiseks jäi ALK 67 tabam. ja 567 silmaga ja kolmandaks tuli politsei laskuringkond 65 tab. ja 545 silmaga.

Eesti meisterühinguks tuli sel alal Sõjakooli OLÜ.

Auhindade väljaandmisel Eesti Laskurliidu esimees kindral O. Sternbeck tänas laskureid tehtud töö eest, soovides kõigile eeloleval talvel head puhkust. Seejuures E. L. esimees tegi ülevaatliku kokkuvõtte möödunud hooaja laskeala tegevusest, märkides, et see on olnud elav ja edukas. Meil on saavutatud kõrge tase laskealal, mida peab kindlasti alal hoidma. Et praegusele eliitlaskureile kasvaks küllaldaselt järeltulijaid, selleks on vaja laskesport viia massidesse, nagu see on Šveitsis. Eriti oleks see mõeldav v.-kaliib.-püssi ja sportpüssi laskealal, kus laskemoon on odav ja kättesaadav kõigile. Tuleks asutada uusi laskurühmuid või luua praeguste spordiseltside juurde laskurühm, kusjuures asja arendamine ja juhtimine jääks täiesti eraisikute asjaks. Seega kaoks laskesporti juurest „kroonu vaat“. Laskesporti levitamiseks viimati mainitud kujul on tarvis teha palju selgitustööd ja propagandat. Kuna see spordiala on eestlase iseloomu kohane nii nagu maadluski, siis oleks ettevõttele tagatud kindel edu.

Nende mõtetega lõpetas E. L. esimees ametlikult E. L. 1939. aasta laskesporti hooaja.

Es.

Tallinna Politseiametnike Kogu korraldas kontserdi

4. nov. k. a. korraldas Tallinna Politseiametnike Kogu „Estonia“ kontsertsaalis kontserdi, mis kokku tõi saalitäie publikut. Mitu pala kanti ette Tallinna Politseiametnike Kogu orkestrilt J. Kostabi juhatusel, mis kõik said suure aplausi osaliseks. Samuti pälvisid tähelepanu „Estonia“ opereti primadonna M. Lai-di j. t. soloettekanded ning Tallinna Politseiametnike Kogu meeskoori ettekanded H. Roosma juhatusel.

Juhiseid koduseks võimlemiseks

E. KOLMPERE

XI järg.

Juhiseid harjutajaile.

1) Vaata joonist, loe läbi allpooltoodud harjutuse kirjeldus ja talita selle järgi; 2) täida harjutusi numbril järjestuses ja selliselt, et ei tekiks pikki vaheaegu üksikuile harjutustele; 3) kasuta vaheldumisi ühel päeval üht tunnikava, teisel — teist; 4) harjuta iga päev; 5) 16—24× tähendab — harjuta vähemalt 16 korda; 6) kere painutamisel või kallutamisel hinga välja, ja sirutamisel — sisse; 7) P. + V. tähendab, et harjutust tuleb täita parema ja vasaku käe või jalaga, või et harjutust saab täita kahele poole; 8) kus on joonisel spiraalikuju-line märk, siis vetru 3—4 korda.

Tervisnõuded: 1) harjutaja kandku võimalikult kerget riietust, mis harjutamist ei takista. Riietuse juures jätta ära igasugused esemed, mis takistavad vereringlust harjutusil (nagu sukahoidjad, vööd j.m.); 2) harjutada värskes õhus või ruumis, kus on puhas õhk; 3) tujuta või väsinuna mitte harjutada; 4) äsja söönult mitte harjutada (pärast söömist võib harjutada võimlemises 1½—2 tunni möödumisel, millal toit enamvähem seeditud); 5) pärast võimlemist pesta keha sooja või toas seisnud veega, kuivatades ja hõõrudes keha kareda rätikuga. Pärast pesemist kohe riietuda.

Harjutuste kirjeldus.

21. tund (joonised vasemal).

I harjutus: harkseisus, käed kõrvale õla pikendusjoonele välja sirutatud, pöörata ülakeha hoogsalt vasakule ja paremale. Täita 16 kuni 24 korda.

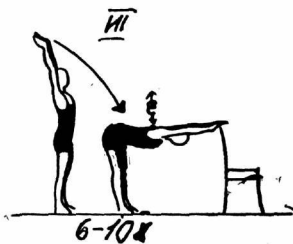
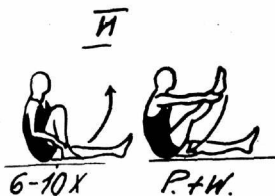
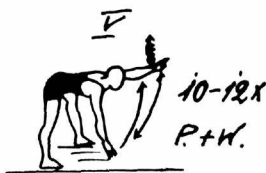
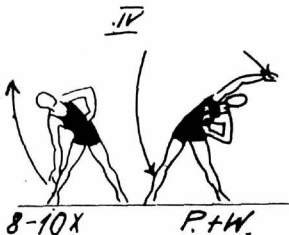
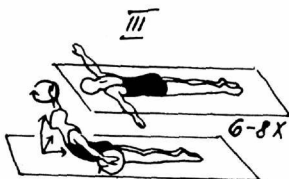
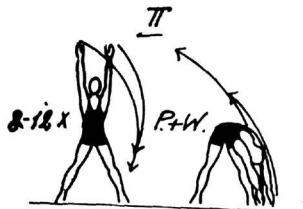
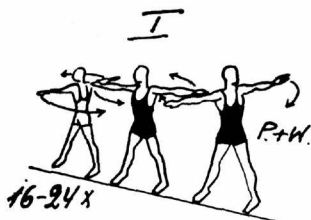
II harjutus: harkseisus, käed ülal, painutada ülakeha vahelduvalt vasaku ja parema jala suunas alla seevõrd, et käed puudutaksid põrandat. Jalad hoida seejuures põlvedest läbisurutult sirged. Täita 8—12 korda nii vasaku kui ka parema jala suunas.

III harjutus: rinnuli lamades, käed sirutatult kõrvale õlapikendusjoonele, tõsta ülakeha üles ja sooritada kätega ringid ja laskuda jälle lähteasendisse. Täita 6—8 korda.

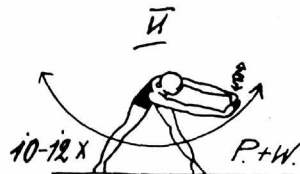
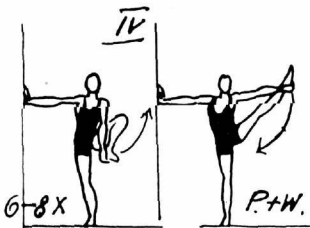
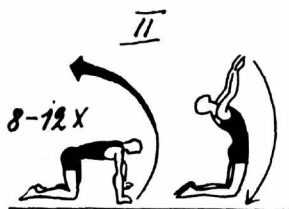
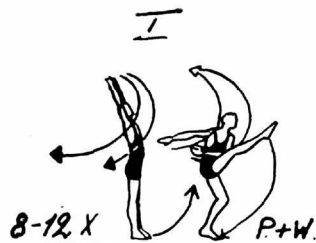
IV harjutus: harkseisus, vasak käsi puusal ja parem käsi all parema jala sääre juures, teostada parema käega löök üles — vasakule, samaaegse ülakeha painutusega vasakule. Harjutus täita 8—10 korda nii vasaku kui parema käega.

V harjutus: harkseisus, ülakeha ette kallutatud ja käed sõrmeotstega põrandal, tõsta hoogsalt ja vahelduvalt vasak ja parem käsi eest üles ülakeha pikendusjoonele, vetruades kätega 3—4 korda. Täita 10—12 korda.

VI harjutus: istesendis haarata jalg mõlema käega pahkluu kohalt, tõsta haaratud jalg üles ja sirutada jalg sirgeks. Täita parema ja vasaku jalaga 6—10 korda.

21. tund

22. tund

Meie juubilare

K. Martlinn

Oskar Teder

Eduard Tampel

Major K. MARTLINN 25 a. ohvitseri kutse

5. skp. möödus 25 aastat päevast, millal Piirivalve Narva Jaoskonna Narva-Jõesuu rajooni ülem major Karl Martlinn omandas ohvitseri kutse.

Major K. Martlinn sündis 2. juunil 1895 Peterimaal Vilo vallas. Üldhariduse omandas ta Tallinna linnakoolis ja sooritas II järgu eksami Tallinna Nikolai I gümnaasiumi juures.

Eesti sõjaväeteenistusse astus major K. Martlinn 18. novembril 1918, teenis Sõjariistadelaos Valitsuses, Pääsküla Vangilaagris ja 3. Liikuvast pargis komandandina ja 2. Suurtükiväe rüge-

VII harjutus: püstasendis, käed ülal, kallutada ülakeha ette alla, toetades käed tooli seljatoele vedrutada ülakeha 3—4 korda rinnakorvi kohalt alla-üles. Harjutus täita 6—10 korda.

22. tund (joonised paremal).

I harjutus: püstasendis, käed ülal, heita hoogsalt parem jalg vasakule üles ja samaaegselt mõlemad käed paremale kõrvale. Harjutus täita ka vasaku jalaga. Täita 8—12 korda.

II harjutus: pinkasendist tõusta põlvitusasendisse, tõstes käed üles ja painutades ülakeha taha. Täita 8—12 korda.

III harjutus: püstasendis asetada jalad üksteise kõrvale nii, et jalavarvad oleksid väljapoole; sellises asendis vetruda kehaga üles-alla, painutades selleks jalgu põlvedest. Täita 6—8 korda nii parema kui vasaku jala ees olles.

IV harjutus: püstasendis toetada üks käsi vastu seinale ja teisega haarata jalg kannast ja tõsta see üles niivõrd, et jalg sirguks. Harjutus täita nii vasaku kui ka parema jalaga 6—8 korda.

V harjutus: põlvitades ühel jalal, käed ülal, istuda jala säärele ja painutada ülakeha etteasetatud jala suunas ette-alla. Täita nii paremal kui ka vasakul jalal põlvitades 6—8 korda.

VI harjutus: harkseisus, ülakeha kallutatud ette, käed sõrmseongus, teostada kätega hoogne löök paremalt-ülalt vasakule-üles, vedrutades käsi 3—4 korda vasakule-üles; sama täita ka paremale. Täita 10—12 korda.

VII harjutus: selili lamades, käed keha juures põrandal ja jalad põlveliigendist painutatud labajalaga põrandal, viia käed üle pea põrandale ja tõsta samaaegselt keskkeha üles (silda), toetudes õlgadele ja jalgadele. Täita 6—8 korda.

mendis. Viibis Eesti vabadussõjas üle aasta rindel ja võttis osa Bermondi pealetungi likvideerimisest 1919. a. oktoobrikuus Riias.

Piirivalve teenistusse astus major K. Martlinn 20. veebruaril 1923 ja määrati rajooniülemaks, missugusel ametikohal teenib käesoleva ajani. Juubilar lõpetas 1931. a. alalisväe ohvitseride kursused, majoriks kõrgendati 1935. a. Omab Eesti Punase Risti II järgu 2. astme teenetemärgi, Eesti Vabadussõja mälestusmärgi ja Läti Vabariigi 10. a. iseseisvuse mälestusmedali ning end. Vene sõjaväest — IV järgu Georgi risti.

Major Martlinn on tuntud piirivalves tubli ja täpsust armastava töömehena.

Soovime juubilarile edaspidises elus palju õnne ja head kordaminekut kõigis ettevõtetes.

Konstaabel Oskar T e d e r 20 a. politseiteenistuses

1. septembril 1939 pühitses Paide politseijaoskonna Võhmuta 2. rajooni konstaabel O. T e d e r 20-a. politseiteenistuse juubelit.

Konstaabel O. Teder sündis 20. jaanuaril 1893 Taevere vallas. Hariduse omandas Suure-Jaani kihelkonnakoolis.

Politseiteenistusse astus juubilar 1. septembril 1919 Järva maakonna Politseivalitsuse sekretärina. 16. aprillist 1920 kuni 1. juunini 1922 oli Järva maakonna politseiülem abi, 1. juunil 1922 määrati ta Järva maakonna I politseijaoskonna ülemaks, millisel kohal teenis kuni koosseisude vähendamiseni. 1. märtsil 1926 määrati ta Paide linnaümbruse rajooni konstaabliks, 1. aprillil 1930 paigutati ümber Kirna rajooni konstaabliks ja 15. detsembril 1937 määrati Võhmuta 2. rajooni konstaabliks.

Kaasteenijad soovivad juubilarile palju õnne ja edu edaspidises töös ja isiklikus elus.

Kordnik Eduard T a m p e l i kahekordne juubel

30. oktoobril s. a. pühitses Tallinna Politseiaresstimaja kordnik Eduard T a m p e l oma 60. sünnipäeva ja ühtlasi 20-aastase politseiteenistuse tähtpäeva.

Juubilar sündis Tartumaal Sootaguse vallas 30. oktoobril 1879. Õppis ja lõpetas Sootaguse valla Õri vallakooli. Olles nooremas eas tegelnud mitmesuguseil aladel, siirdus juubilar 1919. a. politseiteenistusse Tallinna-Harju prefektuuri kordnikuna. Selles ametis on Tampel püsinud seni ajani ja teda tuntakse kohusetruu ametnikuna, kes oma käitumise ja püüdlikkusega on teeninud ülemuse kui ka kaasteenijate lugupidamist.

Soovime juubilarile parimat tervist ja palju edu edaspidiseks tööks.

TOIMETUS JA TALITUS: Toompea loss, Tallinnas, Eesti Pangas 543. Posti jooksev arve 377. Postkast üksiknumber 30 snt. **Kuulutuste hinnad:** 1/2 lk. Kr. 10.—, 1/4 lk. Kr. 5.—, esimene sissekaas Kr. 100.—
Pea- ja vastutav toimetaja: A. Liit. Tegev toimetaja:

Telef: toimetus 471-90, talitus 448-92. Jooksev arve 488. Tellimishind: aastas Kr. 6.—, poolaastas Kr. 3.—, 60.—, 1/2 lk. Kr. 30.—, 1/4 lk. Kr. 15.—, 1/8 lk. Kr. 7.50.—
Tagumine sissekaas Kr. 75.—
H. Põldvere. Väljaandja: Politseiametnike Keskkogu.

... aga jalanõud

ostke jalanõudeärist **Raudnakk** Estonia puiestee

13

METALLITÖÖSTUSE
A/S

„ILMARINE”

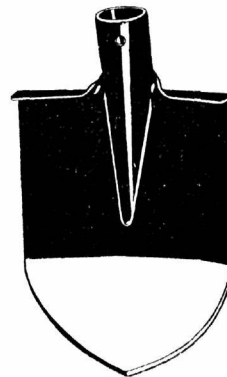
end. FR. WIEGAND
Tallinn, Põhja pst. 21. Tel. keskj. 426-40

Valmistab ja müüb en gros

kirveid ja labidaid

kõigis mõõtudes

Töö korralik ja puhas.

Headuse eest täielik vastutus.

KOHVIK

„Harju”

TALLINN, VABADUSVÄLJAK 7

„ERO-VERHO” pimendamisrulood

„ERO-VERHO“

pimendamisrulood on valmistatud eriti selleks toodetud pimendamispaberist, mille üks pool must, teine roheline või pruun, ja mis täiel määral tõkestab valguskiirte läbipaistvust.

„ERO-VERHO“

rulood on paljudes maades — Soomes, Rootsis, Norras, Taanis, Saksa- ja Inglismaal valitsusväimude eeskirjade põhjal kasutamisele võetud pimendamisevahenditena õhurünnakute puhul.

„ERO-VERHO“

rulood saab peatada igas soovitavas kõrguses ilma sidumata.

„ERO-VERHO“

ruloosid valmistatakse eritellimistel igas laiuses ja pikkuses.

„ERO-VERHO“ PIMENDAMISRULOODE
AINUVALMISTAJAKS EESTIS ON K.-M. JÜRI KODRES

Tallinn, Viru t. 3, telefon 478-60. Tellimiste vastuvõtmine ja müük.

A/S. „EESTI METSATÖÖSTUS”

Tallinn, Falkpargi 4.

Metsa- ja saetud materjalide valmistamine, müük ning eksport.

Üle riigi müüakse metsamaterjale metskondades.

Küttepuude väikemüügilaod:

Tallinnas, Laeva tän. 6, tel. 316-84
„ Telliskivi tän. 51, tel. 466-50
„ Juureveo tän. 10
Tartus, Soola tän. 23, tel. 27-28
Valgas, Kungla ja
Maleva tän. nurgal, tel. 1-73
Viljandis, Pärna tän. 4, tel. 13
Võrus, Vaksali tee, tel. 10
Petseris, Tuletõrje plats, tel. 77
Jõhvis, raudteejaam, tel. 1-09
Põltsamaal, tel. 42
Rakveres, Narvas, Tapal, Paides, Elvas ja
Pärnus korraldavad väikemüüki linnavalitsused.

Lauamaterjalide müügilaod:

Tallinnas, Küti tän., tel. 441-16
Tartus, Saekoja 1, tel. 37-52
Pärnus (Fröhlingi ja
Livoonia laopl.), tel. 6-67
Petseris, Tuletõrje plats, tel. 77
Sarus (Valgamaal), tel. Taheva 10
Kilingi-Nõmmel, Viljandis, Taheval, Jõgeval,
Valgas, Põltsamaal, Otepääl, Järva-Jaanis
ja metskondades, kus teostatakse palkide
lâbisaagimist.

JOH. KLAUSEN

Tallinn, Dunkri tän. 3.

Soovitan

moodsaid pildiraame ja peegleid:

igas suuruses, laos ja tellimisele

Hotell-restoran-baar „Euroopa“

Tallinn, Viru tän. 24.

Telefon 467-01

Eriti suur baar heade söökidega.

Muusika lõunaajal ja õhtul

Kõige soodsam ostukoht on

riidekauplus

„RAHVAKASU“

Tartus,

Poe tän. 7.

Rikkalik valik!

Siid-, samet-, villast ja puuvillast kleidiriidet. Moodsais mustreis ja värves mantliriidet ja plüüsi. Ülikonna- ja püksiriidet. Tüll-, pikee- ja vateeritud siid- ja satään-voodi-vaipu. Igasugust pesuriidet, kangalõimi, aknaeesriideid, vahariidet ja kõiksugu muud riidekaupa.

Hinnad võistlusega!

TARTU EESTI MAJANDUSE ÜHISUS

TARTUS, HOLMI 12-18

□

HARUKAUPLUSED:

Tartus, Võru 4 ja Suurturg 6,
Räpinas, Pukas, Puhjas, Kavastus, Varal,
Kambjas, Lähtel, Vönnus ja Melistel.

Laos suures valikus soodsate hindadega põllumajanduslikke, raua-, naha- ja koloniaalkaupu, ehitusmaterjale, kütte- ja määrdeõlisid jne.

Astuge TARTU EESTI MAJANDUSE ÜHISUSE liikmeks! Sellega kindlustate enesele soodsa kaubaostu võimaluse.

Insulite isoleerplaadid

tagavad Teile sooja, kuiva ja vaikse kodu

THE INSULITE CO. OF FINLAND O/Y

PEAESINDAJA EESTIS: **F-A. CHRISTIAN RAASCHOU**

TALLINN, Pärnu maantee 30-7. ● Telefon 451-64 ja 457-63

„UUS EESTI”

UUDISED,
ROMAANID,
HUVITAVAD JA
ASJALIKUD
KIRJUTISED
ON KÖITVAD

TELLIDES MAKSAB „UUS EESTI”

1 KUU	KR. 1.80	;	3 KUUD	KR. 5.—
6 KUUD	„ 9.50	;	1 AASTA	„ 18.50

Reserveeritud

Pleki- ja vasesepa töökoda

A. AMAN

Tallinn, Rüütli t. 4. Tel. 430-19

*Tehakse igasuguseid
pleki- ja lukusepatöid
ehitustel kui ka töö-
kojas. Katuste katmine.*

Töö eest vastutus.

**Majatarbed,
kingid**

**A-s. Mirvitz ja
Pojad**

Tallinn, V. Karja t. 7,
ja Tartu maantee 13

A. J. Trankmann & Ko

Tallinn

„Kuld Lõvi“

RESTORAN

Tartus, tel. 25-12

Riidekauplus

K-m. J. Horm

Tallinn, Pärnu 6, tel. 475-92

Kaubandustööstuse kontor

ALPA

Tartus, Suurturg 15

Esindused

A-S. The Timber Company

Tallinn

Kaubamaja

SCHELMANOVITZ JA POEG

Tartus, Uueturu 19. Tel. 24-36 ja 32-00

Hotell-restoran

„Eeden“

Tartus, Aia tn. 10. Tel. 26-68

Söögisaal

„Koit“

Tartus

Restoran

„SINIMANDRIA“

TARTUS, KOMPANI TN. 2. TEL. 21-27

O-ü. Meltsi villa- ja riidevärvimise tööstus

TARTUS, PIKK TÄN. 12.

PAKUB SUURIMAS VALIKUS KVALITEETKAUPA.

Firma M. Jänes

ON KODU- JA VÄLISMAA

UUDISRIIETEGA

IGAL HOOAJAL JUHTIVAL KOHAL.

PARIM JA RIKKALIKEM VALIK MOODSAIST
MANTLI, PALITU, ÜLIKONNA-,
KOSTÜÜMI- JA KLEIDIRIIDEIST.

KVALITEETKAUP – MÕÕDUKAD HINNAD

SUUR VALMIS-ÜLIRÕIVASTE OSAKOND
TELLIMISTE VASTUVÕTT – OMA TÖÖKODA

Firma M. Jänes, Tartus,

KAUBAHOOV 8-9-10-11-12.

TELEFON 25-91

Dancing „Gloria“

TALLINN, VABADUSVÄLJAK 5 TELEFON 452-14

IGAL ÕHTUL

TANTS JA KABAREE

Meeleolumuusika baaris „TRIO CAPRICCIO'LT“

Pühapäeviti kella-5-tee täielise eeskavaga

Keila villaketramise- & kudumisetööstus

Tallinn, Soo 27. Telef. 461-01, 438-35

Valmistab kõrges headuses meesterahva palitu- ja ülikonnariideid, naisterahva mantli- ja kleidiriideid, kudumis- ja vaibalõnga, vatti jne., jne.

KÜLASTAGE RESTORANI

«LIIVA»

Liiva alevikus, Raudalu maanteel, telefon 451-97.

Ilus väljasõidukoht!

Parim köök. Külmad napsid. Maitsvad suupisted.

HOOAJAKS

moodsaid käekotte, reisikohvreid, portfelle, rahataskuid ja igasuguseid jalanõusid suures valikus odavate hindadega soovitab

O. Sõmermaa

Tallinn, Harju 34
Tartu, Suurturg 4
Pärnu, Rüütli 41

KIVITRÜKIKODA

J. MÄNNIK ||

Tallinn, Soo tän. 23. Telefon 436-86

Valmistab igasuguseid värvilisi

trükitöid

Töö kiire ja korralik. Hinnad vastutulelikud

Ükski king

ei ületa maitserikkuse ega
headuse poolest kinga
kaitsemärgiga

Teadaanne.

Käesolevaga teatame, et Riigi Viljasalv müüb looma jõusööta järgmiste hindadega ja tingimustel:

SOJATANGUD NETO	15,35	SENTI	KG.
MAAPÄHKLIKOOGID BR/NETO	15,35	”	”
PÄEVALILLEKOOGIJAHU NETO	13,85	”	”
PUUVILLAKOOGIJAHU NETO	13,85	”	”

Need hinnad on määratud ühesuurusteks franko ladu Tallinnas ja sihtjaam või sihtsadam, kusjuures tellimine peab olema vähemalt raudteel 8000 kg ja laeval 3000 kg.

Müüki teostatakse ainult piimaühingute ja suuremates linnades majandusühingute kaudu, kellega Riigi Viljasalv selleks eraldi on kokku leppinud.

Jõusööda ostjatel tuleb peale jõusööda hinna veel sisse maksta kottide eest — sojatangudelt 1,5 senti kg ja puuvilla- ja päevalillekookidelt 1 sent kg kohta, missugused võetakse Viljasalve poolt tagasi sama hinnaga, kuna kottide tagasisaatekulu maksab ostja. Kotid tuleb tagasi saata ühe kuu jooksul peale kauba väljasaatmist. Kottide raha makstakse Viljasalve poolt tagasi peale nende vastuvõtmist. Katkisi ja rebenenud kotte tagasi ei võeta. Maapähklikoogid müüakse ühes kotiga, s. o. bruto/neto kaalus.

Jõusööda kui ka kottide raha tuleb ette maksta või üle kanda Eesti Panka, Tallinnas, Riigi Viljasalve arvele nr. 875, Põllumeeste Keskpanka, Eesti Rahvapanka või Riigi Viljasalve kassasse.

Väikemüüki Tallinnas, kuni 2000 kg toimetab Tallinna Eesti Majandusühisus hinnaga 0,4 senti kg-lt kallimalt käesolevas väljakuulutatud hindadest.

RIIGI VILJASALV.

Teatame lugupeetud ärisõpradele, et šokolaadi- ja komvekitööstus

„RIKO“ on asunud uutesse ruumidesse

Endla tän. nr. 63. Tallinn. Telef. 410-39

RESTORAN-
ÖÖLOKAAL

„MAXIM“

N Ö M M E L

Turuplats 1, telef. 520-25

Mugavad kabinetid

Kööök osava koka juhatusel

HOTELL - RESTORAN

„Tokio“

Nõmmel, Jaama tänav 6, telefon 520-89

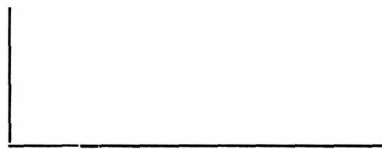
Alati saadaval puhtad
numbritoad ja kabinetid

Suur saal koosviibimisteks

Suurim ja mugavaim

HOTELL-RESTORAN

„PALAIS-ROYAL“

Nõmmel, Raudtee tänav 64,
telefon nr. 520-82
(end. Silva)

RESTORAN
„NÕMME“

Nõmmel,
Pärnu mnt. 129, telef. 520-68

Head napsid
Head supisted

Lawes

Ü. K. EESTI RAHVAPANK

TALLINN, SUUR KARJA TÄNAV 19. TELEFON 425-55

Toimetab kõiki
pangaoperatsioone

Politseinikud!

Ühing „Eesti Lihaekspord“ Tartu Eksporttapamaja
MAITSVAD KVALITEETSAADUSED
on müügil

**Tartus, Valgas ja Petseris
meie lihatsentraalides**

ja paremates toiduainete kauplustes nii linnas kui maal.

ÜHING „EESTI LIHAEKSPORT“
TARTU EKSPORTTAPAMAJA

EKSPEDITSIOONI AKTSIASELTS

OSCAR STUDE

New Consolidated Gold Fields Ltd.

Eesti osakond

Mugavaim ja mood-
saim öölokaal Tallinnas

„*Dancing Paris*“ TALLINN,
Müürivahe 2

★ BAAR

★ KABAREE

KODU- JA VÄLISMAA ARTISTID

Aktsiaselts

Rumberg, Tuberg & Ko

Kõiki hooaja kodu- ja välismaa
riidekaupu suures valikus soovitab

Inglise magasin **H. GUTKIN**

Tallinn, Viru tän. 4

Telefon 436-46.

Rohu- ja värvikauplus

„CENTRAL“

Tartus, Rüütli tn. 1, tel. 31-10

„VANEMUISE“ einelaud

TARTUS, AIA TN. 6. TEL. 39-18.

Raadioaparaat

praegustel erakordsetel aegadel
on tarvilik igäühele!

INFORMATSIOON KOGU MAAILMAST ON TEILE KÄTTE-
SAADAV IGA MEIE RAADIOVASTUVÕTJA KAUDU.

KONTSERT-SUPER

— maavastuvõtjate eriklass. Võimsus ja ökonoomsus koos.
Hind kr. 200.—

A G U 3

— iga taluelamu uhkus — elegantsemaid ja viimistletuimaid
patareivastuvõtjaid erakordselt hea lühilainevastuvõtuga,
isegi Tokio. Lülitav voolukokkuhoid.

MELOODIA ja

Hind kr. 155.—

MAESTRO 2

— võrksuperid kõigi superi finessidega.

Meloodia . Hind kr. 200.—

Maestro 2 Hind kr. 225.—

Meie saadame nõudmisel tasuta tehnilisi andmeid, katalooge
ja informatsioone nende vastuvõtjate kohta. Nõudke nende
vastuvõtjate demonstreerimist meie esindusärides.

TARTU TELEFONIVABRIK A/S.

Tartu, Puiestee 9/11. Tel. 22-34.

ALGUPÄRASTE ROMAANIDE SARI

Sarjas ilmub 8 algupärast romaani meie tunnustatumailt autoreilt ca 2800 lk., mis
moodustab kandvama osa 1939. a. algupärase ilukirjanduse toodangust.

SARJAS ILMUVAD:

K. A. Hindrey: **Ja ilma ja inimesi ma tundsin viimati ka.**

A. Hint: **Tulemees** (Trimmer).

E. Kippel: **Kuldvasikas.**

E. Krusten: **Org Mägedi armastus.**

Mait Metsanurk: **Tuli tuha all.**

R. Roht: **Talulapsed I.**

J. Semper: **Kivi kivi pääle.**

A. H. Tammsaare: **Põrgupõhja uus Vanapagan.**

ALGUPÄRASTE ROMAANIDE SARJA SOODUSTATUD ETTETELLIMISHIND:

kuni 1. detsembrini kohemakstavas rahas kr. 23.—, osade
viisi makstes kr. 26.—. Sellest tuleb tasuta tellimise and-
misel kr. 10.—, 15. novembriks kr. 8.— ja 15. detsembriks
kr. 8.—. Paremal paberil, köidetud linasesse, seljatrükk kul-
las on sari kr. 8.— kallim.

Ettetellimise korras lastakse müügile ainult 500 komplekti.

Tellimised registreeritakse saabumise järjekorras ja ette-
tellimisega ei pikendata.

Rutake tellimisega. Peale ilmumist on raamatud kuni 50% kallimad.

Kõik sarja kuuluvad romaanid ilmuvad veel käesoleval aastal ja saadetakse ettetellijaile kirjastuse kulul kätte.

Algupäraste romaanide sarja on võimalik tellida:

makstes raha o./ü. „Noor-Eesti Kirjastuse“ posti jooksvale
arvele nr. 2232 või saates rahakaardiga kirjastuse nimele.

Tellimisi võtavad vastu ka raamatukauplused.

O.Ü. „NOOR-EESTI KIRJASTUS“

Tartus, Kastani 38, tel. 22-66,
posti jooksev arve 2232.

SAKU ÕLLETEHASE A-S.

O-ü. J. Rubin

Tallinn

EESTIMAA ÕLIKONSORTSIUM

Ühistegeline Kindlustusselts „EKS-MAJA“

A-s. „Laferme“

TÖÖSTUSE A-S. „PÕHJALA“

PUDUKAUBALADU
SCH. BAKSCHT & POJAD
TARTU, POE 3

MÜÜK SUUREL JA VÄIKESEL ARVUL

Laos alati parimate vabrikute

**jahipüsse,
püstoleid,
haavleid,
vask- ja pappkesti
ning kõiki jahitarbeid**

Elektrimaterjale ja „MAICO“ väike-
mootorrattaid

VIDRIK SÄRG & KO
TARTU, VÕIDU 10

Suures valikus

ja soodsate hindadega ostate

**jalgrattaid,
õmblusmasinaid,
kirjutusmasinaid,
koorelahutajaid
ja nende osi**

Kr. Saar & Ko

TARTUS, Raekoja 2, telefon 26-94

Soovitame

oma laost alati kõrgeväärtuslikke kaupu:

Raadioaparaate:

Philips, Blaupunkt, T.T. vabrik, Are j.t.

Elektritarbeid ja -materjale

Elektri-installatsioonitööd

**Majapidamistarbeid,
ehitusmaterjale ja ehitustarbeid**

Kirjutus- ja arvutusmasinaid

Jalgrattaid, mootorrattaid

Soodsad maksutingimused

K-m. Vennad Prüüs

TARTUS, KAUBAHOOV 20/21

Telefonid: 32-92, 36-92

OSAKONNAD: Valgas, Vabaduse 15, tel. 170

Petseris, Vabaduse 7, tel. 160

E. GÜNTHER

TARTU, KAUBAHOOV 26. TEL. 29-52

TARTU OSAKOND

SOODSAIM OSTUKOHT KÕIGILE.

Osähisus „MOOTOR”

NAHA- JA KARUSNAHATÖÖSTUS

Vennad A. & R. Hoff

MÜÜGIKOHT:

Tallinn, Vene 13, telef. 432-09

TÖÖSTUS:

Viljandis, Jaama 8, telef. 132

A-s. Hy Moser & Ko.

F-a. Prov. J. Himmelhoch

Tartus, Võidu 19. Tel. 33-39.

Kingiks sobivaid parfüüm-, kristall- ja
keraamikaasju.

Põllumeeste Keskpank

Tallinn, Vabaduspuiestee 1

1^a pilk kähelepanu!

MOE-PUDU-JA PESUÄRI
TARTUS, KAUBAHOOV 2/3 **VENNAD LEPP**

**OMA SUURE VALIKUGA ON
TUNTUIM HÄRRADE JA DAAMIDE
KVALITEETKAUBA OSTUKOHT**

MÜÜK SUUREL JA VÄIKSEL ARVUL.

EESTI KAMMIVABRIK

„ESTICO“

TARTUS, TEGURI T. 26/28. TEL. 40-88

Tallinn — Nõmme

Sõiduplaan: 14. V 1939.

Tallinnast:				Äripäevadel				Nõmmelt:			
kell	kell	kell	kell	kell	kell	kell	kell	kell	kell	kell	kell
5.40	8.55	12.50	15.40	18.20	21.15	6.05	9.00	12.50	15.45°	18.25	21.15
5.55	9.05°	13.00°	15.50	18.30°	21.30°	6.20	9.10	13.05	15.55	18.35	21.30
6.10	9.15	13.15	16.00	18.40	21.45	6.35	9.20	13.20	16.05	18.45	21.45
6.30	9.25	13.30	16.10	18.50	22.00	6.50	9.30°	13.35°	16.15	18.55°	22.00°
6.45	9.35	13.40	16.20°	19.00	22.15	7.00	9.40	13.45	16.25	19.05	22.15
7.00°	9.45	13.50	16.30	19.10	22.30	7.10	9.50	13.55	16.35	19.15	22.30
7.15	10.00	14.00°	16.40	19.20	22.45	7.20	10.00	14.05	16.45°	19.25	23.00
7.25	10.15	14.10	16.50	19.30	23.00°	7.20°	10.15	14.15	16.55	19.35	23.30°
7.35	10.30	14.20	17.00	19.40	23.30	7.40	10.30	14.25	17.05	19.45	24.00
7.45	10.45	14.30	17.10	19.50	24.00	7.50	10.45	14.35°	17.15	19.55	0.30
7.55	11.00°	14.40	17.20	20.00°	1.00	8.00	11.00	14.45	17.25	20.05	1.30
8.05°	11.20	14.50	17.30°	20.10	2.00*	8.10	11.15	14.55	17.35	20.15	2.25*
8.15	11.40	15.00	17.40	20.20		8.20	11.30°	15.05	17.45	20.25°	
8.25	12.00	15.10	17.50	20.30		8.30°	11.50	15.15	17.55°	20.35	
8.35	12.20	15.20°	18.00	20.45		8.40	12.10	15.25	18.05	20.45	
8.45	12.35	15.30	18.10	21.00		8.50	12.30	15.35	18.15	21.00	

Tallinnast:				Pühapäevadel ja pühadel				Nõmmelt:			
kell	kell	kell	kell	kell	kell	kell	kell	kell	kell	kell	kell
7.30	12.00	14.30°	16.50	19.10	22.00	7.30	12.00	14.35	16.55	19.15	22.00°
8.00	12.15	14.40	17.00	19.20	22.15	8.00	12.15	14.45	17.05	19.25	22.15
8.30	12.30	14.50	17.10	19.30	22.30	8.30	12.30	14.55°	17.15	19.35	22.30
9.00°	12.40	15.00	17.20	19.40	22.45	9.00	12.45	15.05	17.25	19.45	22.45
9.30	12.50	15.10	17.30	19.50	23.00°	9.20°	12.55	15.15	17.35	19.55	23.00
9.45	13.00°	15.20	17.40	20.00°	23.20	9.40	13.05	15.25	17.45	20.05	23.30°
10.00	13.10	15.30	17.50	20.10	23.40	10.00	13.15	15.35	17.55	20.15	0.05
10.15	13.20	15.40	18.00	20.20	24.00	10.15	13.25°	15.45	18.05	20.25°	0.30
10.30	13.30	15.50	18.10	20.30	1.00	10.30	13.35	15.55	18.15	20.35	1.30
10.45	13.40	16.00°	18.20	20.45	2.00	10.45	13.45	16.05	18.25	20.45	2.25
11.00°	13.50	16.10	18.30°	21.00		11.00	13.55	16.15	18.35	21.00	
11.15	14.00	16.20	18.40	21.15		11.15	14.05	16.25°	18.45	21.15	
11.30	14.10	16.30	18.50	21.30°		11.30°	14.15	16.35	18.55°	21.30	
11.45	14.20	16.40	19.00	21.45		11.45	14.25	16.45	19.05	21.45	

Märkimed: 1) ° — märgitud kellaaegadel on käigus eri autobus kuni Männikuni Silikaaditehaseni.
 2) * — märgitud sõidud on käigus pühapäevadel ja nende järelpäevadel.
 3) Nimelised kuukaardid, mis edasi antud kasutamiseks teistele isikutele, võetakse ära kontrollivate ametnikkude poolt, ilma et pileti omanikul jääks mingit kahjutasu nõudmise õigust. Peale selle on liinipidajal õigus keelduda müümast kuukaarti: 1) isikutele, kes katsed tegid sõita võõra kuukaardiga; 2) isikutele, kes oma kuukaardi teistele edasi andsid sõitmiseks, 6 kuu jooksul, arvates kuukaardi äravõtmise päevast.

Firth-Vickers Stainless Steels Ltd.

Staybrite Works, Sheffield.

(Vanimad ja ainsad eritehased roostevaba- ja happekindlate teraste valmistamises, mis on tehaste laboratooriumis leiutatud ja arendatud.)

Maailma-tuntud kvaliteet-„STAYBRITE“

Mittekarastatavad roostevaba- ja happekindlad terased järgmisiks otstarbeiks:

keemiatoöstuses,
 tekstiiltoöstuses,
 piimatööstuses,
 majanduses,

toiduainete tööstuses,
 õlletööstuses,
 lennuasjanduses,
 liiklemisasjanduses,

ehitusasjanduses,
 dekoreerimiseks,
 masinate ja muude aparatuuride jaoks.

„STAINLESS“ karastatavad roostevaba-terased,

kuumusekindlad terased mitmesugustes plekkides, lattides ja traadi kujul kui ka kõiksugustes teistes kujudes kas Tallinna kohapealsest laost või tehaseist Sheffieldist alandatud hindadega. Annan teateid nende teraste tarvitamise ja ümbertöötamise kohta.

Tehaste esindus ja kohapealne ladu:

W. GREKER, Tallinn,

Lai tän. 21.

Telefon 437-94, 437-96.

Anda paremast parimat

on meie põhimõte kaupade valmistamisel.

Narva Kalevi Manufaktuur OÜ

Narvas.

Asutatud 1845. a.

A-S. EESTISIID

Ketramise- ja kudumisevabrik, seadistatud 1932. aastal.

Valmistab kõikuguseid riideid ja lõnga.

VABRIKU LAOD:

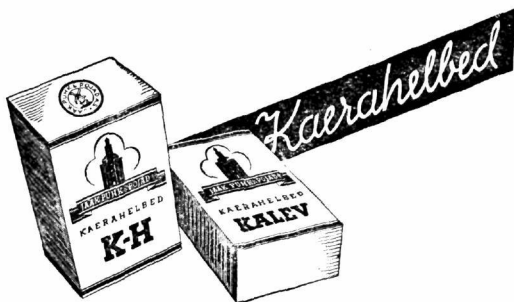
Tallinn, Viru t. 5, tel. 447-87
Tallinn, Viru t. 14, tel. 443-97
Tallinn, Laadaplats 129
Tallinn, Bekkeri as. nr. 5
Tartu, Poe tän. 2, tel. 10-17
Narva, Peetri plats 1
Viljandi, Tartu tän. 1, tel. 30

Petseri, Turuplats 17, tel. 1-19
Tõrva, Tartu tän. 2
Rakvere, Tallinna tän. 25, tel. 4-47
Nõmme, Pärnu mnt. 94
Kuressaare, Lossi tän. 3, tel. 1-81
Pärnu, Laidoneri tän. 12, tel. 5-26

Eritellimiste vastuvõtmine. Restide müük.

HIND 30 SENTI

*Nõudke meie omatooteid
ainult originaalpakendites*

sest alles siis olete kindlustatud nende ehtsuses ja puhtuses ning väldite juhtumeid, kus lahtiselt toiduaineid ostes pakutakse meie väärttoodete asemel nõrgema kvaliteediga kaupa!

KUIVIKLEIB

korrastab teie seedimise, kuna teie ei saa seda unustusest apilalt alla neelata, vaid olete sunnitud tähtimatult koos süljega hästi läbi närima. Seega kergendate kõhumahtlade tööd, arendate oma lastele terved valged hambad ja tugevad igemed ning säilitate neid täiskasvanutel.

KAERAHELBED

sisaldades närvetoitvat vitamiini, on parimaks loomulikuks vahendiks närvilisuse ja väsimuse kaotamiseks. Meie suurveski KAERAHELBED ei oma kibedat maitset ega purune jahuseks. Müügil kolmes erisordis $\frac{1}{2}$ kg karpides ja 1 kg kottides.

SUURVESKI

JAAK PUHK & POJAD $\frac{A}{S}$

Narva Linaketramise Manufaktuur

Vabrik: Narvas. Kontor: Tallinn, Pärnu mnt. 11

Valmistab linaseid riideid:

pesu-, voodi-, laua-, kleidi-, mööbli-, käterätiku-, väljaõmbamise jne. ning

uuemates mustrites:

pikeetekke, pävatekke, põrandavaipu, voodiesiseid vaipu; purje-, presendi-, impregneeritud mantli- ja põrandariideid.

Müügil kõigis suuremais manufaktuurärvides üle maa.